

Polvinen Kauko

**MONIKULTTUURISILLE OPISKELIJOILLE TYÖSTETYN OHJAUSMALLIN
JALKAUTTAMINEN KAINUUSSA**

Opinnäytetyö

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Tekniikan alan ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma

27.5.2014

Koulutusala Tekniikka- ja liikenne	Koulutusohjelma Teknologiaosaamisen johtaminen ylempi amk
Tekijä(t) Polvinen Kauko	
Työn nimi Monikulttuurisille opiskelijoille työstetyn ohjausmallin jalkauttaminen Kainuussa	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	Toimeksiantaja POLKU-hanke <hr/> TkL Eero Pikkarainen KTT Pekka Nokso-Koivisto
Aika Kevät 2014	Sivumäärä ja liitteet 77 + 25
<p>Alueellista maahanmuuttajien kotouttamista on pyritty edistämään viranomaistyön lisäksi useiden eri tahojen hallinnoimilla ESR-hankkeilla ja eri koulutusorganisaatioiden järjestämällä koulutuksilla. Kotouttamisen, koulutuspalveluiden ja järjestöjen tarjontaa ei ole koordinoitu kokonaisvaltaisen kotoutumisen näkökulmasta. Tästä johtuen palvelujen sisältö, saatavuus ja järjestäjätahot vaihtelevat. Yhteinen näkemys sisällöllisistä ja maahanmuuttajataustaisen elämänhallintaa edesauttavista tavoitteista vaatii yhteistä näkemystä. Kokonaisvaltaisen koordinoinnin puutteet näkyvät mm. asenteissa ja näköalattomuudessa oman kotoutumispolun hahmottamisessa.</p> <p>POLKU-ohjausmalli luotiin yhteistyössä maahanmuuttajatyötä toteuttavan verkoston kanssa siten, että verkostotoimijat mallia työstäessään samanaikaisesti myös sitoutuivat tuloksiin. Näin toimintatapojen vakiintuminen alkoi jo hankkeen aikana.</p> <p>Ohjausmallia tulevat käyttämään samat maahanmuuttotyössä toimivat tahot ovat kuin Kainuussa ennen POLKU-hanketta, mutta suunnitellusti ja koordinoitusti. Toimijat osallistuu omilla parhailla vahvuuksillaan ja voi käyttää ydinosaamisensa kehittämiseen sen ajan ja energian, joka vapautuu, kun jokaisen toimijan ei tarvitse yrittää tarjota palvelujaan jokaiseen polun osaan.</p> <p>Laajalle ja monitasoiselle keskustelulle oli annettava tilaa ja aikaa, koska se koettiin tarpeelliseksi toimijaverkoston välisen yhteistyön vahvistamisessa. POLKU-hankkeen aikana keskusteluista oli pystyttävä löytämään ja nostamaan esille hankesuunnitelman mukaiset asiat ja näkökulmat, jotta tavoiteltavat tulokset oli mahdollista saavuttaa. Opinnäytetyö valmistui ennen POLKU-hankkeen loppumista ja näin opinnäytetyötä käytettiin hankkeessa yhtenä väliarviointina ja mahdollisuutena kehittää toimintaa vielä hankkeen aikana.</p>	
Kieli	Suomi
Asiasanat	POLKU-hanke, maahanmuuttaja, ohjausmalli, Kainuun maahanmuuttajaverkosto
Säilytyspaikka	☒ Verkkokirjasto Theseus ☒ Kajaanin ammattikorkeakoulun kirjasto

School Technology	Degree Programme Technological Competence Management, Master of Engineering
Author(s) Kauko Polvinen	
Title Application of the PATH-model created for multi-cultural students in Kainuu	
Optional Professional Studies	Commissioned by POLKU-hanke <hr/> TkL Eero Pikkarainen KTT Pekka Nokso-Koivisto
Date Spring 2014	Total Number of Pages and Appendices 77 + 25
<p>The authorities, various ESR-projects and the education arranged by many institutes have worked for the regional integration of the immigrants into the society. The variety of the integration and educational services of organisations has not been co-ordinated to be a holistic process. That is why the contents and the availability of the services vary and there are many instances producing these services. Gaining a common understanding on the content-related goals which help the immigrants to keep their life in control demands certain similarity of opinions. The lack of co-ordination can be seen e.g. in attitudes and narrow perspective when trying to build a personal path of intergration for the immigrants.</p> <p>The PATH-model was created in co-operation with the network of organizers in the immigration work in Kainuu. Working for the model made the instances to engage themselves to the results gained. So the methods started to stabilize even during the project.</p> <p>The instances that will be using the PATH-model are the same as do the immigration work now, but in the future the work will be co-ordinated and planned properly. Each instance will use its best strengths to participate and each can develop its own know-how using the time and energy saved because there is no need for every instance to produce services in all parts of the path.</p> <p>There was a need for wide and comprehensive discussion when strengthening the co-operation between the network participants. The aim of the discussion was to find and bring up the aspects included in the project plan in order to gain desired results. Scholarly thesis was finished before the end of the PATH-project and it was used in the project as an evaluation material. This made it possible to develop the plan even during the project.</p>	
Language of Thesis	
Keywords	Polku project, immigrant, model for guidance,
Deposited at	☒ Electronic library Theseus ☒ Library of Kajaani University of Applied Sciences

ALKUSANAT

Opinnäytetyötä tehdessäni työskentelin Kainuun ammattiopistossa Kajaanin toimipisteessä autoalan lehtorina ajoneuvoasentajan ja pienkonekorjaajan perustutkinnoissa. Työhöni kuului myös maahanmuuttajien ammattiin valmentava koulutus. Hyvien kokemusten ja Kainuun ammattiopiston maahanmuuttajakoulutuksesta vastaavan koulutuspäällikön innoittamana valitsin aiheeksi tutkia alueellisen POLKU-ohjausmallin rakentamista Kainuussa.

Opinnäytetyön tekemistä auttoivat useat henkilöt, joita kaikkia haluan kiittää. Kiitokset Kainuun maahanmuuttajatyötä tekevien henkilöiden avusta ja luottamuksesta. Olitte keskeisessä roolissa opinnäytetyön toteutuksessa. POLKU-hankkeen toimijat antoivat osaamisensa ja ammattitaitonsa POLKU-ohjausmallin rakentamiseen ja minulle selkeän kokonaisnäkemyksen monikulttuuristen ihmisten ohjaamisesta Kainuussa. Kainuulaisten yritysten yhteistyöhenkilöt auttoivat ymmärtämään maahanmuuttajien arkea työelämässä. Kainuun ammattiopisto mahdollisti osallistumiseni POLKU-työryhmien kokouksiin ja tarjosi organisaation asiantuntijoiden tuen.

Opintojen vahvuudeksi muodostui laajan osaamisen ja tietämyksen omaava insinöörien opiskeluryhmä, joka innoitti avoimuudella ja laaja-alaisella osaamisella opintoja eteenpäin. Kiitos yliopettajille Eero Pikkaraiselle ja Pekka Nokso-Koivistolle, jotka mahdollistivat opintojeni suorittamisen aikataulun mukaan. Siihen tarvittiin opiskelu aikana viisaita neuvoja ja kannustusta, ja niiden ansiosta tämä opinnäytetyö valmistui ajallaan. Kiitokset kuuluvat myös kotijoukoille, joiden kärsivällisyys ja kannustukset olivat tärkeitä.

Kainuun maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tueksi tarvitaan selkeä kotoutuspolku, jossa yksittäinen henkilö astuu polulle suomen kielen taitotason mukaiselle paalupaikalle. Polku etenee kouluasteiden mukaisesti, mutta rinnalla kulkee suomen kielen ja kulttuurin tukipolkuja niille, joiden taidot eivät riitä esim. oman ikäluokan kouluasteelle osallistumiseen. POLKU-hankkeessa kehitettiin ainutlaatuinen POLKU-ohjausmalli, joka on merkittävä alueellisesti ja mallina hyödynnettävissä laajemmin Suomessa maahanmuuttajatyötä tekevissä organisaatioissa. Näillä sanoilla toivotan lukijan mukaan POLKU-ohjausmallin rakentamiseen Kainuussa.

SISÄLLYSLUETTELO

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ALKUSANAT

1 JOHDANTO	1
2 MAAHANMUUTTAJA.....	3
2.1 Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa	4
3 MAAHANMUUTTO KAINUUSEEN	5
3.1 Luku- ja kirjoitustaito	9
3.2 Maahanmuuttajan asema.....	11
3.3 POLKU-hanketta tarvitaan kokoamaan toimijat.....	13
3.4 POLKU-ohjausmallin suunnittelu	14
4 TUTKIMUKSEN TEORIAA	18
4.1 Kehittävä työntutkimus.....	18
4.2 Arviointi eli evaluointi.....	20
4.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti.....	21
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	22
5.1 Maahanmuuttajien ohjaavat tahot	23
5.2 Maahanmuuttajien kanssa toimivat viranomaiset.....	24
5.3 Maahanmuuttajien koulutus Kainuussa.....	26
5.4 Järjestötoiminta	30
5.5 Kulttuuripalvelut.....	32
5.6 Elinkeinot, yrittäjyys ja työllistyminen	32
5.7 Tutkimuksen sisältö ja rajaus.....	34
5.8 POLKU-hankkeen toimijat.....	37
5.9 Tiedonkeruu tutkimukseen.....	44
5.10 Maahanmuuttajatyöhön tutustuminen.....	46
5.11 Kyselytutkimukseen vastasivat.....	48
5.12 POLKU-ohjausmalli ja sovellutukset	51

5.13 Kuinka POLKU-ohjausmallia käytetään.....	52
5.14 Alueellinen kotoutumispolku kuvaus.....	58
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	60
7 JOHTOPÄÄTÖKSET	69
8 YHTEENVETO	75

KÄSITTEITÄ JA MÄÄRITELMIÄ

AIKOPA	Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut
ELY-keskus	Elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus
ESR	Euroopan sosiaalirahasto
HOPS	Henkilökohtainen opetussuunnitelma
KAO	Kainuun ammattiopisto
KELA	Kansaneläkelaitos
KESU	Hallitusohjelman koulutuspoliittiset linjaukset ja toimeenpanosuunnitelma
MANO-hanke	Maahanmuuttajanuorten ohjaushanke
MAVA	Maahanmuuttajan ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
POLKU-hanke	POLKU-maahanmuuttajan polku kotoutumisen kautta työelämään-hanke
S2-opetus	Suomi toisena kielenä opetus
TE-toimisto	Työ- ja elinkeinotoimisto
WILMA	Oppilashallintajärjestelmä

LIITTEET

Liite 1 Tutkimuskysely

Liite 2 Palautekysely

Liite 3 Tutkimuskyselyn vastaukset (Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi)

Liite 4 Palautekyselyn vastaukset (Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi)

1 JOHDANTO

Alueellista maahanmuuttajien kotouttamista on pyritty edistämään viranomaistyön lisäksi useiden eri tahojen hallinnoimilla ESR-hankkeilla ja eri koulutusorganisaatioiden järjestämällä koulutuksilla. Kotouttamisen, koulutuspalveluiden ja järjestöjen tarjontaa ei ole koordinoitu kokonaisvaltaisen kotoutumisen näkökulmasta. Tästä johtuen palvelujen sisältö, saatavuus ja järjestäjätahot vaihtelevat. Tarvitaan yhteistä näkemystä, jotta palvelujen sisällöllisistä ja maahanmuuttajan elämänhallintaa parantavista tavoitteista voidaan sopia. Kokonaisvaltaisen koordinoinnin puutteet näkyvät asenteina ja näköalattomuutena yksilöllisiä kotoutumispolkuja kehitettäessä.

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sijoittuminen työelämään edellyttää ammatillista pätevyyttä. Pätevyys saadaan ensisijaisesti koulutuksen kautta ja koulutukseen osallistuminen edellyttää suomen kielen taitoa. Kielitaito on siten avainkysymys kotouttamisessa. Suomen kielen oppimisen ja sitä kautta koulutukseen ja työelämään sijoittumisen näkökulmasta toimijakenttä on kirjava ja hajanainen ja palvelujen saatavuus epävakaa. Yksittäisten hankkeiden tuottamia palvelumalleja ei ole aina saatu vakiinnutettua perusrahoituksella toteutettaviksi.

Koulutuskentällä niin suomen kielen ja peruskotoutuksen kuin ammatillisen koulutuksenkaan tarjontaa ei ole erityisemmin koordinoitu, mistä johtuen palvelujen laatu ja saatavuus vaihtelevat ja palvelujen tuottajia on monia. Varsinkin jos palvelujen taustalla on ulkopuolisella rahoituksella toimivia hankkeita, palvelun saanti jatkossa on epävarmaa. Kainuun alueella viranomaistoimintojen lisäksi maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kotouttamistoimia ja palveluja tarjoavat eri toimijat. Näitä ovat koulutusorganisaatiot, kolmannen sektorin toimijat ja useiden eri hallinnoijatahojen hankkeet.

POLKU-hankkeen tavoitteena oli luoda ohjausmalli, joita tulevat käyttämään samat maahanmuuttotyössä toimivat tahot kuin Kainuussa jo ennen hanketta. Toiminta järjestettiin suunnitellusti ja koordinoitusti, jolloin jokainen toimija osallistui omilla parhailla vahvuuksillaan. Toimijaverkko käytti ydinosaamisensa kehittämiseen sen ajan ja energian, joka vapautui, kun jokaisen toimijan ei tarvinnut yrittää tarjota palvelujaan jokaiseen polun osaan.

POLKU-ohjausmallin rakentaminen oli keskeinen tavoite maahanmuuttajatyötä tekevien kesken.

Laajalle ja monitasoiselle keskustelulle oli annettava tilaa ja aikaa, koska se oli tarpeellista toimijaverkoston välisen yhteistyön vahvistamisessa. Toisaalta keskusteluista oli pystyttävä löytämään ja nostamaan esille hankesuunnitelman mukaiset asiat ja näkökulmat, jotta tavoiteltavat tulokset oli mahdollista saavuttaa. Tavoitteena kotoutumispolun rakentaminen, joka tuki mahdollisimman nopeaa ammatilliseen koulutukseen tai työelämään siirtymistä ja toimi näkyvänä toimintapolkuna maahanmuuttajataustaiselle. Tämän ohjausmallin tehtävänä oli myös selkeyttää toimijaverkon työskentelyä. Maahanmuuttajien kotouttamista oli aiemmin pyritty edistämään viranomaistyön lisäksi useiden eri tahojen hallinnoimilla ESR-hankkeilla ja eri koulutusorganisaatioiden järjestämällä koulutuksilla.

Toinen näkee suomen kielen opiskelun kieliopin osaamisena, toinen taas ovena kouluttautumiseen ja työelämään Suomessa. Haastattelujen perusteella molemmat olivat tärkeitä peilaten maahanmuuttajien työllistymiseen Suomessa.

”Odotan sitä päivää, kun näen POLUN” (d09)

2 MAAHANMUUTTAJA

Suomeen ulkomailta tuleva muutto on viime vuosina sekä monipuolistunut että kasvanut. Ennusteiden mukaan maahanmuuttajien määrä Suomessa kasvaa vuoteen 2030 mennessä puoleen miljoonaan. Myös Kainuu on tällä hetkellä monikulttuurinen maakunta. Vuoden 2012 lopussa Kainuussa asui 1396 ulkomaalaista eli 1,72 % väestöstä. (Tilastokeskus)

Ylivoimaisesti suurin Suomeen muuttoon vaikuttavista syistä on perhesuhde. Vain harvoin puoliso työllistyy heti Suomeen saavuttuaan, sillä kielen oppiminen vie aikansa. Sama pätee kansainvälistä suojelua saaviin henkilöihin, jotka tulevat Suomeen joko pakolaiskiintiössä tai jäävät maahan saatuaan myönteisen päätöksen turvapaikkahakemukseensa. (Sisäministeriö)

Laki kotouttamisen edistämisestä (1386/2010) astui voimaan 1.9.2011. Laki velvoittaa kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatimaan kotoutumisohjelman kotoutumisen tukemiseksi ja monialaisen yhteistyön tehostamiseksi. Ohjelma hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa, jota valvotaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Lain toimintapiirissä ovat henkilöt, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa. Lakia sovelletaan lisäksi henkilöön, jonka oleskeluoikeus on rekisteröity tai jolle on annettu oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010)

Lain tarkoituksena on tukea ja edistää kotoutumista ja maahanmuuttajan mahdollisuutta ottaa osaa elävästi suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja samanarvoisuutta sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken. Uudella lailla halutaan nimenomaan parantaa kotoutumisen alkuvaiheen ohjausta. Jokaiselle jaetaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työelämästä sekä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010)

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma linjaa, että koulutuspolitiikan tavoitteena on varmistaa jokaiselle, syntyperän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta samanlaiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen, hyvälaatuiseen maksuttomaan koulutukseen sekä täysivaltaisen kansalaisuuden edellytykset. Hallituksen päämääränä on kaventaa sukupuolten välisiä eroja koulutuksessa, koulutukseen osallistumisessa sekä koulutuksen suorittamisessa. (<http://www.minedu.fi>, KESU)

”Oli shokki tilanne tosi vaikea ja pää oli täynnä kaiken laista. Lapsella oli myös stressi. Tutustuttiin ihmisiin, jotka auttoivat meitä virastoissa.” (b08)

Ohjelma tulee ottaa huomioon kuntalain (354/1995) 65 § mukaista talousarviota ja -maahanmuuttosuunnitelmaa valmistellessa. (Kotoutumislain 32 §). Kotoutumislain luvun 6 mukaisten korvausten maksamisen ehtona kunnille on, että kunta on laatinut uuden lain mukaisen kotouttamisohjelman ja tehnyt kotoutumislain 41 §:ssä tarkoitetun sopimuksen Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) kanssa.

”Kaikki ei osaa lukea eikä kirjoittaa lähtömaassa heidän omalla äidinkielellään.” (f09)

2.1 Jäsenvaltioiden ja alueiden välinen yhteistyö ESR-toiminnassa

Toimintalinjan tavoitteena on tukea työperusteista maahanmuuttoa ja turvata työvoiman saatavuus tulevaisuudessa. Ulkomaisen työvoimatarpeen kansallista ja alueellista ennakointia hyödynnetään. Myös työnantajia tuetaan rekrytoinnissa. Tavoitteena on luoda opastusjärjestelmä, jolla perehdytetään ulkomaalainen kieleen, työelämään ja yhteiskuntaan sekä luodaan hyvät valmiudet kotoutumisprosessin jatkamiseen tarvittaessa. Opastusjärjestelmä luodaan yhteistyössä lähtömaiden kanssa siten, että myös osa toimenpiteistä voidaan aloittaa jo lähtömaissa. Lähtömaissa annettua koulutusta täydennetään tarvittaessa Suomessa.

Lisäksi tavoitteena on lisätä työnantajien ja työyhteisöjen valmiuksia vastaanottaa työperusteisesti maahan muuttavia kehittämällä osaamista monimuotoisuuden johtamiseen sekä edistämällä yhdenvertaisuutta ja hyviä etnisiä suhteita työyhteisöissä.

Hyvien käytäntöjen etsimiseen ja levittämiseen liittyvällä kansainvälisellä yhteistyöllä jatketaan Equal-yhteisöaloitteessa kehitettyä toimintaa, mutta laaja-alaisemmin ja kautta 2000–2006 yksinkertaisemmalla hallinnollisella rakenteella. Tavoitteena on tuottaa lisäarvoa suomalaiseen työvoima-, elinkeino- ja koulutuspolitiikkaan. Toimintalinjassa etsitään uusia näkökulmia ja ratkaisuvaihtoehtoja jäsenmaiden kohtaamiin yhteisiin ongelmiin sekä kehitetään inhimillisiä voimavaroja kussakin jäsenmaassa yhteisten oppimisprosessien kautta.

3 MAAHANMUUTTO KAINUUSEEN

Kainuun kunnista Hyrynsalmi, Kajaani, Kuhmo, Paltamo, Puolanka, Ristijärvi, Sotkamo ja Suomussalmi päättivät laatia kuntien yhteisen kotouttamisohjelman. Vaala päätti tehdä oman kotouttamisohjelman. Kainuun kuntien yhteisessä kotouttamisohjelmassa linjataan paikallisella tasolla maahanmuuttajien kotoutumiseen liittyvät tavoitteet, haasteet, kehittämistoimenpiteet ja resurssit. Tavoitteisiin päästään vain eri toimijoiden välisellä yhteistyöllä. (Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2014–2017) Kotouttamisohjelman tavoitteena on myös turvata maahanmuuttajille laadukkaat palvelut asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Kotouttaminen Kainuussa

Kotouttamisohjelman konkreettisena tavoitteena on tehdä näkyväksi ja tuoda tietoon eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden tekemä maahanmuuttajien kotouttamista edistävä työ Kainuussa ja luoda toimivat käytännöt yhteistyöhön. Kotoutumisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja saavuttaa kantaväestön kanssa tasavertaisen aseman yhteiskunnassa niin oikeuksien kuin velvollisuuksienkin osalta. Kotoutumisen tärkein edellytys on kielitaito ja työikäisten työllistyminen; työ on parasta kotoutumista. (Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2014–2017)

Kotouttamistoimenpiteiden tulee lähteä jokaisen maahanmuuttajan yksilöllisistä tarpeista. Maahanmuuttajan kotoutumisen haasteet liittyvät maahantuloon, arkipäivän elämään, kielitaitoon, toimeentuloon, koulutukseen, työhön ja yhteiskuntaan ja yhteisöön mukaan pääsemiseen. Kotoutuminen on moniulotteinen prosessi, johon tarvitaan sekä maahanmuuttajien että kantaväestön panosta.

Kotouttamisohjelman konkreettisena tavoitteena on tehdä näkyväksi ja tuoda tietoon eri viranomaisten ja kolmannen sektorin toimijoiden tekemä maahanmuuttajien kotouttamista edistävä työ Kainuussa. Toimijoiden on järjestettävä toimivat menetelmät yhteistyöhön. (Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2014–2017)

”Minä olen päättänyt, että yritän päästä omaan ammattiin. Virkailija ehdotti minun vaihtavan ammattia lähihoitajakurssille, mutta minä sanoin, että en lähde se ei ole minun ala. Minulla oli aika vaikea virkailija hän oli aika kauhistuttava, pakottava.” (b08)

Pakolaisia on tullut Kajaaniin ja Vuolijoelle 2000-luvun alkupuolella taulukon 1 mukaisesti. Kajaaniin saapuneiden pakolaisten määrä on viimeisen viiden vuoden ajan ollut noin 100 henkilöä/vuosi. Vuolijoelle ei ole otettu uusia pakolaisia vuoden 2006 jälkeen. Pakolaisaseman saa ulkomaalainen, joka on saanut turvapaikan Suomesta. Pakolaisaseman saa myös pakolaisuuden perusteella oleskeluluvan saanut ulkomaalainen, joka on otettu pakolaiskiintiössä Suomeen, tai edellä mainitun perheenjäsen, joka on saanut perhesiteen perusteella oleskeluluvan ja joka on katsottava pakolaiseksi. (Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015)

Taulukko 1. Kainuun vastaanottamat pakolaiset vuodesta 2000 alkaen (Tilastokeskus)

Kunta	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Kajaani	1	4	90	51	72	84	39	143	122	102	98	103	92
Vuolijoki**	61	19	29	7	69	28	2						
yhteensä	62	23	119	58	141	112	41	143	122	102	98	103	92

”On henkilöitä, joilla on ammatti kotimaassa, mutta uuden ammatin hankkiminen on vieraassa maassa hankala, koska kaikilla ei ole resursseja oppia.” (f09)

Vuoden 2012 lopussa Kainuussa asui 1396 ulkomaalaista, jotka jakaantuvat koko Kainuuseen taulukon 2 esittelemällä tavalla. Kainuun kunnista Kajaani, Sotkamo, Suomussalmi ja Kuhmo ovat ottaneet eniten maahanmuuttajia. Maahanmuuttajista naisia oli 728 ja miehiä 667. Maahanmuuttajista 254 henkilöä oli alle 15-vuotiaita ja 1071 henkilöä oli ikäryhmässä 15–64-v. sekä 70 henkilöä yli 65-vuotiaita.

”Kielikurssilla ei pitäisi olla pelkkää kieltä, pitäisi olla kulttuurin tuntemusta, juhlia ja mitä omalla paikkakunnalla on. Talouskoulu on hyvä, koska siellä oli kaikkea, vähän suomen kieltä, siivousta, miksi suomalaiset toimivat näin, pyykinpesu ja näistä omat sanastot.” (b08)

Taulukko 2. Ulkomaalaisten määrä Kainuussa 2012 lopussa Tilastokeskuksen mukaan.

paikkakunta	määrä	osuus väestöstä
koko Suomi	195 511	3,60 %
koko Kainuu	1 396	1,73 %
Kajaani	892	2,35 %
Sotkamo	131	1,23 %
Suomussalmi	128	1,45 %
Kuhmo	103	1,11 %
Vaala	36	1,10 %
Puolanka	36	1,22 %
Paltamo	29	0,77 %
Hyrnsalmi	28	1,07 %
Ristijärvi	13	0,89 %

Kainuun seudulla maahanmuuttajataustaisten neljä suurinta lähtömaata ovat suuruusjärjestyksessä Venäjä, Somalia, Kongo ja Irak taulukon 3 esittämällä tavalla. Naisten määrän suhteen suuruusjärjestys oli sama. Maahanmuuttajataustaisten neljä suurinta kieliryhmää suuruusjärjestyksessä olivat venäjä, somali, kurdi ja viro. (Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015)

”Hieno tapa kehittää yhteistyötä ja myös omaa työtä POLKU-bankeen aikana.” (k11)

”Vaikea oppia kieltä, jos perheeseen tulee lapsia ja nainen on koko ajan kotona.” (f09)

”Suomenkielen opetus pitäisi saada koko perheelle, jotta oppiminen nuorella olisi mahdollista” (c09)

”Täytyy kehittää toimintamalleja, jotta äidit saadaan mukaan, koska äidit ei kyseenalaista, jos isät edustaa.”
(e09)

Taulukko 3. Suurimmat ulkomaalaiset väestöryhmät Kainuussa. (Tilastokeskus)

Suurimmat ryhmät		
Venäjä	522	37 %
Somalia	88	6 %
Kongon dem. tasavalta	87	6 %
Irak	77	6 %
Viro	64	4 %
Afganistan	63	4 %
Ruotsi	55	3 %
Thaimaa	42	3 %
Turkki	25	2 %
Ent. Sudan	23	2 %
Iran ja Eritrea	22	2 %

”Kotoutumisaika on kolme vuotta. Se tarkoittaa ettei pääse enää kurssille, vaikka on tarvetta.” (f09)

”Virastoissa jotkut puhuvat nopeasti ja eivät huomioi ettei toinen ymmärrä. Pelkkä katse ja nähdä maahanmuuttajan ilmeet riittää näkemään, ettei toinen ymmärrä.” (e09)

”Virka-aikana annetut toimistoajat 10min, 15min ei välttämättä riitä.” (b08)

Kainuussa puhutaan kymmeniä eri kieliä ja asukkaita on ympäri maailmaa kymmenistä eri maista. Ennusteiden mukaan maahanmuutto Kainuuseen kasvaa myös tulevaisuudessa. Kansainvälinen työvoima on yksi keino turvata osaavan työvoiman saanti ikääntyvän väestön

maakunnassa. Maahanmuutto nähdään osana positiivista väestönkehitystä Kainuussa. Maahanmuuton kasvu asettaa kehittämistarpeita julkisille palveluille samalla kuin erityisten kotouttamistoimenpiteiden merkitys kasvaa. (Valtion kotouttamisohjelma)

”Jos me halutaan saada maahanmuuttajia ammatilliseen koulutukseen silloin, kun kysymys on ammatinvaihdosta, niin minkälainen kielivaatimus tarvitaan? Tosi harva pystyy pääsemään koulutukseen, koska on soveltuvuustestit, matikan testit, haastattelu ja vielä ryhmätestit.” (b08)

”Ei ole enää sellaisia töitä, johon ei enää tarvita pohjakoulutusta. Joskus olisi hyvä, jos olisi sellaisia ryskätai aputöitä.” (g09)

3.1 Luku- ja kirjoitustaito

”Maahanmuuttajat ihmettelevät, kun naapuriin ei saada kontaktia, olisi kiva jutella pihalla. Eihän me suomalaisten keskenkään jutella porraskäytävässä. Miksi suomalaisilla ei ole aikaa?.” (k11)

Luku- ja kirjoitustaidon merkitys uuden kielen oppimiseen on tärkeä. Luku- ja kirjoitustaitoa tarvitaan maahanmuuttajan kotouttamisessa, työpaikoilla ja sosiaalisessa kanssakäymisessä suomalaisten kanssa. Puutteelliset taitojen vaikutus näkyy välittömästi monissa eri elämäntilanteissa. Luku- ja kirjoitustaidon puute aiheuttaa itsetunto-ongelmia, häiriökäyttäytymistä ja heikentää opiskelumotivaatiota. Puute heijastuu lähes kaikkiin oppiaineisiin. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 77)

”Työparina olisi hyvä olla suomalainen, jolloin kielen oppiminen olisi helpompaa.” (h11)

”Huonosta kielitaidosta huolimatta tulee pyrkiä ymmärtämään, mitä toinen sanoo.” (k11)

Lukemaan opetteluun tulee aina olla sidoksissa lapsen äidinkieleen. Eri kielissä on erilainen puhutun ja kirjoitetun kielen välinen yhteys. Espanjan kieltä on eri asia opettaa lukemaan kuin suomen kieltä. Puhutun ja kirjoitetun kielen välisellä suhteella on vaikutus lukemaan opettamisen tapaan. (Ahvenainen & Holopainen 2005, 100)

”Jos ihminen on ujo eikä puhu paljon omaa äidinkieltä niin silloin ei puhu paljon suomeakaan” (b08)

”Kielen opettaminen työnohjauksessa on vaikeaa. Kielen oppiminen helpottuu, jos laittaa työpariksi sellaisen, joka osaa suomea ja heidän omaa äidinkieltään”. (h11)

Onnistunut lukemisprosessi koostuu kuvan 4 vaiheista. Harjoitellessaan lukemista ihminen tekee ensin visuaalisen aistihavainnon ja yrittää sen jälkeen ymmärtää lukemaansa. Harjaantuneet lukijat lukevat tekstiä sujuvasti ja ymmärtävät lukemansa. Tekniset lukijat lukevat vaivattomasti, mutta eivät hahmota lukemaansa kunnolla. Heikot lukijat ovat heikkoja peruslukemisessa sekä tekstin oikein tulkitsemisessa. (Ahvenainen & Karppi 1993, 38)

”Maahanmuuttajalla on voinut olla oppimisvaikeus kotimaassa eikä ole ollut systeemiä, millä oppimisvaikeuksia testataan.” (f09)

Kuva 1. Lukemisprosessi (Ahvenainen & Karppi 1993, 38)

”Täytyy varmistaa ymmärsitkö, mihin sinä menet, mitä sinä teet, mennä, tulla. Pitää toistaa, miten sinä ymmärsit.” (f09)

”Jos käyttää Suomalaisia sanontoja, jolla on merkitys suomalaisille. Näitä ei maahanmuuttaja voi ymmärtää esim. jos jokin istuu tuppisuuna niin mitä se tarkoittaa?” (e09)

Fonologinen tietoisuus eli äännerakenteiden käsittäminen on lukutaidon oppimisessa merkittävä asia. Fonologisessa tietoisuudessa opiskelija kiinnittää kuulemansa sanojen muotoon ja tarkoitukseen. Fonologisen tietoisuuden omaavan on helpompi oppia lukemaan, koska hän pystyy riimittelemään sanoilla.

Tutkimusten mukaan foneemiset taidot kehittävät lukutaidon edistymistä. Henkilö, jolla on kielellinen häiriö, voi saada apua fonologisien kielellisyyden harjoituksista. harjoituksista. Näitä voi olla apua harjoituksissa, esim. kirjain-äännevastaavuuden tai tavurytmin harjoittelusta. Harjoitteita ovat foneemin havaitseminen sanasta, esim. mikä on auton ensimmäinen äänne, tai mikä tulee sanasta työ, jos poistan äänteen t. (Lerikkanen 2006, 33–36)

”Ihmiset odottavat kielikurssia, milloin ensimmäinen, milloin toinen ja kuitenkin kieltä ei käytetä missään. Henkilöt odottavat, milloin kielen oppii, vaikkei on jo kolmas vuosi menossa Suomessa.” (b08)

3.2 Maahanmuuttajan asema

Maahanmuuttaja

Maahanmuuttaja on ulkomailta Suomeen muuttanut henkilö, joka on jonkin toisen maan kansalainen tai kokonaan vailla kansalaisuutta. Yleiskäsite koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.

Oleskelulupa

Oleskelulupa on lupa saapua toistuvasti maahan ja oleskella maassa. Lupa on joko määräaikainen tai pysyvä. Oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. EU/ETA-maan ja Sveitsin kansalaiset saavat työskennellä Suomessa ilman työntekijän oleskelulupaa eli työlupaa. Muiden maiden kansalaiset tarvitsevat luvan. Oleskelulupa haetaan Suomen edustustosta, TE-toimistosta tai poliisilaitokselta. Luvan voi hakea työntekijä tai työnantaja. Oleskelutapatyyppi merkitään lupaan kirjaintunnuksella. Oleskelulupa voi olla joko määräaikainen tai pysyvä (P)

Määräaikainen lupa

Määräaikainen lupa myönnetään tilapäisenä (B) tai jatkuvana lupana (A). Työnantaja voi kysyä neuvoa paikallispoliisilta lupa-asioissa. Jokaisen oleskelulupaa hakevan on täytettävä oma hakemuslomake ja jokaiselle lapselle on tehtävä oma oleskelulupahakemus. Oleskeluluvan hakeminen on maksullista, joten myös vanhempansa passiin tai matkustusasiakirjaan merkittyjen lasten hakemuksista peritään maksu. Hakemuslomakkeen ja luettelon tarvittavista liitteistä saa edustustosta tai sen voi tulostaa Maahanmuuttoviraston internetsivuilta.

Pysyvä oleskelulupa

Pysyvä oleskelulupa myönnetään henkilölle, joka on oleskellut Suomessa yhtäjaksoisesti jatkuvalla oleskeluvalla neljä vuotta. Oleskelun syy tai muut erityiset syyt voivat aiheuttaa

poikkeuksia. Lupa myönnetään toistaiseksi eikä sitä tarvitse uusida. Pysyvään oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus **P**.

Jatkuva- ja tilapäinen oleskelulupa

Lupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka on tullut Suomeen jäädäkseen. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Jatkuvaan oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus **A**. Tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, jonka tarkoituksena ei ole jäädä Suomeen pysyvästi. Lupa on uusittava määräajan päätyttyä. Tilapäiseen oleskelulupaan merkitään kirjaintunnus **B**.

Opiskelijastatus

Opiskelijastatuksen saa ulkomailta Suomeen opiskelemaan tuleva henkilö seuraavin edellytyksin. Opiskelija voi olla vaihto-opiskelijana vaihto-ohjelmien tai -sopimusten kautta. Opiskelija voi olla myös vieraileva opiskelija joko itsenäisesti tai vaihto-ohjelmien kautta. Opiskelijastatuksen saaneella on oppilaitoksen myöntämä voimassa oleva opiskelijakortti, jolla hän voi osoittaa opiskelijaoikeutensa myös muihin oppilaitoksiin, esimerkiksi täydentävää koulutusta hakiessaan. Opiskelijastatus antaa myös oikeuksia erilaisiin alennuksiin esimerkiksi matkalippujen hinnoissa ja opiskeluvälineiden tai atk-ohjelmalisenssien hankinnassa.

Pakolainen

Pakolaisaseman saa ulkomaalainen, joka on saanut turvapaikan Suomesta. Pakolaisaseman saa myös pakolaisuuden perusteella oleskeluluvan saanut ulkomaalainen, joka on otettu pakolaiskiintiössä Suomeen, tai edellä mainitun perheenjäsen, joka on saanut perhesiteen perusteella oleskeluluvan ja joka on katsottava pakolaiseksi. Jos turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty, voidaan hakijalle kuitenkin myöntää oleskelulupa toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella. Jatkuva oleskelulupa myönnetään ulkomaalaiselle, joka saa turvapaikan tai oleskeluluvan kiintiöpakolaisena, toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Pakolaiskiintiö

Suomeen otetaan pakolaiskiintiössä YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n (YK:n pakolaisasiain päävaltuutettu) pakolaisiksi katsomia henkilöitä tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa

olevia ulkomaalaisia uudelleen sijoitusta varten. Vuodesta 2001 lähtien Suomen pakolaiskiintiö on ollut 750 henkilöä.

Pakolaisstatus

Pakolaisstatus on pakolaisasema ja se myönnetään Suomessa YK:n pakolaisjärjestön UNHCR:n kautta tuleville kiintiöpakolaisille. Pakolaisstatuksen myöntää UNHCR. Myös turvapaikanhakija saa myönteisen turvapaikkapäätöksen myötä pakolaisstatuksen.

Paluumuuttaja

Paluumuuttaja on Suomen ulkopuolella asuva Suomen kansalainen tai syntyperältään suomalainen (ulkosuomalainen), joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä joihinkin entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat kansallisuudeltaan mutta eivät kansalaisuudeltaan suomalaisia.

Perheen yhdistäminen

Suomessa asuva henkilö voi saada perheenjäsenensä Suomeen perheenyhdistämissäännösten perusteella.

3.3 POLKU-hanketta tarvitaan kokoamaan toimijat

Kainuulaiset maahanmuuttaja toimijat eivät tunne toistensa toimintaa riittävästi, koska puuttui tietämys, miksi ja millä tasolla eri organisaation piiriin tulevan maahanmuuttajan kieli- ja kotoutustason tuli olla. Näin ei omassa toiminnassa osata pyrkiä sellaiseen lopputulemaan, joka oikeasti vei maahanmuuttajaa eteenpäin kohti työelämää.

”Opettajat ovat toivottomassa tilassa, jos ryhmässä on tuentatarpeessa olevia suomalaisia opiskelijoita ja ryhmään kuuluu myös maahanmuuttaja opiskelijoita.” (e09)

Tarvittiin minimivaatimuskriteereitä polun eri nivelvaiheisiin. Tavoitteena oli kehittää yhteistyössä toimijoiden kanssa POLKU-ohjausmalli Kainuun alueelle. Toimijat muodostivat

työryhmiä kuvan 2 mukaisesti. Tutkimuksessa yhtenä tutkimusongelmana oli selvittää, miten POLKU-hanke onnistuu luomaan alueellisen toimintamallin, POLKU-ohjausmallin.

Kuva 2. Työryhmien muodostuminen POLKU-hankkeen mukaan.

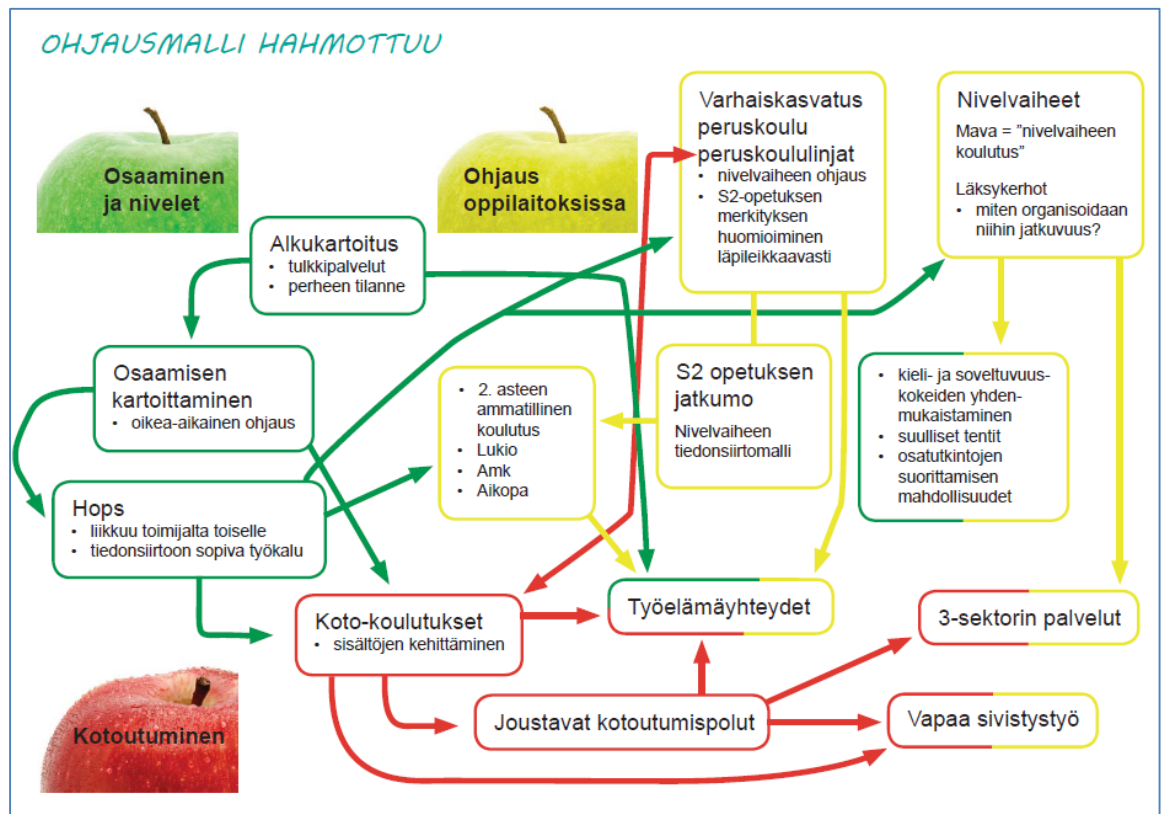
3.4 POLKU-ohjausmallin suunnittelu

Ohjausmallin rakensi Kainuussa laaja yhteistyötä tekevä toimijaverkosto. POLKU-ohjausmalli on opas maahanmuuttajien parissa työskenteleville. Opas tulee käytettäväksi verkkoselaimen kautta. Sivuston tarkoitus olla työkalu maahanmuuttajan ohjaamiseen. Alueellinen POLKU-malli on apuväline, joka auttaa ohjaamaan maahanmuuttanutta asiakasta niiden palveluiden ja verkostojen äärelle, joiden avulla hänen koulutus- ja työelämäpolkujensa rakentamista selkeytetään.

POLKU-mallin rakentamisen aloittivat 2013 maaliskuussa seuraavat toimijat:

- AIKOPA
- Arffman Consulting Oy
- Cafe Mokka
- Etnika Kainuu ry
- Etnika-Kainuu ry, Osallisuus vahvistaa -projekti (RAY)
- Kainuun ammattiopisto
- Kainuun ELY-keskus
- Kainuun Nuotta ry
- Kainuun Opisto
- Kainuun TE-toimisto
- Kajaanin ammattikorkeakoulu
- Kajaanin islamilainen yhdyskunta
- Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos
- Kajaanin kaupungin maahanmuuttajapalvelut
- Kajaanin kaupungin sivistyspalvelut
- Kajaanin lukio
- Kajaanin Mamselli
- Kaukametsä
- La Fete
- Lohtaja-Huuhkajanvaara-Kettu kyläyhdistys
- Nakertaja-Hetteenmäen kyläyhdistys ry
- StaffEdu Oy/Taitoprofiilit

POLKU-hankkeen toimijat suunnittelivat yhdessä käytänteet, miten maahanmuuttajille rakennettaisiin POLKU-ohjausmalliin selkeä runko. Kuvassa 3 mukaan Kainuussa oli tilanne ennen POLKU-hanketta. Maahanmuuttajilla ja heitä ohjaavilla henkilöillä ei ollut selkeää kuvaa, miten toimijoiden kanssa yhdessä voitiin muodostaa selkeä ohjaus asiakkaalle.

Kuvan 3. Maahanmuuttajien ohjaus ennen POLKU-hanketta

Maahanmuuttajien ohjausjärjestelmiä on kehitetty useiden hankkeiden avulla eripuolella suomea. Maahanmuuttajanuorten ohjaushanke MANO Oulussa kehitti nuorten nivelvaiheiden siirtoa kuvan 4 mukaisesti. Tiedon siirrolla on tärkeä merkitys alueella toimivien viranomaisten yhteistyöhön. Kuvassa kriittiset pisteet kuvattu vinolla viivoituksella, joiden merkitys korostuu jokaisen eri nivelvaiheen välillä.

Kuvan 4. Nivelvaiheisen ajoitus MANO-hankkeen mukaan

Nivelvaiheen tietoja tulisi kuvata opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtämiseen oppilaan siirtyessä joko oppilaitoksen välillä tai kurssilta toiselle. Välttämättömiä tietoja ovat mm. oppilaan tarvitsema tehostettu tai erityinen oppimistuki, fyysiseen selviytymiseen liittyvä tuki ja seikat, jotka tulee oppimisympäristössä ottaa huomioon. Tiedonsiirto on lakiin perustuvaa, luottamuksellista ja henkilön tietosuojaa arvostavaa. Lomakkeen tieto on oppilaan kannalta positiivista ja oppilas saa häntä koskevat tiedot myös omaan käyttöönsä.

4 TUTKIMUKSEN TEORIAA

4.1 Kehittävä työntutkimus

Kehittävä työntutkimus yhdistää tutkimuksen, käytännön kehittämistyön ja koulutuksen eli se on muutosstrategia. Sen lähestymistapa on osallistava, jossa työntekijät itse analysoivat ja muuttavat omaa työtään. Kehittävän työntutkimuksen tarkoituksena ei ole tuoda ulkoapäin valmiita ratkaisuja työpaikoille, vaan sen tarkoituksena on muokata työyhteisön sisällä välineitä toiminnan erittelyyn ja uusien mallien suunnitteluun. (Enegröm 1995, 12)

Kehittävä työntutkimus ei sijoittaudu minkään yksittäisen tieteenalan rajoihin. Se on saanut alkunsa 1980-luvulla ja se on suomalainen omintakeinen lähestymistapa työn ja organisaatioiden tutkimiseen ja kehittämiseen. Kehittävän työntutkimuksen perusta on mm. L.S. Vygotskin (1978) ja hänen seuraajiensa alkuun panema kulttuurihistoriallinen toiminnan teoria.

Kehittävä työntutkimus on uudenlainen lähestymistapa, millä tutkitaan työtä ja organisaatioita. Valtion yhteiskuntatieteiden toimikunnan asettaman kasvatustieteellisen tiedekunnan arviointiryhmän mukaan tämä lähestymistapa sisälsi *”uusien ideoita ja eri tavoilta omaksutun aineksen yhteensovittamista, joka on tuottanut hedelmällisiä sovellutuksia.”* (Suomen akatemia 1990, 42). (Enegröm 1995,12.)

Tämä tutkimus on luonteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Tutkimuksessa haluttiin tutkia kokemukseräistä ilmiötä maahanmuuttajaverkostossa työskentelevien henkilöiden kokemuksista, mielipiteistä ja tuntemuksista. Laadullisen tutkimuksen merkkejä ovat aineistonkeruumenetelmä, tutkittavien näkökulma, tutkimuksen tyylilaji ja tulosten tarkastelu. Haastattelu kuuluu laadullisen tutkimuksen yleisimpiin aineistonkeruumenetelmiin ja Suomessa se on halutuin tapa kerätä laadullista aineistoa (Tuomi 2006, 73).

Tutkimusta voidaan luonnehtia tapahtumasarjaksi, koska tutkimuksen etenemisen eri vaiheet voivat hahmottua vähitellen tutkimuksen edetessä. Laadullisen tutkimuksen tekemistä kuvataan jatkuvaksi eri ongelmanratkaisusarjoiksi. Tutkijan rooli muistuttaa ikään kuin etsivä, joka ratkaisee tutkittavaan ilmiöön liittyvää ongelmaa. (Kiviniemen 2010, 70–71)

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on tavallisen elämän kuvaaminen ja tutkimuksessa yritetään tutkia aihetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väitteitä. Tässä tutkimuksessa aineisto kootaan todellisissa tilanteissa. Tutkimuksessa käytetään ihmistä tiedonkeruun välineenä. Tutkija luottaa enemmän haastateltavista tekemiinsä havaintoihin, kuin mittausvälineillä hankittavaan tietämykseen. Tutkija käyttää apuna tiedon hankinnassa myös kaavakkeita ja testejä. (Hirsijärvi 2001, 157)

Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia menetelmiä, joiden avulla tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille. Tällaisia menetelmiä ovat teemahaastattelu, osallistuva havainnointi, ryhmähaastattelut ja erilaisten dokumenttien ja tekstien jäsentelyt. Tutkimuksen kohdejoukko valikoidaan tarkoituksenmukaisesti, satunnaisotoksen metodia ei käytetä. Tutkimussuunnitelma hahmoutuu sitä mukaa kun tutkimus edistyy. Tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelmia muutetaan olosuhteiden mukaisesti. Tutkimustuloksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsijärvi 2001, 158–160)

Haastatteluaineisto kootaan eri tavoin kuin luokittelevaksi tai muuten määrällisesti analysoitavaksi tarkoitettu aineisto. Haastattelu on tutkijan tai tämän edustajan ja tutkittavan henkilökohtaista kohtaamista olevaa toimintaa. Yleensä toteutus tehdään etukäteen suunnitellulla tavalla (strukturoidu haastattelu) pitäytyen rajattuihin kysymyksiin ja aiheisiin (lomakehaastattelu, teemahaastattelu) tai sitten johdatellen aiheen puitteissa erittäinkin yksityiskohtaisiin, tilanteen mukaisiin syvällisiin pohdintoihin (syvähaastattelut). (Anttila 2007, 124.)

Laadulliseen analyysiin kootaan sellaista aineistoa, joka mahdollistaa tarvittavat edellytykset tulkintojen tekemiseen. Mikäli aineisto on liian sidottua niin silloin kannattaa silloin pitäytyä kvantitatiivisen analyysin menetelmässä. Kun kysymyksessä on laadullinen, tulkinnallinen tutkimus, ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä lukumääriltään saman suuruisiin aineistoihin kuin määrällisissä tutkimuksissa. (Anttila 2007,

Tulkinnallisia menetelmiä ovat observointi eli havainnointitutkimus. Tämä edellyttää aineiston keruuta aidoista tapahtumista ja sisältää mahdollisuuden toimijoiden tarkoitusperien, merkityssisältöjen, arvoasetelmien ja niihin vaikuttavien tekijöiden tulkintaan. Yleensä näissä

kysymys on osallistuvasta havainnoinnista. Keskusteluanalyysin aineisto koostuu niistä tapahtumista, joissa kaksi tai useampi henkilö tapaa toisensa jokapäiväisissä tilanteissa ja vaihtaa mielipiteitään tai ajatuksiaan jostakin heille yhteisestä asiasta. (Anttila 2007, 128–129)

Laadullisessa tutkimuksessa kerättävän aineiston määrää on rajattava tutkimuksen kannalta tarkoituksenmukaisesti. Teemahaastattelussa käsitellään tutkittavaan teemaan vaikuttavia ja liittyviä asioita. (Alasuutari 1994, 42–43) Alasuutarin mukaan tutkimukseen osallistuvalla on ennakko-oletuksia, mihin tutkimuskysymyksillä pyritään, mitä tutkimus käsittelee tai mitkä asiat ovat tutkimuksen kannalta oleellisia. (Alasuutari 2001, 149)

Tutkimusaiheen rajaamisella pyritään löytämään syvälinen ydinsanoma tutkittavasta ilmiöstä. Tutkija ottaa tulkintansa avulla esille niitä asioita, mitkä ovat tärkeitä tarkastelun keskipisteeksi. (Kiviniemi 2010, 73)

4.2 Arviointi eli evaluointi

Arviointi eli evaluointi tarkoittaa samaa kuin arvioiminen ja arvottaminen. Se on systemaattista jonkin asian arvon, ansion ja merkityksen määrittämistä. Sillä tarkoitetaan arviointikohteen suhteuttamista arvioinnin perusteeseen. Arvioiva tieto ilmaisee, että jokin kohde, asiantila, esine, teko jne. on hyvä tai arvokas suhteessa johonkin annettuun arvojärjestelmään ja näin ollen arviointikriteerit täyttyvät. (Anttila 2007, 15)

Arviointia voidaan pitää tulostavoitejohtamisen hyvänä työvälineenä, mutta yhtä hyvin se on käytettävissä myös yksilö- ja organisaatiotason sisäisenä kehittämisvälineenä. Sen avulla pystytään seuraamaan esim. työn oppimisen edistymistä, tasa-arvokysymysten huomioimista työpaikoilla tai työntekijöiden yhdenvertaisuuspyrkimysten toteutumista. Tämän päivän yhteiskunnassa on tärkeätä korostaa yhteisön eheyttä, yksilön hyvinvointia ja erilaisuuksien hyväksymistä. Näiden tavoitteiden toteutumista ei ole kovin hyvin pystytty seuraamaan perinteisillä, erilaisiin mittauksiin ja laajoihin aineistoihin perustuvilla analyysimenetelmillä. (Anttila 2007, 17)

Kehittämishankkeiden arviointimenetelmissä on mahdollisuus soveltaa erilaisia metodologisia lähestymistapoja. Ne erottuvat toisistaan sen perusteella, mikä on vallitseva todellisuuskäsitys,

mikä on tutkijan ja tutkimuskohteen välinen suhde ja miten tutkija hankkii tietoa tutkimuskohteesta eli miten tutkimusparadigmat eroavat toisistaan. (Anttila 2007, 24.)

Tapahtumapolkua hankkeessa voidaan arvioida joko yhtenä kokonaisuutena tai sen yksittäisiä osa-vaiheita. Arviointia voidaan tehdä seuraten prosessin kulkua. Tätä tapahtuvaa vaiheittaista arviointia nimitetään formatiiviseksi arvioinniksi. Summatiivinen arviointi tarkoittaa kokoavaa päättöarviointia, jossa tarkastellaan hankkeen lopussa toteutuneita ja saavutettuja tuloksia. Arviointi on siirtymässä ulkoisesta mittaamisesta ja muusta arvioinnista toimijoiden tehtäväksi sisäiseksi arvioinniksi. Näin arviointi voi kohdistua vain joko prosessiin, tulokseen tai kumpaankin samanaikaisesti. (Anttila 2007, 47)

Sisäisen arvioinnin voi suorittaa joko ns. itsearviointina, mutta vielä enemmän arviointi painottuu yhteistoiminnalliseen monitahoarviointiin. Tässä otetaan huomioon laajemmin erilaisia näkemyksiä, lausuntoja sekä eri kananottoja. Arvioinnissa pääpaino on toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa ja keskinäisessä neuvottelukyvyyssä. (Anttila 2007, 48)

4.3 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimusten luotettavuutta tulkitaan yleensä kahdella termillä. Reliabiliteetti, eli onko tutkimus toistettavissa ja validiteetti määrittää tutkimuksen alkuperäistä suunnitelmaa mittauksesta ja tarkastelussa huomioidaan se, tuliko mitattua juuri ne asiat mitä oli tarkoitus mitatakin. (Anttila 1996, 402–407)

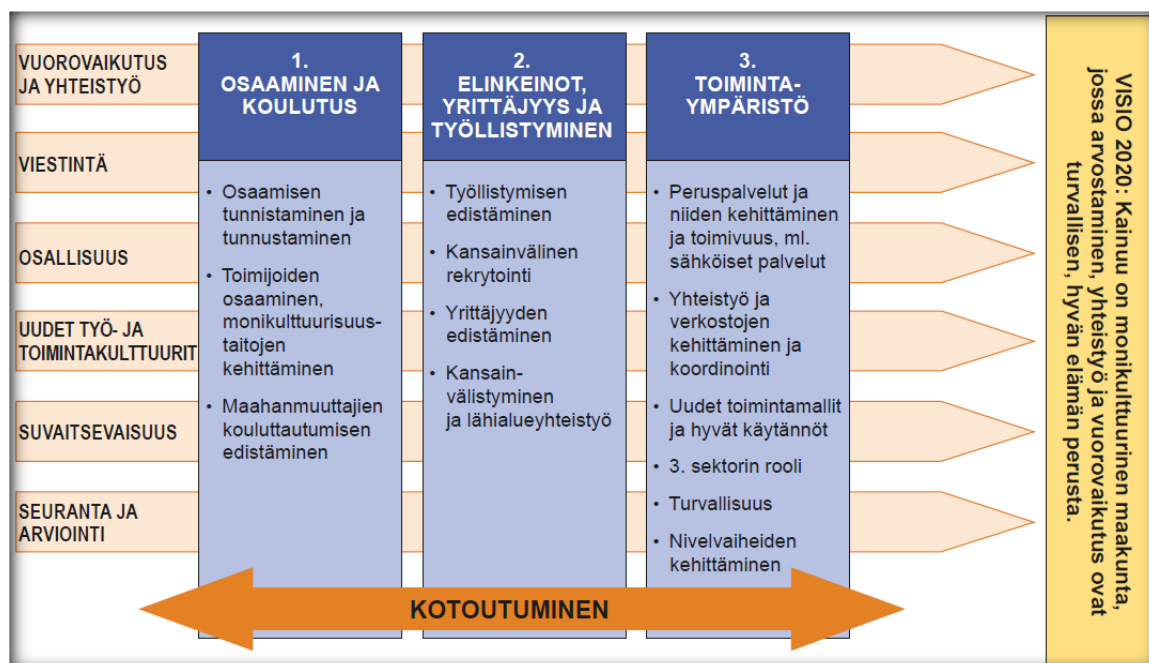
Tutkijan objektiivisuutta, eli oikeudenmukaisuutta tutkittavaan ilmiöön on vaikuttamassa tutkijan subjektiivisia ratkaisuita muun muassa tutkimusmenetelmästä, tulosten analysointi sekä raportointitavasta. (Heikkilä 2008, 31)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Kainuun maahanmuuttotyön linjauksissa painotettiin kokonaisvaltaista näkemystä ja maahanmuuttotyön kehittämistä. Linjaukset on jaettu kolmeen toimintalinjaan kuvan 5 mukaan:

- osaaminen ja koulutus
- elinkeinot, yrittäjyys ja työllistyminen
- toimintaympäristö.

Näiden horisontaalisten painopistealueiden toteutumiseen haluttiin kiinnittää erityistä huomiota toimintalinjojen painopistealueiden toteutuksissa. Kotoutuminen on nostettu kaiken maahanmuuttotoiminnan keskeisimmäksi tavoitteeksi.

Kuva 5. Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015

Linjauksessa luotiin visio 2020 Kainuulle. *”Kainuu on monikulttuurinen maakunta, jossa arvostaminen, yhteistyö ja vuorovaikutus ovat turvallisen, hyvän elämän perusta.”*

Tämä oli hyvä maaperä aloittaa POLKU-hanke, jonka päämääränä on auttaa maahanmuuttajaa kotoutumisen kautta työelämään.

5.1 Maahanmuuttajien ohjaavat tahot

Alkukartoituksessa arvioidaan alustavasti maahanmuuttajan työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet sekä kielikoulutuksen ja muiden kotoutumista edistävien toimenpiteiden ja palvelujen tarpeet. Alkukartoituksessa selvitetään tätä tarkoitusta varten tarvittavassa laajuudessa maahanmuuttajan aikaisempi koulutus, työhistoria, kielitaito sekä tarvittaessa muut työllistymiseen ja kotoutumiseen vaikuttavat seikat. Alkukartoitus tehdään TE-toimiston asiakkaina oleville maahanmuuttajille ja siinä sovitaan yksilöllisistä kotoutumista edistävästä palveluista. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010)

Kotoutumispalveluiden järjestämistä ja toteutumista seurataan ja arvioidaan entistä tiiviimmin. Haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä pyritään ehkäisemään. Maahanmuuttajien osallisuutta lisätään ja pakolaisten hallittua sijoittamista kuntiin vahvistetaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010)

Kotouttamissuunnitelma

Ensimmäinen kotoutumissuunnitelma tehdään alkuhaastattelun yhteydessä työnhaun alkaessa. Sosiaalityöntekijä ja maahanmuuttaja asiakas tekevät ensimmäisen suunnitelman yhdessä. Maahanmuuttaja itse on olennainen toimija kotoutumissuunnitelman laatimisessa.

Alkuhaastattelun jälkeen maahanmuuttaja ohjataan ostopalveluna hankittuun kotoutumislain mukaiseen alkukartoitukseen. Kajaanin maahanmuuttajapalvelut tuottavat osana maahanmuuttajien palveluneuvontaa alkukartoituksen niille Kajaanissa asuville maahanmuuttajille, jotka eivät kuulu TE-toimen alkukartoitusten piiriin. Alkuhaastattelun perusteella asiakas ohjataan tarvittaessa kieliarvioon Kaukametsän opistoon.

Kotoutumiskoulutukseen ohjautuminen

Alkukartoituksesta maahanmuuttaja saa ohjauksen kotoutumista edistävään palveluun, joka useimmiten on kotoutumiskoulutus. Kotoutumiskoulutuksen jälkeen maahanmuuttajia ohjataan joko suoraan työmarkkinoille, ammatilliseen työvoimakoulutukseen tai omachtoiseen koulutukseen, jota mahdollisuuksien mukaan tuetaan työttömyysetuudella.

Varhaiskasvatus

Kaikissa Kainuun kunnissa tuetaan maahanmuuttajataustaisen alle kouluikäisen lapsen kotoutumista päivähoidossa. Kunnissa varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma ovat toimeenpanevia asiakirjoja, jotka linjaavat kunnassa tarjottavia palveluja. Kotoutuminen uuteen kasvu- ja elinympäristöön ja lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja kehityksen tukeminen edellyttävät yhteistyötä eri viranomaistahojen ja perheen välillä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen suomen kielen oppimista. Lisäksi Kajaanin kaupungissa toimii varhaiskasvatuksen maahanmuuttajatyön koordinaattori.

5.2 Maahanmuuttajien kanssa toimivat viranomaiset

TE-toimisto

Kainuun TE-toimisto toteuttaa kotouttamiseen liittyviä palveluja kotoutumislain mukaisesti koko Kainuun alueella. Kainuun TE-toimiston palveluverkostoon kuuluvat Kainuun työvoiman palvelukeskus Kajaanissa, Kuhmossa, Sotkamossa ja Suomussalmella sekä Yritys-Suomi Kainuun seudulliset yrityspalvelut. Palveluja toteutetaan yhdessä myös muiden sidosryhmien kanssa.

TE-toimiston tarjoamissa palveluissa keskitytään tukemaan työnhakijoiden nopeaa työllistymistä, parantamaan osaavan työvoiman saatavuutta ja turvaamaan yritysten toimintaedellytyksiä. TE-toimistossa palvelut on järjestetty palvelulinjoittain: työnvälitys- ja yrityspalvelut, osaamisen kehittämispalvelut ja tuetun työllistymisen palvelut.

Kajaanin kaupungin maahanmuuttajapalvelut

Kajaanin maahanmuuttajapalveluiden tehtävänä on turvata Kajaaniin muuttavien pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden hyvinvoinnin perusta ja luoda edellytyksiä asiakkaiden turvalliseen, sujuvaan arkeen sekä kotoutumiseen. Maahanmuuttajapalveluiden toiminnassa keskitytään asiakaslähtöiseen kotouttavaan toimintaan ja turvapaikanhakijoiden asumisviihtyvyyden lisäämiseen, turvalliseen asumiseen, arjen tukemiseen sekä asiakasta osallistavaan palveluun.

Palvelun tavoitteena on lisätä asiakkaan tietoa toimintamahdollisuuksista ja palveluista, ohjata asiakasta tarvittavien palvelujen piiriin, auttaa asiakasta muodostamaan palveluista tarkoituksenmukainen kokonaisuus yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa sekä tukea asiakkaan omien voimavarojen käyttöön ottamista ja valinnan mahdollisuuksia.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä järjestää Kainuun kunnille sosiaali- ja terveyspalvelut perussopimuksen mukaisesti. Puolangan kunta vastaa itse sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä. Maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten oikeuksista ja mahdollisuuksista erilaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin on säädetty lainsäädännössä ja palveluiden saamiselle voidaan asettaa lakiin perustuvia ehtoja (esim. Suomessa asuminen, kotipaikkaoikeus tai Suomessa työskentely).

Ulkomaalaisten ja maahanmuuttajien yksilölliset tilanteet voivat olla hyvin erilaisia, joten oikeus toimeentulotukeen arvioidaan kunkin hakijan kohdalla erikseen. Niin ikään julkisessa terveydenhuollossa palveluiden maksullisuuteen ja oikeuteen saada terveydenhuoltopalveluja vaikuttavat ulkomaalaisen ja maahanmuuttajan yksilöllinen tilanne (mm. asumisen vakinaisuus, lähtömaa, sairaanhoito- /sosiaaliturvapöytäkirja maiden välillä, kiireellisyys ja terveyspalveluiden välttämättömyys, ikä).

Maistraatti

Maistraatissa maahan muuttava henkilö täyttää ja allekirjoittaa rekisteröinti-ilmoituslomakkeen ja tekee muuttoilmoituksen. Rekisteröinnin jälkeen maahanmuuttaja saa henkilötunnuksen.

Poliisi

Kainuun poliisin Kajaanin pääpoliisiasemalle on nimetty erikseen kaksi poliisia, joiden vastuulla ovat ulkomaalaisten oleskeluun ja lupiin liittyvät kysymykset. Nimettyjen poliisiviranomaisten vastuulla on poliisille kuuluvien turvapaikkapuhuttelujen tekeminen ja päätösten tiedoksi antaminen sekä maasta poistamisen käytännön toteutus.

Kajaanin pääpoliisiaseman lupapalvelujen tehtäväalueeseen kuuluvat ulkomaalaisasioiden osalta passi-, oleskelulupa-, ja kansalaisuushakemusten vastaanotto ja käsittely. Lisäksi lupapalvelut vastaa normaalimenettelyn mukaisesti myös ulkomaalaisväestön ajokortti- ja henkilökorttihakemusten vastaanotosta ja käsittelystä sekä yleisestä neuvonnasta ja ohjauksesta.

Kela

Kansaneläkelaitos (Kela) hoitaa Suomessa asuvien sosiaaliturvaa eri elämäntilanteissa. Suomen sosiaaliturvajärjestelmä perustuu maassa asumiseen. Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta kaikilla Suomessa vakinaisesti asuvilla on oikeus Kelan myöntämiin sosiaaliturvaetuuksiin. Jos maahan muuttaja on oikeutettu Suomen sosiaaliturvaan, hän saa Kela:n sairausvakuutuskortin eli Kela-kortin.

5.3 Maahanmuuttajien koulutus Kainuussa

Kotoutumiskoulutukset

Kainuun ELY-keskus järjestää yhteistyössä Kainuun TE-toimiston kanssa maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta moduulimuotoisena. Kotoutumiskoulutusta järjestetään aikuisille, kotoutumislain piirissä oleville maahanmuuttajille. Koulutus on pääsääntöisesti työvoimapolitiittista koulutusta. Koulutusryhmät alkavat kaksi kertaa vuodessa. Kotoutumiskoulutuksen väliajoilla maahanmuuttajat ovat aktiivisesti työ- ja koulutuskokeiluissa tutustumassa suomalaiseen työelämään ja eri työtehtäviin tai koulutusaloihin.

Toisen asteen koulutus

Toisen asteen opinnoilla on merkittävä rooli kouluttautumisessa. Maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ovat sijoittuneet tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen (MAVA) ja kotoutumiskoulutukseen sekä lukiokoulutukseen. Jos opiskelijan äidinkieli on muu kuin suomi, hänelle järjestetään mahdollisuus suomi toisena kielenä -opintoihin.

Opiskelijoita, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, tuetaan tarvittaessa etenkin kielten opinnoissa ja erityisin opetusjärjestelyin. Opetuksessa otetaan tarpeen mukaan huomioon opiskelijoiden äidinkieli ja kulttuuri. Opetusjärjestelyillä pyritään tukemaan opiskelijoiden omaa kielellistä identiteettiä enemmistökielen ja -kulttuurin rinnalla.

Ammatillinen koulutus

Kainuun ammattiopisto järjestää toiseen asteen ammatillista koulutusta nuorille ja aikuisille. Kainuun ammattiopisto (KAO) on osa Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitosta, johon kuuluu opiston lisäksi myös Kajaanin lukio

Opinto-ohjaus KAO:ssa

Opinto-ohjauksella tuetaan ja ohjataan opiskelijaa. Tuki alkaa koulutuksen hakeutumisvaiheesta valmistumiseen saakka sekä neuvotaan valmistumisen jälkeisissä valinnoissa. Opiskelijaa ohjataan toimimaan opiskelijayhteisössä, kehittämään opiskelutaitojaan ja itsetuntemustaan sekä arvioimaan omaa toimintaansa. Ohjaus auttaa opiskelijaa suunnittelemaan ja seuraamaan omia opintojaan sekä ottamaan niistä vastuun. Opinto-ohjaukseen osallistuvat mm. opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja kuraattorit. Opinto-ohjausta annetaan luokkatilanteissa, pienryhmissä ja yksilöohjauksena.

MAVA - Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus

Ammatillisen peruskoulutuksen yhteydessä opiskelijoille voidaan järjestää opetukseen läheisesti liittyvää muuta toimintaa. Tällaista toimintaa ovat valmistavat koulutukset, joiden kautta erilaiset opiskelijat voivat parantaa valmiuksiaan tai valmistautua ammatillisten perustutkintojen suorittamiseen. MAVA-koulutus on tarkoitettu sekä nuorille että aikuisille

maahanmuuttajille, jotka aikovat myöhemmin hakea ammatilliseen koulutukseen ja haluavat saada ammatin Suomessa. Valmistavan koulutuksen laajuus on vähintään 20 ja enintään 40 opintoviikkoa. Koulutus kestää yhden lukuvuoden.

Lukio

Kajaanin lukiossa on monipuolinen kurssitarjonta yleislinjalla ja lisäksi valtakunnallinen erityistehtävä kuvataiteessa ja musiikissa. Oppilaitos edistää sellaisten taitojen kehittymistä, jotka auttavat opiskelijaa vastaamaan muuttuvan yhteiskunnan haasteisiin. Aikuislinja toimii etälukioperiaatteella ja tarjoaa aikuisille tutkintotavoitteista ja jatko-opintoihin valmentavaa yleissivistävää opetusta yhteistyössä Isoverstaan kanssa.

Opinto-ohjaus lukiossa

Opiskelija saa lukiossa ohjausta opiskelunsa ja oppimisensa tueksi. Ohjaus auttaa opiskelijoita suunnittelemaan opinto-ohjelmaa ja tukee opiskelun eri vaiheissa sekä auttaa jatkokoulutusta ja elämänuraa koskevissa suunnitelmissa ja valinnoissa. Ohjaus on sekä luokkamuotoista että henkilökohtaista. Ohjaukseen osallistuvat rehtori, apulaisrehtorit, opinto-ohjaajat, ryhmänohjaajat ja eri aineiden opettajat sekä opiskelijahuoltoryhmä. Ohjausjärjestelmää tukevat ja täydentävät lukion toimistosihteerit.

Kajaanin lukion ohjausjärjestelmään kuuluvat myös tutorit ja tossututorit. Lukiossa maahanmuuttajataustaisille oppivelvollisuusikäisille oppilaille (suomi toisena kielenä -oppilaat) annettavat tukitoimet koostuvat lähinnä tukiopetuksesta. Lukiossa hyödynnetään myös Isolukioverkoston suomi toisena kielenä -kursseja.

Perusopetus

Perusopetuksessa maahanmuuttajataustaisille oppivelvollisuusikäisille oppilaille (suomi toisena kielenä -oppilaat) annettavat tukitoimet koostuvat lähinnä tukiopetuksesta. Tarvittaessa opetustoimi voi saada erillisavustusta Opetushallituksesta suomi toisena kielenä -opetukseen ja oman äidinkielen opetukseen.

Kajaanin kaupungissa maahanmuuttajaoppilaita on määrällisesti eniten ja kaupungin perusopetuksessa toimivat sekä valmistavan opetuksen luokat että tukiluokat.

Maahanmuuttajaopetuksen tukena toimii perusopetuksen maahanmuuttajatyön koordinaattori.

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Kajaanin ammattikorkeakoulussa on kolme vieraskielistä koulutusohjelmaa: Degree Programme in International Business, Degree Programme in Tourism ja Degree Programme in Sports and Leisure Management, joissa opiskelee vuosittain noin 100 tutkintotavoitteista ulkomaalaista opiskelijaa. Tämän lisäksi Kajaanin ammattikorkeakouluun saapuu vuosittain keskimäärin 70 vaihto-opiskelijaa Kajaanin ammattikorkeakoulun yhteistyökorkeakouluista.

AIKOPA

Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Oulun yliopiston Kajaanin yliopistokeskuksen aikuiskoulutusyksiköt muodostavat Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPAn. AIKOPA tarjoaa ammatillista ja korkea-asteen täydennyskoulutusta ja avointa korkeakouluopetusta. Lisäksi AIKOPAssa on järjestetty maahanmuuttajataustaisten opettajien pätevyitysmiskoulutuksia.

Kansalaisopistot

Kainuussa on yksi yksityinen ja seitsemän kuntien ylläpitämää kansalaisopistoa. Kaikissa Kainuun kunnissa on vapaan sivistystyön lain edellyttämää kansalaisopisto-opetusta, jonka tavoitteena on tarjota opiskelumahdollisuuksia eri ikä- ja väestöryhmille sekä herättää kuntalaisten, mukaan luettuna maahanmuuttajien, kiinnostus omaehtoiseen opiskeluun.

Opintosetelit

Opetushallitus tarjoaa vuosittain opistoille mahdollisuuden hakea maahanmuuttajille suunnattua opintoseteliavustusta. Kianta-opisto ja Kaukametsän opisto järjestävät työvoimapolitiittista maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta. Kaukametsän opisto järjestää turvapaikanhakijoille suomen kielen koulutusta sekä yleisistä kielitutkinnoista annetun lain (964/2004) 4§:n mukaisia yleisiä kielitutkintoja myös suomen kielessä.

Kansanopisto

Kainuun Opistolla Paltamossa on maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava linja ja aikuisten perusopetuslinja. Myös ns. kymppiluokalla opiskelee peruskoulun päättäneitä maahanmuuttajanuoria yhdessä suomalaisten kymppiluokkalaisten kanssa. Kainuun Opistolla voi asua kansanopiston asuntolassa. Yhteistyössä Kajaanin maahanmuuttajapalveluiden kanssa Kainuun Opisto järjestää myös loma-ajan virkistyskursseja maahanmuuttajaperheille.

5.4 Järjestötoiminta

Järjestöt ja vapaaehtoistoiminta

Kolmas sektori tarkoittaa suomalaisessa yhteiskunnassa pääasiassa järjestöjä, säätiöitä ja uusosuuskuntia. Kolmannen sektorin toimintaan sisältyy sekä palkkatyötä että vapaaehtoistyötä. Toiminta on yksityistä, voittoa tavoittelematonta, itsehallinnollista ja perustuu vapaaehtoisuuteen. Kolmannen sektorin vahvuutena on kyky yhdistää palkkatyötä ja vapaaehtoistyötä ja tuottaa hyötyä yhdistämällä yhteiskunnan eri osaamisalueita.

Kolmas sektori on Suomessa tuottanut palveluita erityisesti toimintaan, jossa perinteinen yritystoiminta ei ole ollut kannattavaa. Kainuulainen kolmannen sektorin perustoiminta muodostuu kansalaisjärjestöistä, niiden paikallisista kansalaislähtöisistä, moniarvoisista ja avoimista verkostoista.

Kainuulaiset järjestöt ovat kansalaisvaikuttamisen kanava, tuottavat aatepohjaista perustoimintaa, ovat palveluntuottajia ja ovat tärkeitä julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyökumppaneita. Järjestötoimintaa tarvitaan kolmannen sektorin kotoutumispolun rakentamiseen. Kansalaisten arjessa toteutuva matalan kynnyksen toiminta mahdollistaa sosiaalisten tukiverkostojen muodostumisen ja luontevan keskinäisen kanssakäymisen maahanmuuttajan kotoutumisprosessiin. Kotoutumisen kahdensuuntaisuus merkitsee kotoutumisen tarkastelua myös kantaväestössä.

Maahanmuuttajien yhdistykset

Maahanmuuttajien yhdistykset ovat kulttuuriorientoituneita järjestöjä, jotka edistävät toiminnallaan oman kulttuurin ja kielen säilyttämistä, sosiaalista yhdessäoloa ja ovat perheiden arjen tukena. Maahanmuuttajayhdistysten kulttuurituntemus ja osaaminen edistävät kotoutumista.

Maakunnallinen Järjestöfoorum

Maakunnallinen Järjestöfoorum on kansalaisjärjestöjen alueellisen toiminnan yhteistyöelin. Yhteiset toiminnan linjaukset on tehty Kainuun maakuntaohjelmaan. Järjestöfoorumin kokoonpano Etnika Kainuu ry (maahanmuuttaja-yhdistykset) Kainuun 4H (nuorisotyö) Kainuun eläkeläiset (ikääntyvien toiminta) Kainuun kulttuuriyhdistys ry (kulttuuritoiminta) Kainuun Liikunta ry (liikuntajärjestöt) Kainuun luonnonsuojelupiiri (luontoharrastajat) Kainuun Nuorisoforum (nuorisotyö) Kainuun Nuotta ry (kylä- ja asuinaluetoiminta) MLL:n Kainuun piiri ry (perhetoiminta) Kainuun työttömät Kapova ry (potilas- ja vammaisjärjestöt) Järjestöfoorumin kautta toimivien järjestöjen lisäksi näissä kaikissa.

Kainuun kunnissa on lukuisia muita paikallisesti toimivia järjestöjä, kuten Kainuun Martat naisten toiminta, koti ja perhe SPR yhdistykset (auttamistehtävät, ystävätoiminta) KaMi ry (sosiaalinen vahvistaminen, hyvä arki) Unicef (kehitysapu ja humanitäärinen apu) UNwomen (kehitysapu ja naisten auttaminen).

Liikunta- ja nuorisopalvelut

Kainuussa monikulttuurinen nuorisotyö toimii samalla periaatteella kuin suomalaisten nuorten kanssa. Nuorisotyöntekijöiden täytyy kuitenkin olla erityisen aktiivisia tavoitellessaan maahanmuuttajanuoria toimintaan. Suomalaiset nuoret pääsääntöisesti tietävät, mitä nuorisotyö tekee ja tarjoaa, kun taas maahanmuuttaja ei välttämättä tiedä siitä mitään.

5.5 Kulttuuripalvelut

Kulttuuripalvelujen tuottajien kuten kirjaston, museoiden, musiikkiopiston ja teatteri-toiminnan lähtökohtana on palvelujen tuottaminen tasavertaisesti kaikille kaupunkilaisille. Palvelujen kohdentaminen maahanmuuttajataustaiselle väestölle on haasteellista esimerkiksi kielellisten kysymysten näkökulmasta. Kulttuuripalvelut voivat toiminnallaan turvata kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, ehkäistä syrjäytymistä ja edistää maahanmuuttajien kotouttamista.

Kirjastot

Kirjastot tarjoavat kirjastopalveluja ja tietoa suomalaisista kirjastopalveluista maahanmuuttajille henkilökohtaisen opastuksen, kirjastovierailujen ja käännettyjen esitteiden avulla. Kirjasto järjestää ryhmille kirjastokäytön opastusta. Kirjasto tukee maahanmuuttajien oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä hankkimalla ja välittämällä aineistoa. Kirjaston kokoelmaan hankitaan vieraskielistä aineistoa ja käytössä on sähköinen Press Display -palvelu, joka sisältää 1700 sanomalehteä 48 eri kielellä. Helsingin kaupunginkirjaston monikulttuurisesta kokoelmasta hankitaan tarpeen mukaan lainattavaksi siirtokokoelmia harvinaisemmilla kielillä. Kaukolainapalvelu on käytettävissä sekä kotimaasta että ulkomailta.

Kainuun museo, Kajaanin taidemuseo ja Kaupunginteatteri

Maahanmuuttajataustaiset asiakkaat tutustuvat Kainuun museon ja Kajaanin taidemuseon näyttelyihin lähinnä opastettujen ryhmäesittelyjen välityksellä osana kotoutumis- tai muita koulutuksia. Kaupunginteatteri järjestää yhteistyössä maahanmuuttajapalvelujen kanssa yksittäisiä tapahtumia.

5.6 Elinkeinot, yrittäjyys ja työllistyminen

Tavoitteena on turvata hallitut työmarkkinat sekä yhtäläiset oikeudet kaikille työntekijöille kansainvälistyvillä ja avoimilla työmarkkinoilla. Työperäinen maahanmuutto nähdään osana osaavan työvoiman saatavuuden turvaamista koko Kainuun alueella. Toimitaan kehitetään

aktiivisesti työperäisen maahanmuuton edistämiseksi. Maahanmuuttajien työllisyysasteen nostaminen on kaikkien toimijoiden yhteinen tavoite. (Neitola & Salonen 2012, 17–18.)

Palkkatuki

Työnantaja voi saada palkkatukea, kun palkkaa työttömän työnhakijan, jonka työllistymistä vaikeuttaa esimerkiksi pitkä työttömyys, ammattitaidon puute, vamma tai sairaus. Palkkatuki on aina harkinnanvarainen, ja se perustuu työttömän työnhakijan tarpeisiin. TE-toimisto arvioi, kuinka hyvin palkkatuettu työ parantaa työttömän työllistymistä, ammattitaitoa, osaamista ja työmarkkina-asemaa. TE-toimisto päättää myös tuen suuruuden ja ajanjakson tapauskohtaisesti. Palkkatukea voidaan myöntää määräaikaiseen tai toistaiseksi voimassa olevaan työsuhteeseen. Palkkatukea voivat saada yritykset ja muut yksityisen sektorin työnantajat, kuten yhdistykset, säätiöt ja kotitaloudet sekä kunnat ja kuntayhtymät.

Työkokeilu

Työkokeilun tavoitteena on selvittää vaihtoehtoja ammatinvalinnalle ja uralle tai tukea paluuta työmarkkinoille. Työkokeilu voidaan järjestää esimerkiksi kun asiakkaalta puuttuu ammatillinen koulutus tai hän suunnittelee alan tai ammatinvaihtoa. Kokeilun avulla voidaan selvittää, olisiko yrittäjäyys asiakkaalle sopiva uravaihtoehto. Jos asiakas on ollut pitkään poissa työmarkkinoilta esimerkiksi työttömyyden tai lastenhoidon takia, työkokeilun tavoitteena on selvittää, minkälaista tukea asiakas tarvitsee päästäkseen takaisin työhön.

Työkokeilun kesto vaihtelee, sillä asiakkaiden tilanteet ja kokeilun tavoitteet ovat erilaisia. Työkokeilu kestää enintään 12 kuukautta. Samalla työnantajalla työtä voi kokeilla enintään kuusi kuukautta. Jos työkokeilun järjestää kunta, työtä voi kokeilla enintään kuusi kuukautta samaa työtehtävää. Myös työkokeilun päivittäinen ja viikoittainen työaika voi vaihdella tilanteesta riippuen. Työkokeilua voidaan järjestää enintään viitenä päivänä viikossa ja 4–8 tuntia päivässä.

Yritys-Suomi

Yritys-Suomi Kainuu on osa valtakunnallista Yritys-Suomi-toimintamallia. Tavoitteena on taata, että yritykset ja yrityksen perustajat saavat palveluita tasapuolisesti ja yhtäläisin perustein koko maassa mahdollisimman vaivattomasti ja saman toimintamallin pohjalta. Yrityssuomi.fi-

verkkopalveluun on koottu kaikki olennainen tieto niin yrityksen perustamista suunnittelevalle kuin jo toimivalle yrittäjälle.

ELY-keskus

ELY-keskukset tukevat pk-yritysten perustamista, kasvua ja kehittymistä tarjoamalla neuvonta-, koulutus- ja kehittämispalveluja sekä rahoitusta. ELY-keskuksen asiantuntijoilta saa lisätietoja rahoituslinjauksista, hankkeen soveltuvuudesta rahoitukseen ja tuen hakemisesta. ELY-keskuksen tavoitteena on nopeuttaa erityisesti pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä, kansainvälistymistä ja pääsyä ulkomaisille markkinoille mm. tarjoamalla tietoa, neuvontaa ja käytännön apua vientistrategioiden laatimisessa

Intotalo

Yrittäjyyden valmennuskeskus Intotalon tarjoaa yrittäjyysvalmennusta. Toiminta ja valmennukset on suunniteltu yhdessä yrittäjien kanssa yrittäjien parhaaksi.

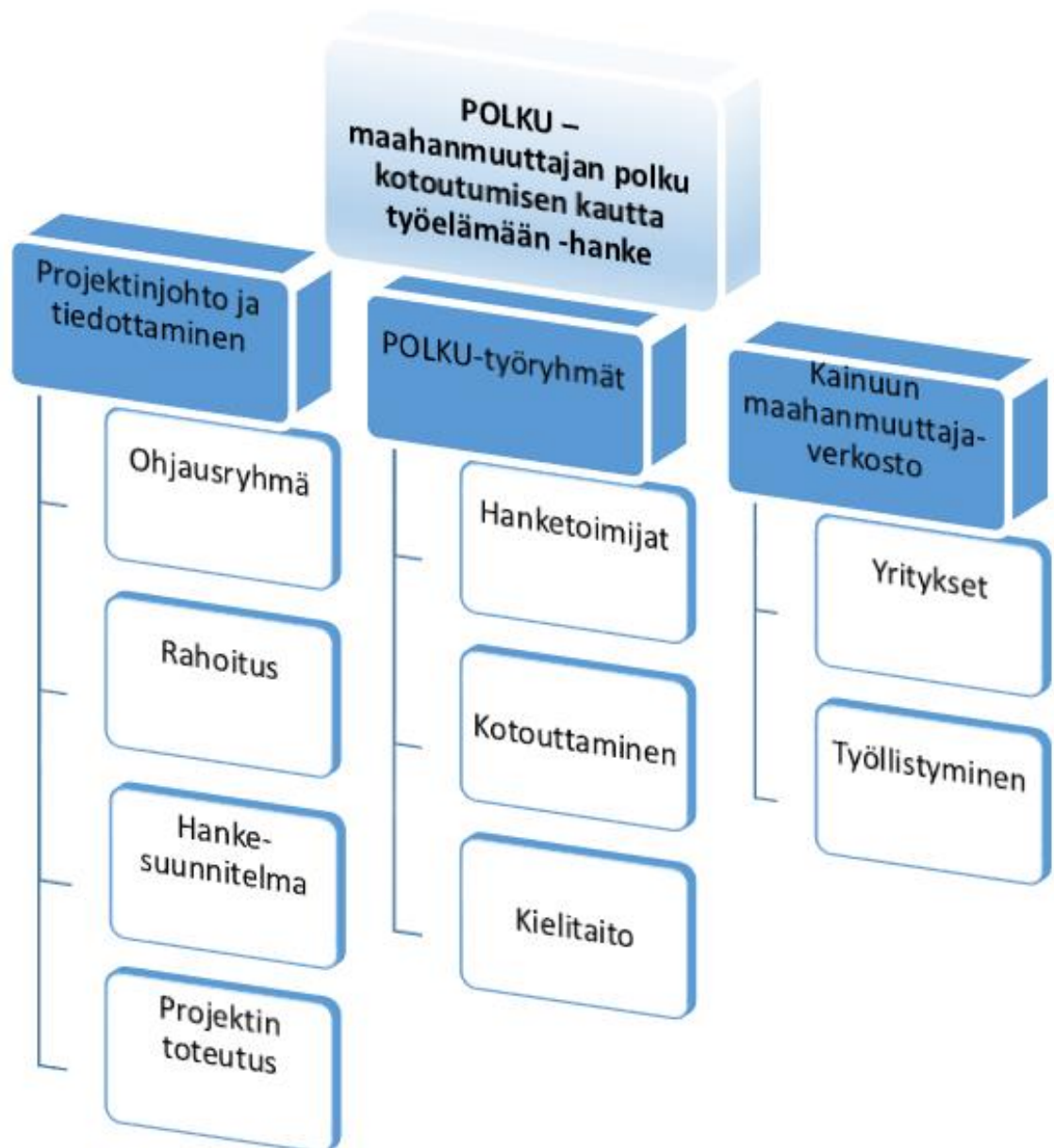
5.7 Tutkimuksen sisältö ja rajaus

Suomessa on hankkeiden avulla pyritty edistämään maahanmuuttajien kotoutumista johdonmukaisesti ja tavoitteellisesti. Aikaisemmista tutkimuksista löytyi hyviä käytänteitä, joita opinnäytetyössä tuodaan myöhemmin esille. POLKU-hankkeessa kehitettiin ainutlaatuinen POLKU-ohjausmalli, joka on merkittävä alueellisesti ja mallina hyödynnettävissä laajemmin Suomessa maahanmuuttajatyötä tekeviin organisaatioihin.

Kotoutuminen käsitteenä oli keskeinen maahanmuuttajan sopeutumisessa suomalaiseen yhteiskuntaan. Käsitteenä kotoutuminen POLKU-hankkeen näkökulmasta oli laaja käsite, johon sisältyivät osallisuus, vuorovaikutus ja yhteistyö, suvaitsevaisuus, seuranta ja arviointi, sekä uudet työt ja toimintakulttuurit.

Maahanmuuttajan polku kotouttamisen kautta työelämään hankkeen näkökulmasta on haastava, koska jokainen toimijaverkoston toimija on tärkeässä roolissa POLKU-ohjausmallin rakentamisen ja onnistumisen kannalta. Toimijoiden osaaminen ja monikulttuurisuustaitojen

kehittäminen oli yhtenä tärkeänä osana POLKU-ohjausmallin rakentamisessa. Työllistymisen edistäminen oli yhtenä ESR:n tavoitteista hankesuunnitelmaa hyväksyttäessä, mutta miten tässä tuloksiin päästiin selviää tulosten esittelyssä. Kuvassa 6 esitellään toimijoita, jotka vaikuttavat maahanmuuttajatyöhön Kainuussa.

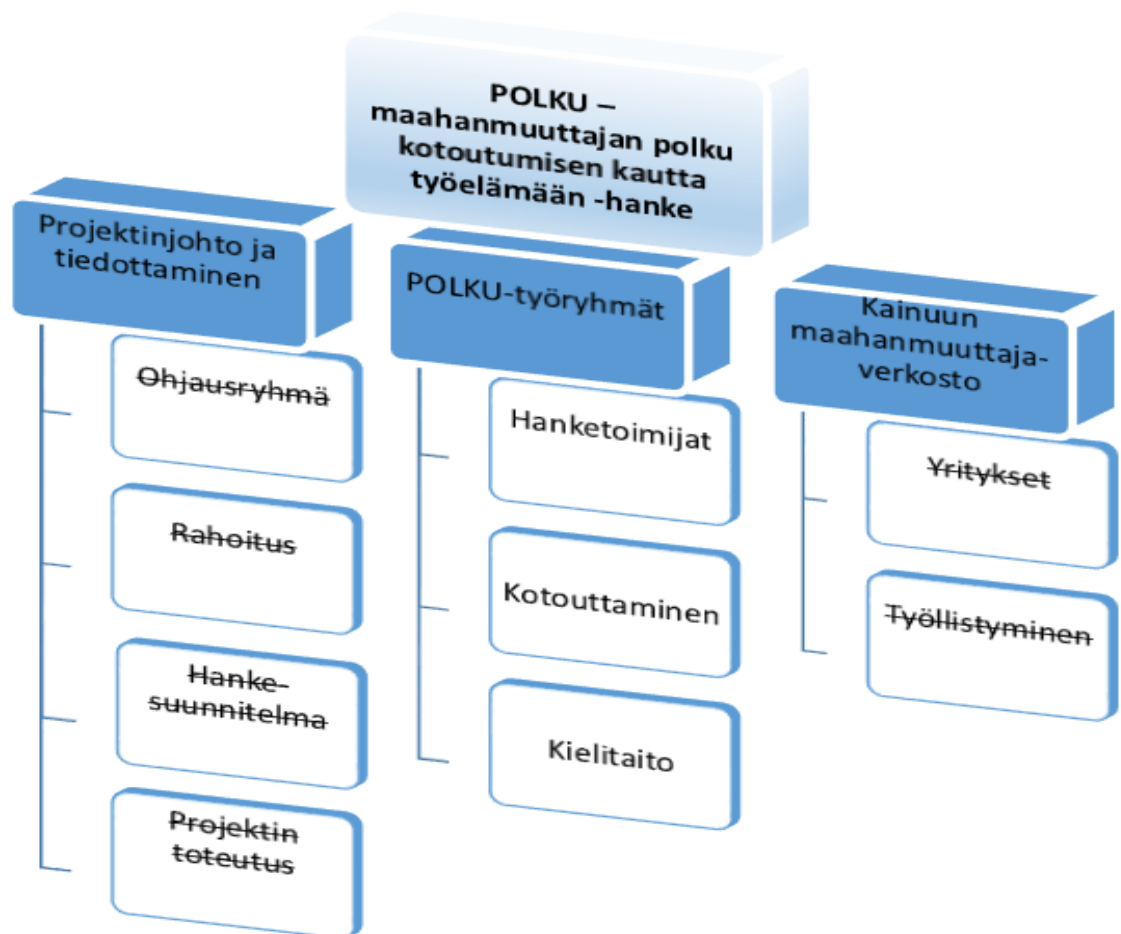

Kuva 6. Opinnäytetyön tiedonkeruuseen vaikuttavat toimijat ennen rajausta

POLKU-hanketta, toimintaa ja hankkeen etenemistä ei arvioitu, vaan arvioinnin kohteena olivat hankkeeseen sitoutuneiden henkilöiden kokemukset, hyödyt ja lisäarvot sekä uusien

ohjausmallien rakentaminen. Rajauksen jälkeen tutkimuksessa syvennytään asioihin, jotka vaikuttivat laajamittaisen yhteistyön kehittämiseen maahanmuuttajatoimijoiden verkostossa Kainuussa.

Haastattelut rajattiin keskeisiin toimijoihin eri organisaatioista ja järjestöistä kuvan 7 mukaisesti. Haastattelut lisäsivät Kainuun maahanmuuttaja-verkoston asiantuntijuutta. Haastatteluaineistoa käytettiin opinnäytetyön viitekehyksen suunnitteluun ja toteutukseen yhdessä hankesuunnitelman kanssa. POLKU-hanke jatkuu tutkimuksen päättymisen jälkeen vielä puoli vuotta, mikä vaikutti tutkimustulosten arviointiin ja tuloksiin niiden tietojen perusteella, jotka olivat toukokuussa 2014 käytettävissä.

Kuva 7. Opinnäytetyössä toimijat rajauksen jälkeen

Keskeinen käsite kotouttaminen oli rajattu tietoisesti sen laajuuden vuoksi. Kotouttaminen oli kuitenkin keskeisesti mukana Kainuun maahanmuuttajaverkoston ja POLKU-työryhmien

kehitystyössä. Haastattelujen pohjalta luokiteltiin eri aihealueita, joita hanketoimijat halusivat kehittää POLKU-hankkeen alussa. Mielenkiintoista oli panna merkille, miten toimijoiden näkemys oli kehittynyt/muuttunut myöhemmässä vaiheessa, jolloin hanketta oli vielä jäljellä 8 kuukautta. Aiheeseen palataan myöhemmin tutkimustulosten esittelyssä.

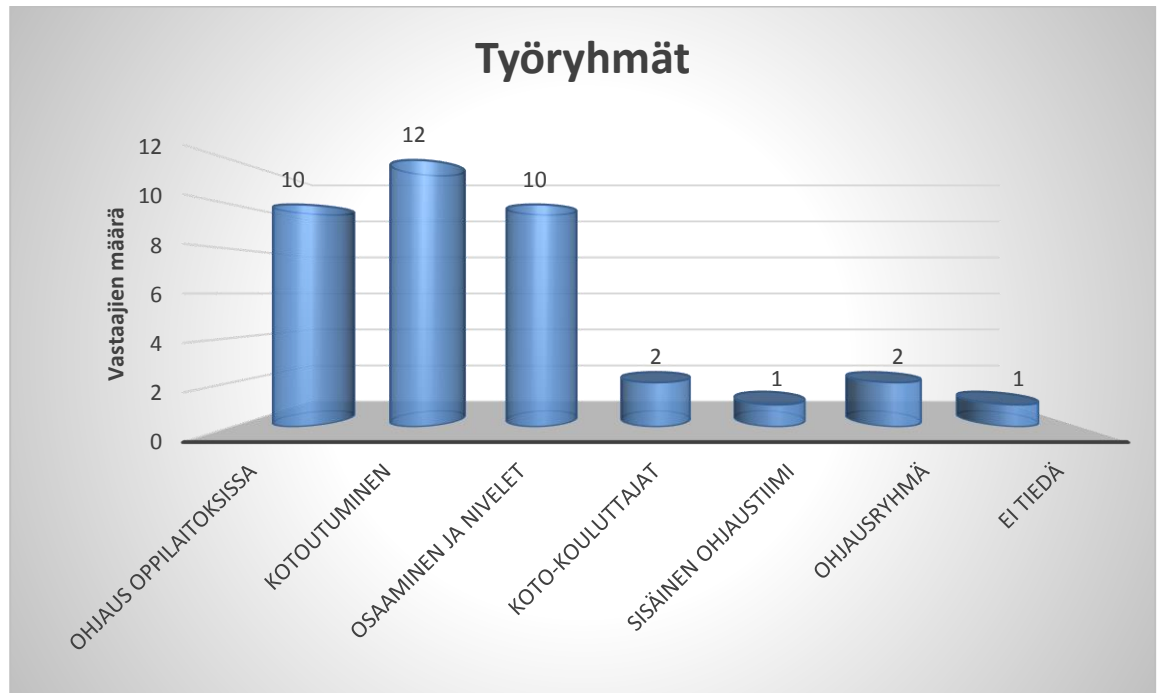
Suomessa on aika paljon negatiivista maahanmuuttajia kohtaan, en tiedä miksi, mutta ihmisistä riippuu kaikki.” (b08)

5.8 POLKU-hankkeen toimijat

”Monella maahanmuuttajalla ajatus, että työvoimatoimisto tarjoaa töitä. Ihmiset ei tiedä millä periaatteella se toimii.” (b08)

Jokaisella Kainuuseen kotoutuvalla ihmisellä on erilainen henkilökohtainen tilanne ja tarpeet. Kotoutujan itsenäisen tilanteen hahmottaminen on peruslähtökohta, jonka pohjalta häntä ohjataan palveluihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Kainuun maahanmuuttajaverkostosta muodostui POLKU-työryhmän kokouksien ja haastattelujen kautta kokonaiskuva siitä, miten toimijat ohjaavat maahanmuuttajia sekä tekevät yhteistyötä toisten kanssa.

Kuvassa 8 näkyy alueellinen toimijaverkosto, jossa toimitaan itsenäisesti tai yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Maahanmuuttajan on vaikea muodostaa kokonaiskuva toimintamallin pohjalta. Tämä oli selkeä ja keskeinen syy siihen, miksi valitsin yhdeksi tutkimusongelmaksi POLKU-ohjausmallin rakentamisen Kainuussa.

Kuva 9. POLKU-työryhmät, kyselytutkimuksen mukaan

Seuraavana ohjausmallin rakentamiseen asioita, mitä työryhmät ottivat kehittämisen tavoitteita. POLKU-hankkeen alkuvaiheessa kartoitettiin keskeiset teemaryhmät, joihin osallistujat ilmoittautuivat ja lähtivät kehittämään niitä asioita, jotka he kokivat tärkeiksi. POLKU-ohjausmallin luonnin kannalta oli tärkeää, että työryhmiin oli mahdollisuus osallistua kaikkien henkilöiden eri työryhmistä. Tämän mahdollisti projektin johto järjestämällä ryhmien kokoontumiset eri päiviksi.

Kotouttamisen työryhmä

Kotouttamisen työryhmässä oli 12 henkilöä, jotka hankkeen alussa asettivat kehittämistehtäväksi ja tavoitteeksi uusien opetussuunnitelmien tavoitteiden toteuttamisen sekä kotoutumisajan koulutusprosessin kehittämisen. Hankkeen alussa he pitivät tärkeänä saattaa Kainuun kotouttamiskouluttajat yhteisiin palaveriiniin, joissa keskitytään uusien opetussuunnitelmien tavoitteiden toteuttamiseen. Näihin teemapalaveriiniin oli mahdollisuus osallistua henkilöillä, jotka olivat osallisina jo muissa työryhmissä. Näin työryhmien henkilömäärät vaihtelivat hankkeen aikana. (1. muistio 15.5.2013)

Henkilökohtaisen opetussuunnitelman kehittäminen (HOPS) nousi yhdeksi kehittämisen aiheeksi. Tarkoituksena oli kehittää sellainen malli, jotta HOPS siirtyisi luontevasti siirryttäessä koulutuksesta toiseen. Omatoimisuuden ja vastuullisuuden korostaminen kotoutumiskoulutuksissa. Maahanmuuttajien ohjauksessa joustavat tukijärjestelmät, koska toiset tarvitsevat tukea enemmän. Haasteen tuo myös maahanmuuttajan oma epävarmuus mitä koulutusta hän haluaa. (1. muistio 15.5.2013)

Tiedonsiirrossa oli Kainuun alueella puutteita, koska alueella ei ollut yhteistä toimintamallia. Tiedonsiirtoon liittyi myös tietosuoja-asioiden huomioon ottaminen: piti määritellä, mitä tietoa voidaan siirtää opiskelijan koulutuspolun aikana. Tulkin läsnäolo koettiin alkukartoituksessa tarpeelliseksi selkeyttäessä kotoutujalle tiedonsiirtoasian merkitystä. Tiedonsiirto helpottaa asiakasta nivelvaiheessa, jossa hän siirtyy koulutuksesta toiseen. Tämä menetelmä auttaa maahanmuuttajatyössä olevia toimijoita sekä maahanmuuttajaa. Näin ei tarvitse aina selvittää kaikkia asioita jokaisessa toimipisteessä uudestaan, vaan tiedot voitaisiin siirtää tarvittaessa jo ennakoon. Tästä on hyvä siirtyä seuraavaan työryhmään, koska osaaminen ja nivelet – työryhmällä on kotouttamisen-työryhmän kanssa paljon yhteistyötä. (1. muistio 15.5.2013)

Osaaminen ja nivelet

Hankkeen alussa työryhmä määritteli tavoitteita ja kehittämiskohteita, joihin halusivat vaikuttaa. Kuten edellisellä ryhmälläkin, kehitettävää oli tiedonsiirrossa. Haluttiin kehittää tiedonsiirtopalavereita lähettävien ja vastaanottavien tahojen välillä alkaen varhaiskasvatuksesta ja edeten läpi koulutustasojen. Tämä on ollut ongelmallista koulutustasoilta ja koulutusorganisaatiosta toiseen siirryttäessä. Asiaan vaikuttavat mm. tietosuojakysymykset. Työryhmä aikoi selvittää, miten asia on ratkaistu muualla Suomessa. Usein maahanmuuttajilla on luulo, että eri toimijoiden kesken tieto maahanmuuttajan asioista kulkee, esim. poissaolojen syistä. (1. muistio 3.5.2013)

”Tulisi olla tällainen paikka missä opitaan arjen taitoja asumiseen ja perheeseen nämä vähentäisi poissaoloja ensimmäisistä koulutuksista.” (g09)

Tähän tarvitaan tiedonsiirtomenetelmän kehittämistä. Työryhmä halusi tutustua muualla Suomessa vastaaviin toimintatapoihin sekä Kainuun omaan toimijaverkkoon. Tärkeäksi

koettiin moniammatilliset säännölliset tapaamiset, joissa omaa osaamista voitiin peilata alueelliseen toimijaverkostoon. Koulutustarpeen kartoitus työryhmän ja työryhmätoimijoiden taustaorganisaatioille sekä koulutusten ja asiantuntijavierailuiden järjestäminen toiminnan kehittämiseksi. (1. muistio 3.5.2013)

"Mukava lisä työskennellä maahanmuuttajien kanssa."(m01)

Haluttiin kehittää erilliset alkukartoitukset niille henkilöille, jotka halusivat opiskelemaan ja joille esitettiin vaihtoehtoisia palveluja. Kartoitusmallien yhtenäistäminen ja tasapuolistaminen nousi esille, koska tällä hetkellä jokainen toimija tekee kartoituksia omilla malleillaan. Tarvittiin yhtenäinen ohje alkukartoituksen tekemiselle. Toimijat kokivat myös lasten ja vanhempien tilanteen näkyväksi saattamisen hyödylliseksi niin toimijoille kuin maahanmuuttajaperheille. (1. muistio 3.5.2013)

"Haaste on nämä hitaasti etenevät, mitä heille voidaan järjestää, jos suomen kieltä ei oppi." (g09)

"Viestii kolmannelle sektoreille, että ottaisivat kopin hitaiden opiskelijoiden palveluista, koska on ryhmiä, jonne esim. eläkeläisten eivät kuulu." (k11)

Ohjaus oppilaitoksissa

Ohjaus ja tukitoimet ennen koulutuksen alkua nähtiin tärkeäksi työryhmän tavoitteita ja kehittämiskohteita suunnitellessa. Työryhmässä koettiin tärkeäksi tiedonsiirron merkitys silloin, kun maahanmuuttaja on siirtymässä koulutuksesta toiseen. Toisen asteen koulutusvalintaan liittyvien kieli- ja soveltuvuuskokeiden yhdenmukaistaminen nuoriso- ja aikuispuolelle opiskelijoiksi hakeutuville haluttiin yhdenmukaistaa. Kielitestejä lukioon pyrkivällä ei ole, mutta mikäli niitä jatkossa järjestetään, niin olisi järkevää valmistella testit yhdessä Kainuun ammattiopiston kanssa. (1. muistio 6.5.2013)

"Opettajan tulisi tarkistaa, miten ryhmässä kaikki ymmärtääkö tehtävän."(m01)

Työryhmän huomiota herättivät päällekkäiset kielitestit keväisin, jolloin maahanmuuttajat hakevat koulutuksiin tai suorittavat tutkinnoissa testejä. Tavoite olisi saada testit yhdenmukaisiksi, koska tällöin maahanmuuttajan ei tarvitsisi suorittaa useita testejä eri koulutusten tarjoajille. Nykyinen käytäntö on, ettei matkakustannuksia korvata osallistujille.

Tämä on aiheuttanut sen, etteivät yksinhuoltajat hae muualle kuin Kajaanin alkaviin koulutuksiin. (1. muistio 6.5.2013)

Oppilashallintajärjestelmästä löytyvät opiskelijoiden henkilö- ja yhteystiedot sekä perustutkinto, jota he opiskelevat. Oppilashallintajärjestelmässä seurataan opintojen etenemistä ja tutkinnonosien arviointia sekä poissaoloja. Sekä opettajat että oppilashuoltohenkilökunta saavat kattavia raportteja mm. suorittamattomista opinnoista, arviointiyhteenvetoja sekä oppilastyöpäivien lukumäärästä. Myös oppilailla ja heidän vanhemmillaan on järjestelmään omat rajoitetummat katselu- ja tulostusoikeudet, mutta Wilma-käyttöjärjestelmän käytössä oli havaittu vaihtelevuutta perusopetuksen opettajilla ja huoltajilla. (1. muistio 6.5.2013)

”On opettajia, jotka ottavat tunti suunnittelussa huomioon maahanmuuttajan ja taas opettajia, jotka ei ota huomioon maahanmuuttajaa opetuksessa.”(l01)

Työryhmä oli havainnut maahanmuuttajien vaikeudet käyttää Wilmaa. Lukujärjestyspohjassa oli koodeja ja lyhenteitä, joita maahanmuuttajien oli vaikea hahmottaa. Yhdeksi kehitystehtäväksi työryhmä valitsi lukujärjestyspohjan selkokielistämisen. Selkomateriaalin tuottamiseen alueella toimijat halusivat yhteistyötä sekä tiedottamista materiaalin tuomista hyödyistä opetukseen. Omaan toimijaverkostoon tutustuminen nähtiin tärkeäksi, jotta muiden toimijoiden palvelut tulisivat tutuiksi. Ensin tutustuttiin Kainuun toimijoihin, jonka jälkeen toteutettiin suunnitellusti tutustumismatkoja muualle Suomeen. (1. muistio 6.5.2013)

”Lukion valmistava koulutus olisi tervetullut uudistus.” (m01)

Koto-kouluttajat

Kyselytutkimuksen mukaan tähän työryhmään kuului vain 2 osallistujaa. Asia ei kuitenkaan ollut näin, koska työryhmiin oli mahdollisuus osallistua muista ryhmistä. Koto-kouluttajat työryhmään osallistui keskimäärin 15 henkilöä/kokous.

”Me aina luokitellaan ihmisiä liikaa, esim. henkilö jolla mielenterveyspotilas. Onhan hän paljon muutakin kuin mielenterveys ongelmainen. Osattaisiin enemmän katsoa heitä yksilönä kuin maahanmuuttajana.” (d09)

Tavoitteena oli yhtenäistää opetusta ja helpottaa opiskelijan siirtymistä moduulista toiseen. Työskentelyllä pyrittiin edistämään Kainuun alueen kotoutumiskouluttajien yhteistä käsitystä toiminnallisesta ja kokemuksellisesta kielitaidosta. Aihealueiden sisältöjä pyrittiin selventämään mahdollisimman paljon konkreettisilla esimerkeillä, jotta sisällöt tulkittaisiin myös samalla tavalla. Yhdessä tehtävän ohjeistuksen tarkoituksena ei kuitenkaan ollut rajata koulutusorganisaation eikä ryhmästään vastuussa olevan opettajan pedagogisia ratkaisuja. (1. muistio 17.9.2013)

”Ylpeys omasta persoonasta, ettei halua olla buono, jos ei ymmärrä lausetta.” (b08)

”Erityisesti miehet sanovat että ymmärsin, vaikei he tiedä mitä pitää tehdä. Muslimi nainen ei voi kysyä vaikei ymmärrä, jos paikalla on mies.” (e09)

Aikaisemmin oli kehitetty opetussuunnitelmien sisältöjä ja näitä yhdenmukaistettiin moduuleittain. Uudistuksen lähtökohtana oli suomen kielen, erityisesti kielioppiasioiden tasaaminen moduulitasoittain. Työryhmä näki tarpeelliseksi keskittyä kielen oppimisen lisäksi myös yhteiskunta-, kulttuuri- ja arjentaiteiden jakamiseen moduuleittain. Tavoitteena saada tehtyä yhteinen malli siitä, mitä missäkin moduulissa opetetaan. Tällä oli tarkoitus helpottaa omaa työtaakkaa, koska näin tiedettäisiin miten opiskelevat menevät jouhevasti eteenpäin. (1. muistio 17.9.2013)

”Miksi maahanmuuttaja lapsille samanlainen koelappu, miksi ei saa tehdä jotain helppoa vaihtoehtoa, jos asia tulee esille helpon vaihtoehdon kautta. On sama asia miten osaamisen voi tuoda esille. Valintakysymyksiä vaikea ymmärtää.” (b08)

Kotoutumiskoulutusten alussa pitäisi opiskelijoille selkeästi kertoa koulutuksen sisältö, mitä kurssilla tehdään, ettei kyseessä ole pelkästään kielikoulu vaan kotoutumiskoulutus. Tällä luodaan mielikuva koulutuksesta, josta koettiin olevan hyötyä opiskeluryhmälle.

”Selkokieli, jossa lyhyitä lauseita, kirjakieltä, koska perusopetuksessa opetetaan kirjakieltä rauhallisella tahdilla.” (b08)

5.9 Tiedonkeruu tutkimukseen

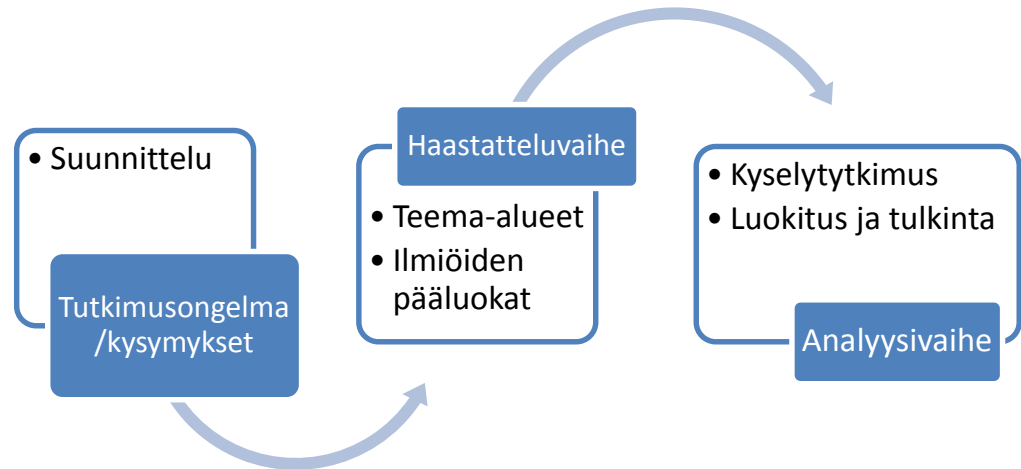
Haastattelun rinnalla tehtiin opintomatkoja viidelle paikkakunnalle yhdessä POLKU-työryhmän jäsenten kanssa. Joensuussa tutustuttiin aikuiskoulutuksen käytänteisiin maahanmuuttajien kotouttamisessa oppilaitoksen näkökulmasta. Lieksassa vierailu Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän ammatillisessa oppilaitoksessa käsitteli laajemmin paikkakunnan menetelmistä toimia monikulttuuristen opetus- ja ohjaustyössä. Turku, Sastamala ja Salo antoivat laajan kuvan yhteistyön merkityksestä toimijoiden työskentelyssä.

”Maahanmuuttaja jännittää suomalaisten kanssa, mutta ei maahanmuuttajan.” (e10)

Opintomatkojen) tavoitteena oli verrata Kainuun maahanmuuttajatyötä toisten toimintaan ja löytää maahanmuuttajatyöhön sellaisia käytänteitä, joista olisi tutkimukseen ja POLKU-hankkeeseen hyötyä. Perusideana oli toisilta oppiminen ja Kainuun maahanmuuttajatyön kyseenalaistaminen.

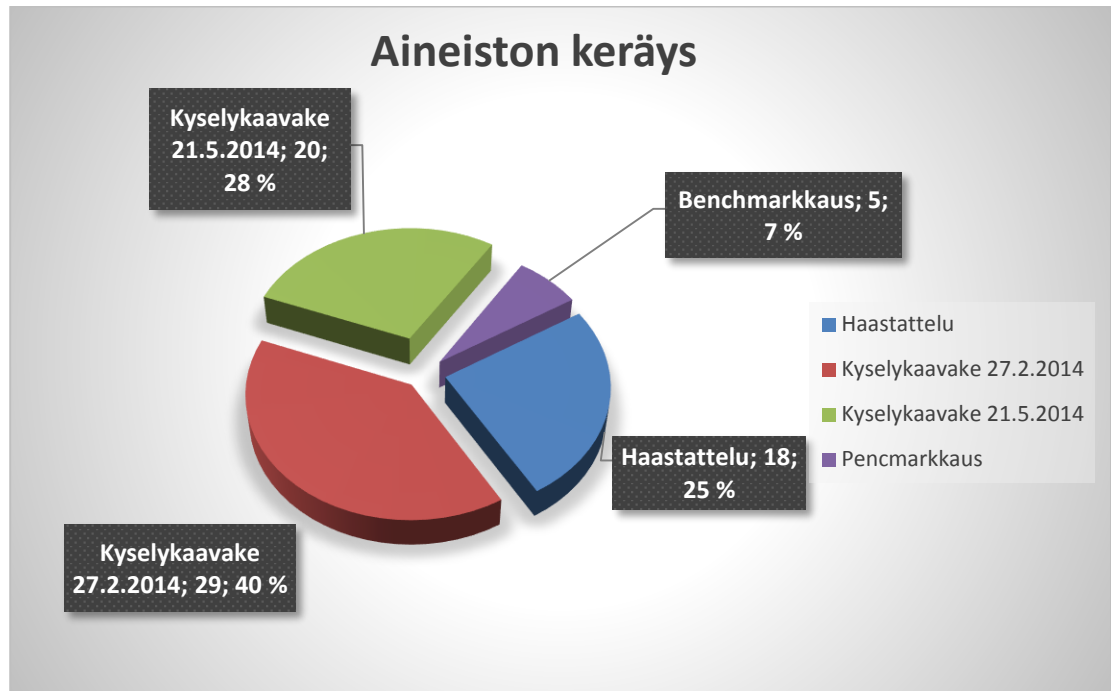
Kyselytutkimus järjestettiin mahdollisimman myöhäiseen vaiheeseen opintoja, koska POLKU-hanke jatkoi kehitys- ja testaustyötään vielä puoli vuotta opintojeni päättymisen jälkeen. Kyselytutkimukseen oli mahdollisuus vastata ison POLKU-työryhmän kokouksen yhteydessä KAO:n tiloissa, missä oli käytettävissä tietokoneet. Haastattelu- ja kyselytutkimus täydensivät ja tukivat toisiaan. Toinen tutkimusongelma oli selvittää, miten alueelliset toimijat saadaan sitoutumaan uuteen POLKU-ohjausmalliin jo hankkeen jälkeen

Tutkimuksen empiirinen aineisto on kerätty Kainuun maahanmuuttajatoimijoiden verkostossa työskentelevien henkilöiden maahanmuuttajatyöstä sekä maahanmuuttajien kokemuksista. Haastattelujen aikana tutkijan tieto ja kokonaiskuva kertyi pieninä palasina kuvan 10 esittämällä tavalla.

Kuva 10. Teema-alueiden paikka tutkimus prosessissa (Hirsijärvi & Hurme 2001. 67)

Tutkimuksen aineisto muodostui kysely-, opintomatka- sekä haastatteluaineistosta. Kyselyaineistoa 27.2.2014 (n=29), kyselyaineistoa 21.5.2014 (n=20), haastatteluaineistoa (n=18) ja benchmarkkaus viidellä paikkakunnalla. Seuraavasta kuviosta, josta näkyy tiedonkeräyksessä käytetyt menetelmät ja laajuudet kuvan 11 mukaan. Opinnäytetyön tein Kainuun maahanmuuttajaverkoston tutustumalla syksyllä 2013. Näissä tapaamisissa keskustelimme toimijoiden työtehtävistä, hyvistä käytänteistä sekä heidän toimintatavoistaan yhteistyössä muihin maahanmuuttajaverkostossa työskenteleviin. Tavoitteena oli saada selville haastateltavilta heidän kokemuksensa monikulttuuristen ihmisten ohjaamisesta sekä ne asiat, joita tulisi kehittää Kainuussa.

Kuva 11. Henkilö- ja vierailumäärien jakaantuminen eri tutkimusmenetelmillä

Tutustuminen Kainuun maahanmuuttajatyössä toimivien verkostoon antoi positiivisen signaalin toimijoiden aktiivisuudesta ja sitoutumisesta hankkeen tavoitteisiin. Haastattelujen edetessä toimijoilta kuuli toisia tukevia ja yhteisiä näkemyksiä ohjausmallin kehittämisestä. Esille nousi myös asioita, joita tulisi kehittää yhteistyön vahvistamiseksi.

5.10 Maahanmuuttajatyöhön tutustuminen

Haastatteluaineisto luokiteltiin eri aihealueittain systemaattisesti läpi, jotta aineistosta oli mahdollista havaita haastateltavien tärkeäksi kokemat asiat. Näin tutkimuksessa saatiin POLKU-ohjausmallin kehittämisen kannalta olennaiset mielipiteet, joilla tulisi olemaan vaikutusta maahanmuuttaja työssä alueellisesti jatkossa.

Haastatteluäänitykset käytiin systemaattisesti läpi, jotta aineistosta oli mahdollista havaita henkilöiden tärkeäksi kokemat asiat. Näin tutkimuksessa saatiin POLKU-ohjausmallin kehittämisen kannalta olennaiset mielipiteet, joilla tulisi olemaan vaikutusta maahanmuuttajatyöhön alueellisesti jatkossa.

Kuvasta 12 selviää, miten usein eri aiheet esiintyivät haastattelujen eri asiayhteyksissä. Haastateltavien mielipiteistä tehtiin sitaattikokoelma, jonka sisältö lajiteltiin eri alaotsikoiden mukaisesti. Haastateltavilta sai yllättäviä näkemyksiä maahanmuuttajien ohjauksesta Kainuussa. Näistä haastatteluista on tuotu lainauksia tähän opinnäytetyöhön, jotta lukijalla olisi mahdollisuus aistia toimijakenttä, jossa he työskentelevät maahanmuuttajien kanssa työskennellään.

Kuva 12. Haastatteluissa esille tulleita toimijoiden kehittämistoiveita

Haastattelut tehtiin aihealueittain laadituilla kysymyskaavakkeilla syksyllä 2013. Tavoitteena oli kerätä tietoa maahanmuuttajien kokemuksista ja toimijoiden näkemyksistä heidän osaamisaloiltaan.

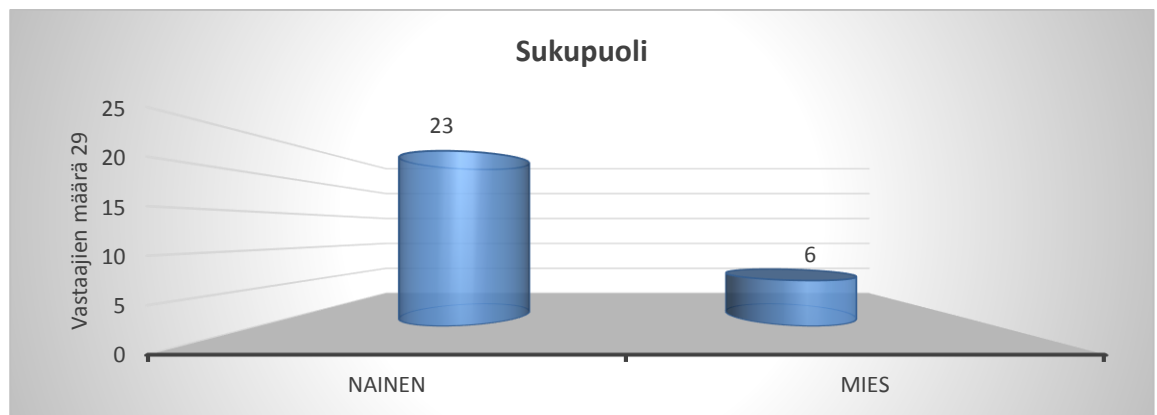
Tiedonkeruu valmiiden kysymysten avulla ei antanut haastateltaville mahdollisuutta kertoa laajasti toimialueen käytänteistä ja kokemuksista. Sen vuoksi tiedonkeruu vaihdettiin havainnoivaksi haastatteluksi.

”Koulua käyty vähän niillä, jotka tulleet sota alueilta. Heillä myös usein traumaattisia kokemuksia.” (101)

5.11 Kyselytutkimukseen vastasivat

Kyselytutkimuksen tarkoituksena oli selvittää POLKU-hanketyöryhmän jäsenen näkökulmasta maahanmuuttajatyöhön ja POLKU-ohjausmallin rakentamiseen vaikuttavia asioita. Tutkimuksen avulla selvitin todelliset henkilökohtaiset näkemykset ja kehittämistarpeet peilaten niitä POLKU-hankkeen tavoitteisiin. Tutkimuskysymykset muotoiltiin selvittämään kahta tutkimusongelmaa, vaikka näillä olikin toisiinsa nähden tärkeä yhteys.

Kyselytutkimus järjestettiin Ison POLKU-työryhmän kokouksen yhteydessä Kainuun ammattiopistolla, jossa KAO:n verkkotiimi avasi kyselyt vastaajille. Näin varmistui vastaajien lähesuoja. Tiedot tallennettiin Webropol-ohjelmalla. Liitteessä 1 on esitetty kyselytutkimuksessa käytetty kaavake. Kyselyyn vastasi kokouksen yhteydessä 23 henkilöä ja viikon sisällä 6 henkilöä sähköpostilinkin kautta Webropol-ohjelmaan. Vastaajia oli yhteensä 29/31 henkilöstä.

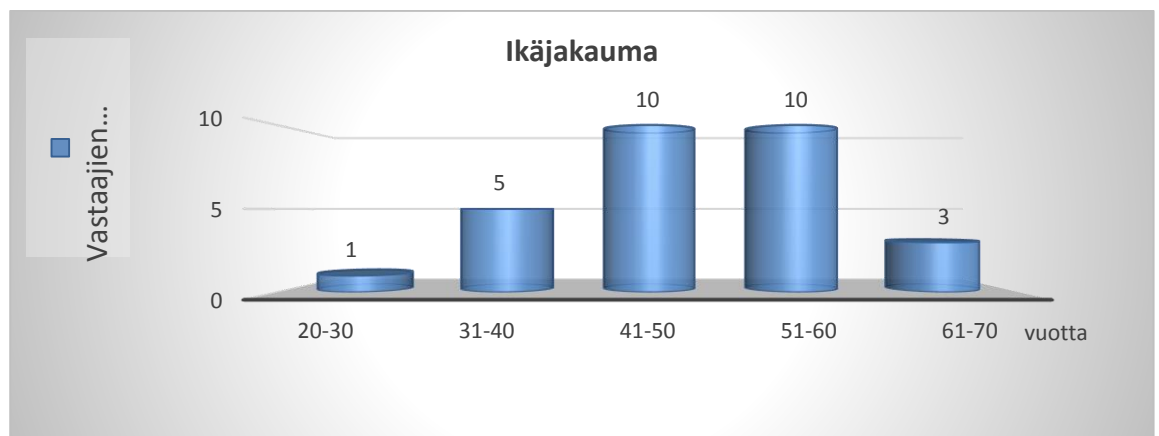

Kuva 13. Henkilöiden sukupuoli kyselytutkimuksen mukaan

Hankehakemuksessa on otettu tasa-arvoasiat huomioon, mutta maahanmuuttajatyötä tekevät Kainuussa pääasiassa naiset kuten POLKU-hankkeessakin. Hanke ei kirjaa varsinaisiin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin sukupuolinäkökulmia, vaan noudattaa siinä KAO:n perustehtävän toteuttamiseen laadittua tasa-arvosuunnitelmaa. KAO:n tasa-arvosuunnitelma on laadittu yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa. Tasa-

arvosuunnitelman tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvosuunnitelma tukee KAO:n muuta kehittämistoimintaa arvoperustan mukaisesti. KAO:n arvoperusta kuvataan toimintaperiaatteilla ammattitaito, asiakaskeskeisyys, luotettavuus ja yhteiskuntavastuu. (POLKU-maahanmuuttajan polku kotoutumisen kautta työelämään -hankehakemus)

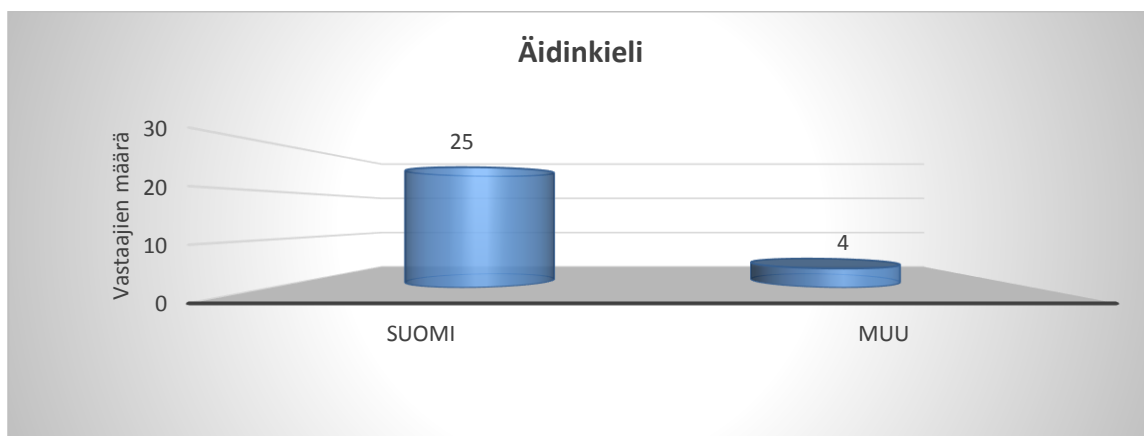
POLKU-hankkeeseen oli valikoitunut ikärakenteen puolesta hyvä ryhmä, koska näin saatiin jaettua hiljaista tietoa nuoremmille ja päinvastoin nuorilta iäkkäimmille. Varsinkin tietotekniikan muutos ja kehittyminen on hyvin nopeaa ja näissä asioissa nuoret ovat varsin taitavia. POLKU-ohjausmallin rakentamisessa tarvittiin paljon verkkotaitoja, ja oli hankkeelle eduksi, että joukossa oli tietotekniikan osaajia.

Kuva 14. Henkilöiden ikäjakauma kyselytutkimuksen mukaan

Ikärakenne tuki myös hankkeen päättymisen jälkeistä aikaa, koska tästä ryhmästä jäi ikääntymisen vuoksi pois työelämästä vain pieni joukko. Näin työntekijöiden eläköityminen ei vaikeuttanut POLKU-mallin jalkauttamista.)

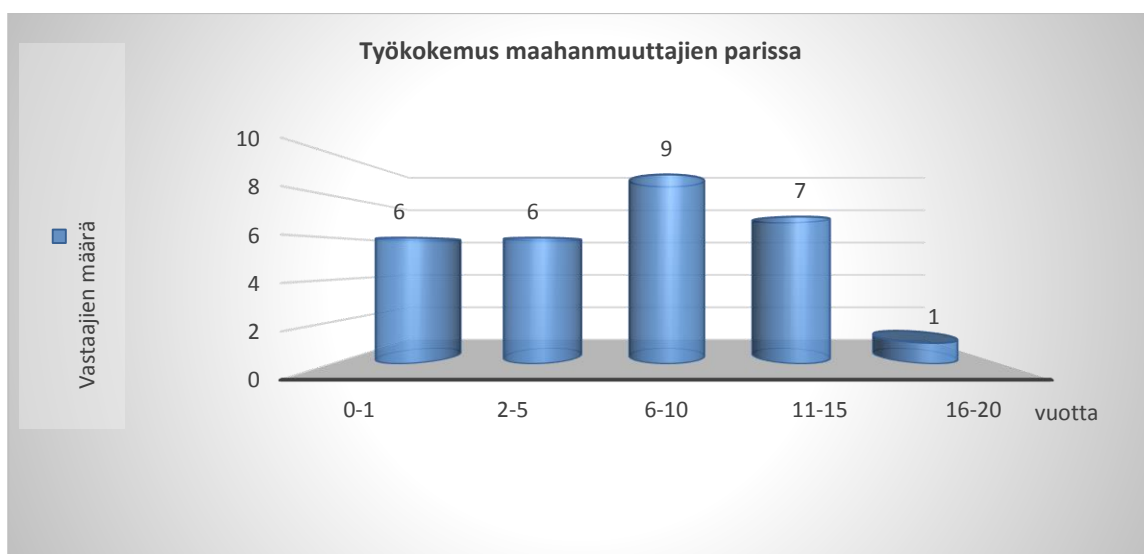
Kuvan 15 mukaan kyselytutkimukseen vastasi 4 henkilöä, joilla äidinkieli ei ollut suomi. He olivat tärkeässä roolissa antaessaan näkökulmia maahanmuuttajana olemisesta Suomessa. Haastatteluissa sain myös näkökulmaa heidän normaali arjen toiminnoista niin haasteista kuin asioista, jotka olivat heillä hyvin.

Kuva 15. Henkilöiden äidinkieli kyselytutkimuksen mukaan

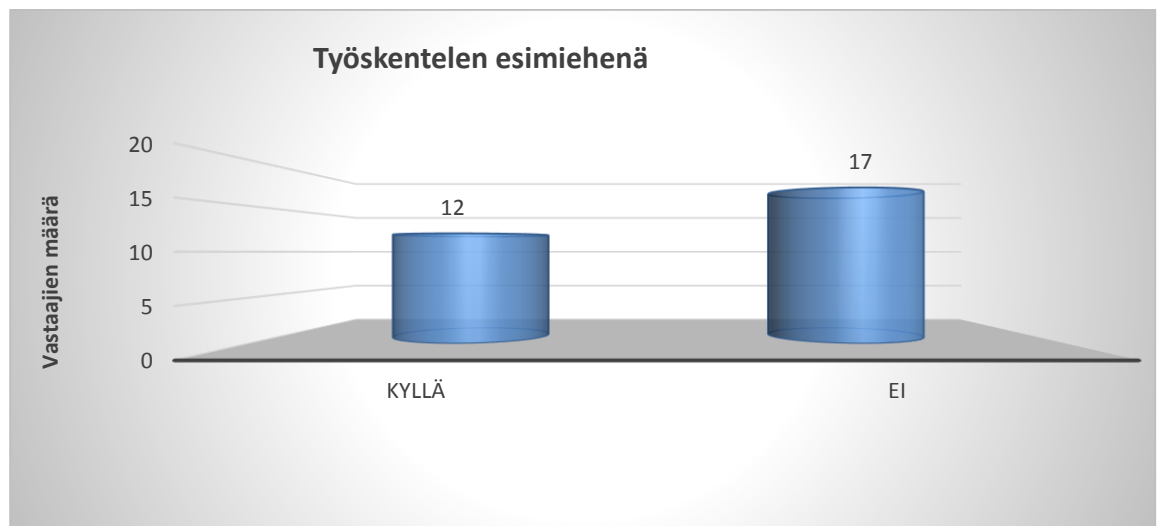
Maahanmuuttaja taustaisten henkilöiden vaikuttavuus oli hyvin esillä esim. POLKU-maahanmuuttajien kautta työelämään hankkeen ohjausryhmän puheenjohtaja oli maahanmuuttaja. Heidän äänensä kuului hyvin hankkeen työryhmien yhteisissä tapaamisissa.

Hankkeeseen valittujen henkilöiden työkokemus maahanmuuttajien parissa jakaantui kuvan 16 mukaan. Jakauma maahanmuuttajien parissa oli hyvä, koska näin saatiin asiantuntijuutta vaihdettua henkilöille, jotka olivat alalla olleet vasta vähän aikaa ja samoin uutta tietoa nuoremmilta henkilöille, jotka alalla olivat työskennelleet jo pitkään.

Kuva 16. Henkilöiden työkokemus maahanmuuttajien parissa kyselytutkimuksen mukaan

POLKU-hankkeen työryhmissä esimiesasemassa olevia henkilöitä oli kuvan 17 mukaisesti. Kyselytutkimukseen vastanneista esimiehiä oli n. 41%, mikä oli tärkeä POLKU-ohjausmallin jalkauttamisen näkökulmasta.

Kuva 17. Henkilöiden esimies asema kyselytutkimuksen mukaan

"Kainuussa tulisi olla yhtenäinen malli maahanmuuttajien ohjaamisesta, koska silloin opiskelijat saisivat tasavertaisen opetuksen muihin nähden. Ohjaustyötä helpottaisi järjestelmä, josta näkisi asiakkaan taustatiedot." (e09)

5.12 POLKU-ohjausmalli ja sovellutukset

POLKU muodostaa maahan muuttaneelle näkyvän toimintamallin, joka tukee mahdollisimman nopeaa koulutukseen ja työelämään siirtymistä. Jokaisella uuteen yhteiskuntaan kotoutuvalla ihmisellä on erilainen henkilökohtainen tilanne ja tarpeet. Kotoutujan oman tilanteen hahmottaminen on peruslähtökohta, jonka pohjalta häntä ohjataan palveluihin ja sosiaalisiin verkostoihin.

Hankkeen aikana POLKU-ohjausmallin suunnitteluun ja toteutukseen osallistui työryhmien lisäksi henkilöitä, jotka opinnäytteen rajauksen vuoksi eivät tulleet esiin tässä tutkimuksessa. Kuvassa 18 kaavio eri ryhmistä, joita POLKU-ohjausmallin ennakointiin, suunnitteluun, testaukseen ja mallin jalkauttamiseen tarvittiin Kainuussa.

Kuva 18. Polkumallin kehittäjät POLKU-hankkeen mukaan

POLKU-ohjausmalli auttaa sekä ohjaajaa että ohjattavaa löytämään kotoutumiseen liittyviä moninaisia tarpeita ja palveluja. Kaikki maahanmuuttaneet tarvitsevat tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, sen palveluista ja toimintatavoista. Kaikilla toimijoilla on vastuu ohjauksesta. Ei ole olemassa yhtä toimijatahoa, joka vastaa kotoutumisprosessin kaikista osa-alueista.

5.13 Kuinka POLKU-ohjausmallia käytetään

Ohjausmalli muodostuu kolmesta osasta. Sisällysluettelo rakennettu kolmen sisältökokonaisuuden aihealueiksi kuvan 19 mukaisesti. Sivustolla kerrotaan miten ohjausmallia käytetään, mikä on POLKU-ohjausmalli ja mihin tarkoitukseen sivusto on tehty.

Ohjaajan työkalupakki

- antaa selkeän kuvan kotouttamistyötä tekevän toimijakenttää ja kertoo, millaisia kotoutumiseen liittyviä tehtäviä toimijat tuottavat. Kuvaa toimijakohtaisesti kotouttamistyötä tekevien toimijoiden tarjoamia palveluja, sekä sivustolle tulee heitä kuvaavat esittelyvideot. Videoiden pituus kestoltaan n. 2 min, jossa kuvataan toimijoiden monikulttuurisuustyöstä ja -ohjauksesta.

Kuva 19. Ohjausmallin sisältökokonaisuus POLKU-hankkeen työversion mukaan

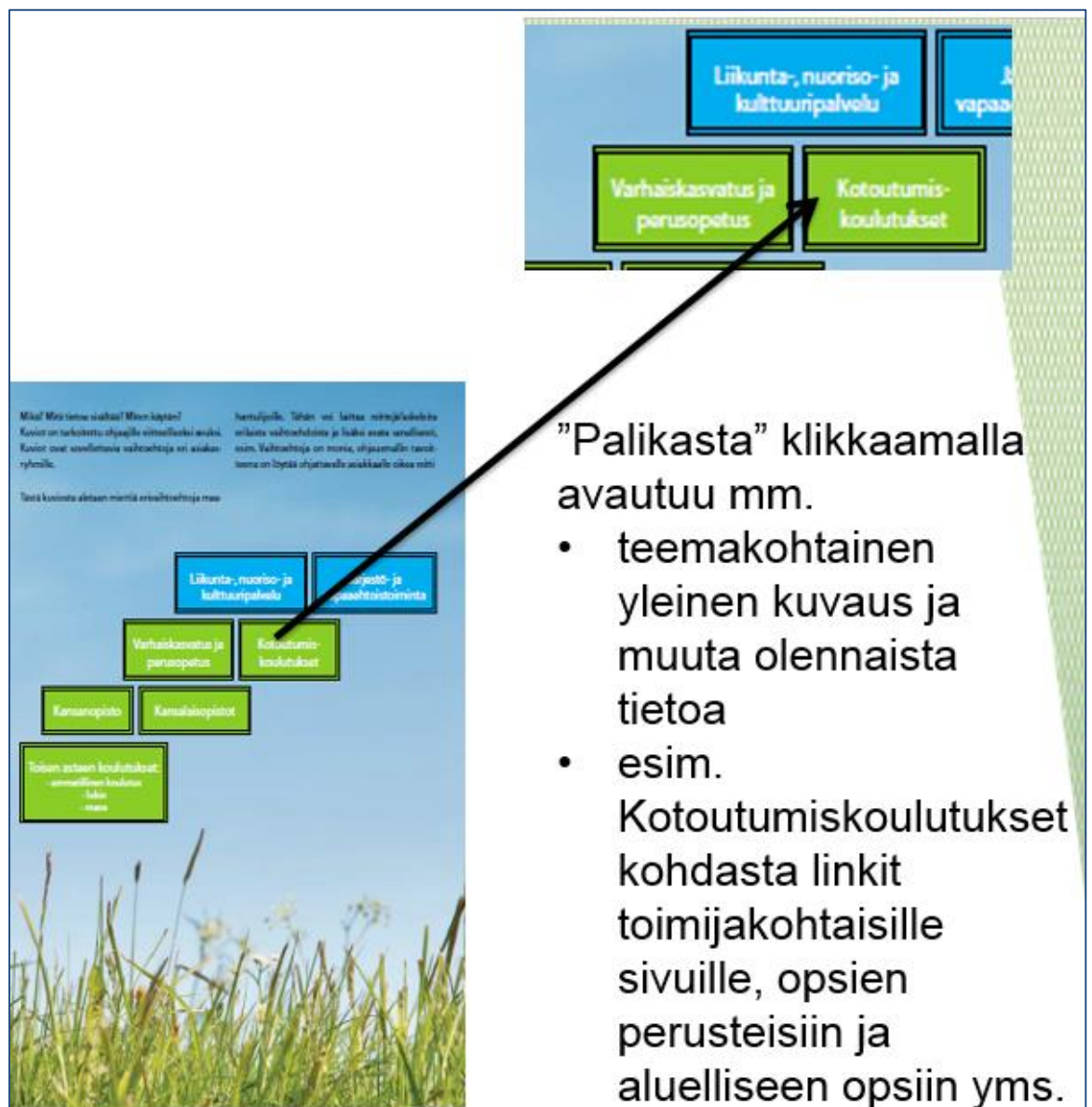
Ohjauksen työväline

- työväline yksilöllisen kotoutumispolun laatimista varten. Ohjauspolku laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa. Asiakkaan yksilölliset toiveet ja tarpeet huomioiden sisältää tiedonsiirtovälineitä ja niiden käyttöohjeita, nivelvaiheen tiedonsiirtolomake ja lomakkeen käyttöohje, sekä osaamiskortin.

Materiaalilinkit

- materiaalilinkkejä kotoutumisen tueksi
- maahanmuuttajien opetukseen suunniteltuja opetusmateriaaleja
- maahanmuuttajien ohjausmateriaaleja, jotka luokitellaan pienempiin aihealueisiin, koska pienempiin aihealueisiin pilkkominen auttaa tiedon löytämisessä.

Osa toimijoista on julkisen sektorin toimijoita ja osa toimii kolmannella sektorilla. POLKU-ohjausmalli auttaa hahmottamaan, millaiset alueelliset palvelut ja toiminnot ovat kotoutujan omassa, yksilöllisessä tilanteessa tarpeellisia.

Kuva 20. Toimijoiden yhteistiedot klikkaamalla Polku-hankkeen mukaan

Alueellisten toimijoiden yhteistiedot ja heidän n. A4 kokoiset toimijakohtaiset esittelyt avautuvat klikkaamalla toimijan kuvaketta. Toiminnon tavoite tuoda helposti kaikille saatavaksi infoa samasta paikasta, eli POLKU-ohjainmallista.

Toimijakohtaisten sivujen toteutukseen työryhmät esittivät sivustoille yhdenmukaiset ilmeet kuten kuvassa 21 on mukailtu niistä kohdista, jotka POLKU-ohjausmallin sivustolle liitetään.

Kuva 21. Toimijakohtaisten sivujen tiedot POLKU-hankkeen mukaan

Tiedonsiirtolomake

Tiedonsiirron tarkoituksena on huolehtia maahanmuuttajaoppilaiden koulutuksen jatkumisesta siirtymävaiheissa sekä välttää katkokset oppilaan kannalta välttämättömässä oppilashuollossa. Mikäli oppilaan siirtymävaihe koulutusten välillä pitkittyy, hänen yhteystietonsa luovutetaan siirtymävaiheen opinto- ja uraohjausta antavalle taholle.

Tiedonsiirtolomake on luottamuksellinen asiakirja. Asiakirja kuvattu kuvan 22 mukaisesti. Sitä täyttää oppilaan oma opettaja käynnissä olevan kurssin tai koulutuksen ajan. Koulutuksen päättyessä lomake siirretään oppilaan jatko-opiskelupaikkaan vasta silloin, kun oppilas itse aloittaa kurssin tai koulutuksen oppilaitoksessa.

1 Opiskelija	Opiskelijan nimi	Puhelinnumero (koti)	Puhelinnumero (GSM)
	Asun opiskeluaikana ☐ Kotona ☐ Oppilaitoksen asuntolassa ☐ Muu, mikä: _____		
	Opiskelijan osoite opiskeluaikana _____		
2 Huoltaja tai lähimainen	Alle 18-vuotiaan opiskelijan huoltaja tai yli 18-vuotiaan opiskelijan lähiomaisen tiedot.		
	Huoltajan / lähiomaisen nimi	Puhelinnumero (koti)	Puhelinnumero (työ)
	Huoltajan / lähiomaisen osoite _____		
	Huoltajan / lähiomaisen sähköpostiosoite _____		
3 Oppilaitos	Oppilaitos, jossa oppilas opiskelee: _____		
	Oppilaitoksen opinto-ohjaajan / luokanvalvojan / erityisopettajan nimi. _____		
4 Alle- kirjoitukset	<p>Oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämiä tietoja luovutetaan ainoastaan sen oppilaitoksen opiskelijahuoltohenkilöstön ja luokanvalvojen/ryhmäohjaajien sekä nivelvaiheen ohjauksesta vastaavan viranomaistahon käyttöön, jossa oppilas jatkaa opintojaan. Tällaisia tietoja ovat mm. oppilaan tarvitsema erityinen tuki opinnoissaan, fyysiseen selviytymiseen liittyvä tuen tarve sekä oppimisympäristössä huomioitavat seikat. Lukiolain (629/1998) 32 §:n ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) 42 §:n nojalla tietojen vastaanottaja on luovutettavien tietojen osalta salassapitovelvollinen.</p> <p>Tiedot eivät vaikuta opiskelijan opintojen arviointiin.</p> <p>☐ Suostun siihen, että opetuksesta vastaava henkilöstö voi siirtää oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämiä tietoja sen toisen asteen oppilaitoksen henkilöstölle sekä nivelvaiheen ohjauksesta vastaavan viranomaistahon käyttöön, jossa oppilas jatkaa opintojaan.</p> <p>☐ En anna suostumustani tietojen luovuttamiselle.</p>		
	Paikka ja aika _____ .20__	Paikka ja aika _____ .20__	
	Opiskelijan allekirjoitus	Huoltajan allekirjoitus	

Kuva 22. Tiedonsiirtolomake POLKU-hankkeen mukaan

Lomaketta käytetään opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömän tiedon siirtämiseen. Oppilaan siirtyessä joko oppilaitosten välillä tai kurssilta toiselle. Välttämättömiä tietoja ovat mm. oppilaan tarvitsema tehostettu tai erityinen oppimisen tuki, fyysiseen selviytymiseen liittyvä tuki ja oppimisympäristössä huomioitavat seikat.

Osaamiskortti

Hankkeen aikana kehitettiin osaamiskortti, jossa näkyy henkilön nimi ja yhteistiedot kuvan 23 mukaisesti. Osaamiskortti koostuu henkilötietojen lisäksi seuraavista kohdista, joita ovat suomeen muutto, suomen kielen taito ja kotoutumiskoulutukset sekä koulutus ja työkokemus.

Osaamiskortti Nimi _____ Syntymävuosi _____ Osoite _____ Puhelin _____ Sähköposti _____ Suomalainen ajokortti ☐ _____ Hyväksyn, että tietojani saa luovuttaa yhteistyötahoille ☐		Suomeen muutto (päivä/kuukausi/vuosi) _____ / _____ / _____ Kansalaisuus _____ Oleskelulupa Jatkuva A ☐ Tilapäinen B ☐ Pysyvä EU-oleskelulupa (P-EU tai P-EY) ☐ Oleskeluluvan voimassaoloaika (päivä/kuukausi/vuosi) _____ / _____ / _____ Suomen kansalaisuus ☐		Äidinkieli _____ Muu kielitaito _____ Olen suorittanut suomen kielen yleisen kielitutkinnon (YKI) ☐ Taitotaso: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 																																																	
Suomen kielen taito ja kotoutumiskoulutukset <table border="1"> <thead> <tr> <th>koulutus</th> <th>taso</th> <th>Kuvaus kielitaidosta</th> <th>aika ja kouluttaja</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Luki 1</td> <td>A1.1</td> <td rowspan="3">Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Luki 2</td> <td>A1.2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mod 1</td> <td>A1.3</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mod 2A</td> <td>A2.1</td> <td rowspan="2">Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mod 2B</td> <td>A2.2</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mod 3A</td> <td>B1.2</td> <td>Selviytyminen arkikielellä</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Mod 3B</td> <td>B2.2</td> <td>Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">Työelämä- ja puhemoduuli</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				koulutus	taso	Kuvaus kielitaidosta	aika ja kouluttaja	Luki 1	A1.1	Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa		Luki 2	A1.2		Mod 1	A1.3		Mod 2A	A2.1	Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta		Mod 2B	A2.2		Mod 3A	B1.2	Selviytyminen arkikielellä		Mod 3B	B2.2	Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa		Työelämä- ja puhemoduuli				Koulutus <table border="1"> <thead> <tr> <th>Tutkinto- tai päättötodistus</th> <th>Laajuus</th> <th>Vuosi</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>		Tutkinto- tai päättötodistus	Laajuus	Vuosi												
koulutus	taso	Kuvaus kielitaidosta	aika ja kouluttaja																																																		
Luki 1	A1.1	Suppea viestintä kaikkein tutuimmissa tilanteissa																																																			
Luki 2	A1.2																																																				
Mod 1	A1.3																																																				
Mod 2A	A2.1	Välittömän sosiaalisen kanssakäymisen perustarpeet ja lyhyt kerronta																																																			
Mod 2B	A2.2																																																				
Mod 3A	B1.2	Selviytyminen arkikielellä																																																			
Mod 3B	B2.2	Selviytyminen säännöllisessä kanssakäymisessä syntyperäisten kanssa																																																			
Työelämä- ja puhemoduuli																																																					
Tutkinto- tai päättötodistus	Laajuus	Vuosi																																																			
Kielitaidon tasojen kuvaus: http://www.oph.fi/download/111628_KIELITAIDON_TASOJEN_KUVAUSASTEIKKO.pdf Olen suorittanut Suomen yleisen kielitutkinnon (YKI) ☐ Tietoa kielitutkinnoista: http://www.oph.fi/vleiset_kielitutkinnot				Työkokemus ja työkokeilut <table border="1"> <thead> <tr> <th>Työtehtävä</th> <th>Aika ja paikka</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> <tr><td> </td><td> </td></tr> </tbody> </table>		Työtehtävä	Aika ja paikka																																														
Työtehtävä	Aika ja paikka																																																				

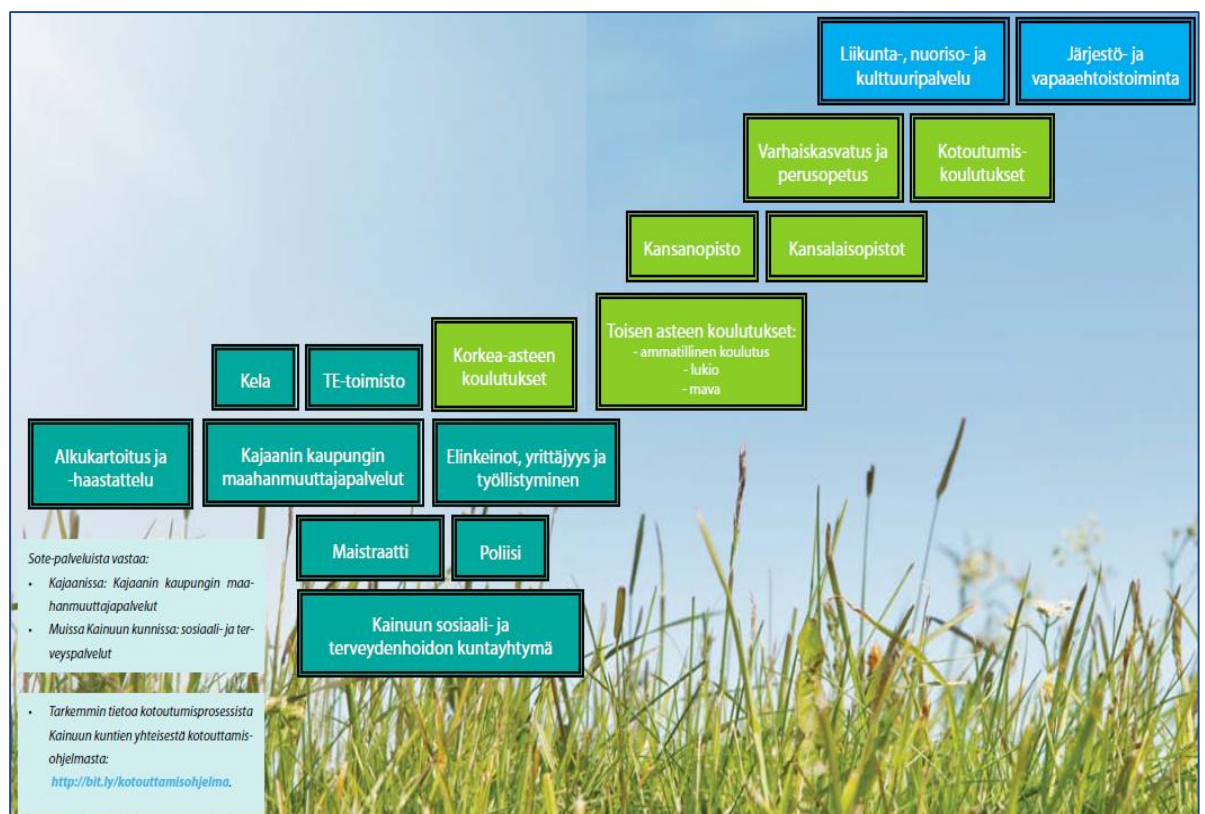
Kuva 23. Osaamiskortti POLKU-hankkeen mukaan

Osaamiskortti on taiteltavaa mallia, jota on helppo säilyttää esim. rahapussissa. Osaamiskorttia maahanmuuttajalle täyttävät viranomaiset. Kortin tavoitteena on helpottaa maahanmuuttajaa

ja maahanmuuttajatyötä tekevää virkailijaa. Maahanmuuttajan ei tarvitse selvittää taustaansa aina uudestaan uudelle virkailijalle osaamiseen liittyvissä peruskysymyksistä, koska osaamiskortista tiedot löytyvät vaivattomasti. Korttiin myös merkitty milloin esim. opinnot suoritettu ja kuka kouluttaja ollut kyseessä.

5.14 Alueellinen kotoutumispolku kuvaus

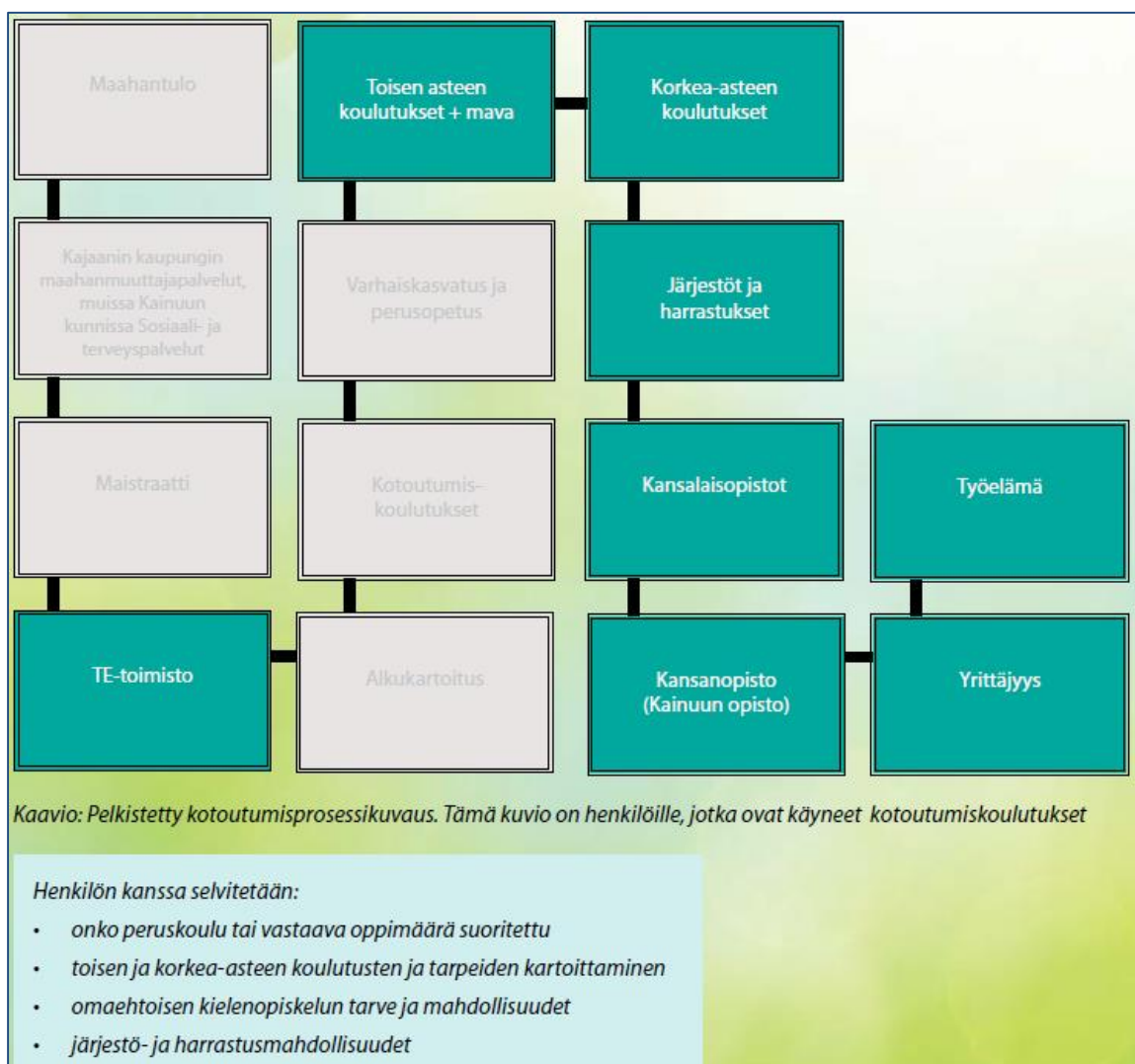
Polku-ohjausmallissa kuvattu alueelliset toimijat, jotka ohjaa maahanmuuttotyötä. Kuviot on sovellettavia vaihtoehtoja eri asiakasryhmille ja kuviot on tarkoitettu viitteelliseksi avuksi ohjaajille kuvan 24 mukaisesti. Sivusto rakentuu niin, että ohjattavalle asiakkaalle löytyy oikea reitti kotoutumispolulle.

Kuva 24. Alueellinen kotoutumispolku POLKU-hankkeen mukaan

POLKU-ohjausmallin tavoite auttaa ohjaajia löytämään maahanmuuttajaa oikealle polulle. Vastaavanlaisia kotoutumispolkuja rakennettu erilaisiin asiakkaiden tarpeisiin hankkeen

aikana. Valmiiksi työstetyt prosessikuvaukset auttavat ohjaajaa ja oppilasta muodostamaan kokonaiskuvan kotoutumispolusta. POLKU-ohjausmallissa on tärkeänä elementtinä mallin päivitettävyyden ohjaustilanteiden muuttuessa. Johtopäätöksissä arvioidaan POLKU-ohjausmallin jalkauttamisen mahdollisuuksista hankkeen jälkeen.

Kuva 25. Kotoutumisprosessikuvaus POLKU-hankkeen mukaan

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimustulokset muodostui haastattelujen, kahden kyselytutkimuksen, benchmarkkauksen ja havaintojen avulla POLKU-hankkeen työryhmäkokousten yhteydessä. Toinen kyselytutkimus toteutettiin siinä vaiheessa hanketta, kun POLKU-ohjausmallista oli rakennettu konkreettinen verkkosovellutus POLKU-ohjausmallin toteutuksesta ja visuaalisesta ilmeestä. Tutkimuksen tarkoitus vastata kahteen tutkimusongelmaan, jotka ovat seuraavat:

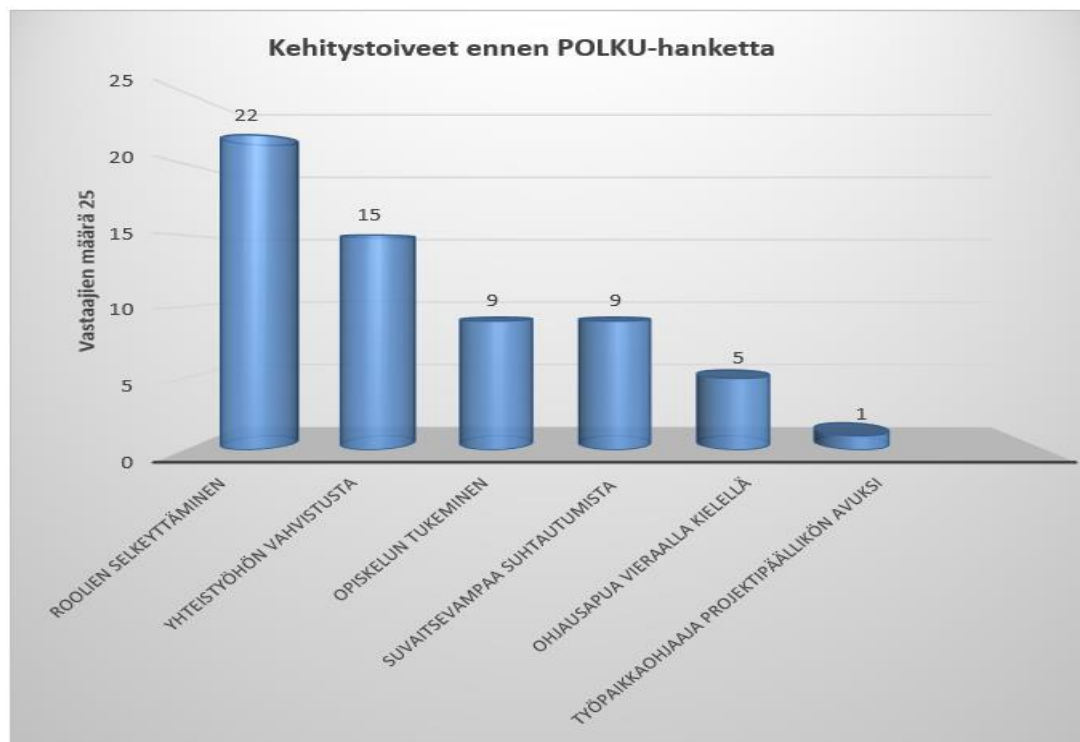
- miten POLKU-hanke onnistuu luomaan alueellisen toimintamallin, POLKU-ohjausmallin?
- miten alueelliset toimijat saadaan sitoutumaan uuteen POLKU-ohjausmalliin?

Tutkimuskysymysten ja haastattelujen tulosten pohjalta haen ratkaisua tutkimusongelmiin. Luvussa 7 johtopäätökset laajemmin tutkimuksen tulosten perusteella tehtävistä johtopäätöksistä.

Kyselytutkimus 27.2.2014

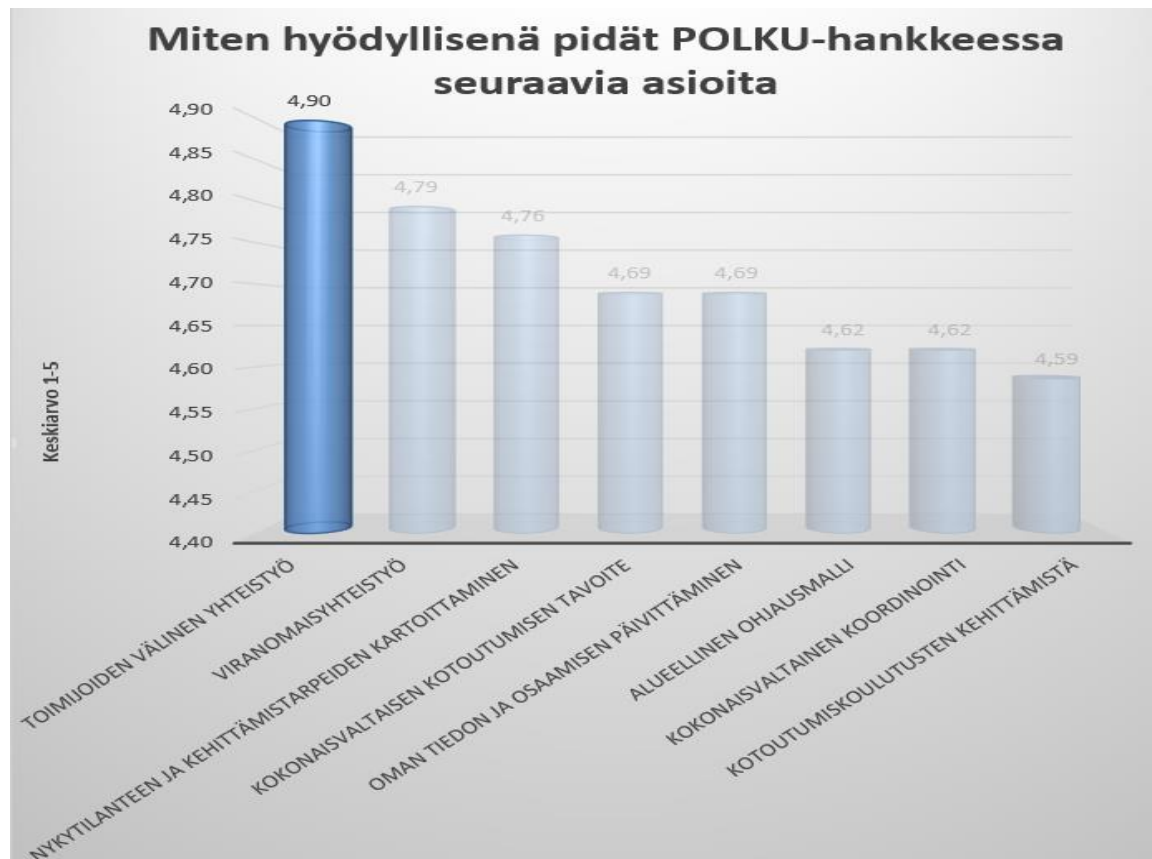
Kysymys 7. Mieti aikaa ennen Polku-hanketta. Minkälaisiin asioihin halusit saada muutosta maahanmuuttajien ohjaamisessa omassa työssäsi tai organisaatiossa?

Kyselytutkimuksen vastaukset kuvan 26 mukaisesti, josta selvästi suurimpana erottuu roolien selkeyttäminen maahanmuuttajatyötä tekevien kesken.

Kuva 26. Kehitystoiveet ennen POLKU-hanketta kyselytutkimuksen mukaan

Yhteistyön vahvistaminen toimijoiden kesken koettiin myös tärkeäksi. Aikaisemmin kuvassa 12 oli syksyn 2013 haastattelujen tuloksia, joissa yhteistyö toimijoiden kesken oli sijalla 7. POLKU-hankkeen toimijat vastasi helmikuussa 2014 kyselyyn, jossa toimijoiden välinen yhteistyö nousi tärkeimmäksi kuvan 27 mukaisesti. Toiseksi tärkeimpänä oli viranomaisyhteistyö.

Kuva 27. Toimijoiden välinen yhteistyö kyselytutkimuksen mukaan

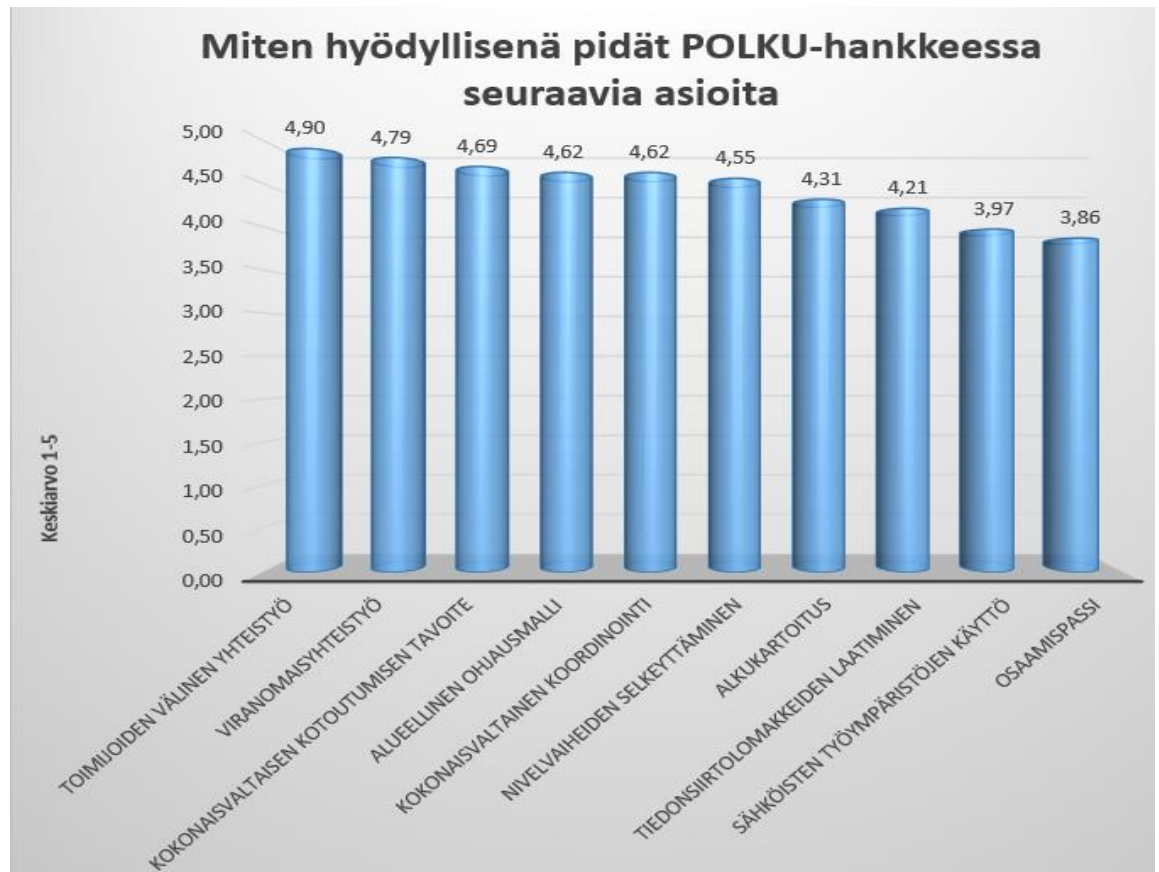
Tuloksista voi päätellä:

- maahanmuuttaja työtä tekevät kokevat tärkeäksi yhteistyön eri toimijoiden ja viranomaisten välillä
- yhteistyön merkitys on kasvanut POLKU-hankkeen aikana.

Kuvan 28 mukaan tarkastellaan POLKU-ohjausmallin sisällön näkökulmasta seuraavia tuloksia. Kokonaisvaltaisen kotouttamisen tavoite tuli esiin myös haastatteluissa maahanmuuttajien näkökulmasta. Kainuuseen halutaan maahanmuuttajille tasavertaiset mahdollisuudet kotoutua. Kokonaisvaltainen kotoutuminen tullut hyvin ilmi työryhmien työskentelyssä ja kyselytutkimuksessa. Yhtenä hankkeen kehittämistyönä ollut selkeyttää toimijoiden omaa roolia toisiin nähden.

Alueellinen ohjausmalli aiheutti vielä kysymyksiä toimijoissa POLKU-hankkeen alkutaipaleella kuten seuraavassa ilmaisussa kuvataan.

”Nivelvaiheiden selkeyttäminen, kokonaisvaltainen koordinointi, alueellinen ohjausmalli, tosibienoja mitähän ne tarkoittaa”. (ky1)

Kuva 28. POLKU-ohjausmallin keskeiset sisällöt kyselytutkimuksen mukaan

Kuvaan 28 nostettu esiin keskeisiä sisältöjä, jotka POLKU-ohjausmallin verkkoversioon sisältyvät. Vastausten keskiarvo on erittäin korkea 4.45 (1–5).

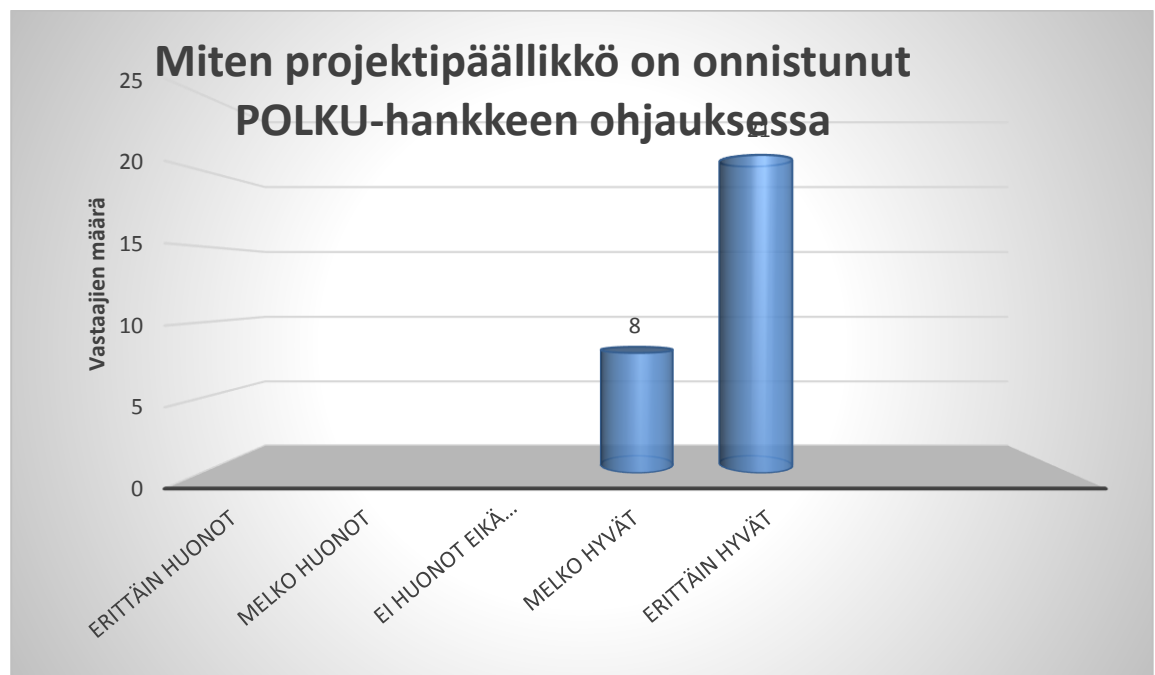
Tuloksista voi päätellä:

- kokonaisvaltainen kotouttaminen halutaan kehittää alueelle
- alueelliseen toimijat haluavat sitoutua POLKU-ohjausmallin kehitystyöhön

- kokonaisvaltainen koordinointi sai kyselyssä kannatusta, joka näkyi myös työryhmien työskentelyssä.
- nivelvaiheiden selkeyttämistä halutaan kehittää
- POLKU-ohjausmallin työversiossa olevat asiakokonaisuudet nähdään tärkeiksi ja näitä halutaan kehittää.

Projektipäällikön merkitys POLKU-hankkeen tulosten saavuttamiseksi oli tärkeää. Kyselytutkimuksen mukaa 72% vastaajista oli erittäin tyytyväisiä projektipäällikön työskentelyyn kuten kuvasta 29 käy selville.

”Projektipäällikön rauhallinen asioiden edistäminen on osallistujille mutkatonta, saanut lyhyessä ajassa kerättyä alueen maahanmuuttajatoimijat yhteen ja tuottamaan kaikkia hyödyntävää materiaalia.” (ky16)

Kuva 29. Projektipäällikkö onnistui POLKU-hankkeessa kyselytutkimuksen mukaan

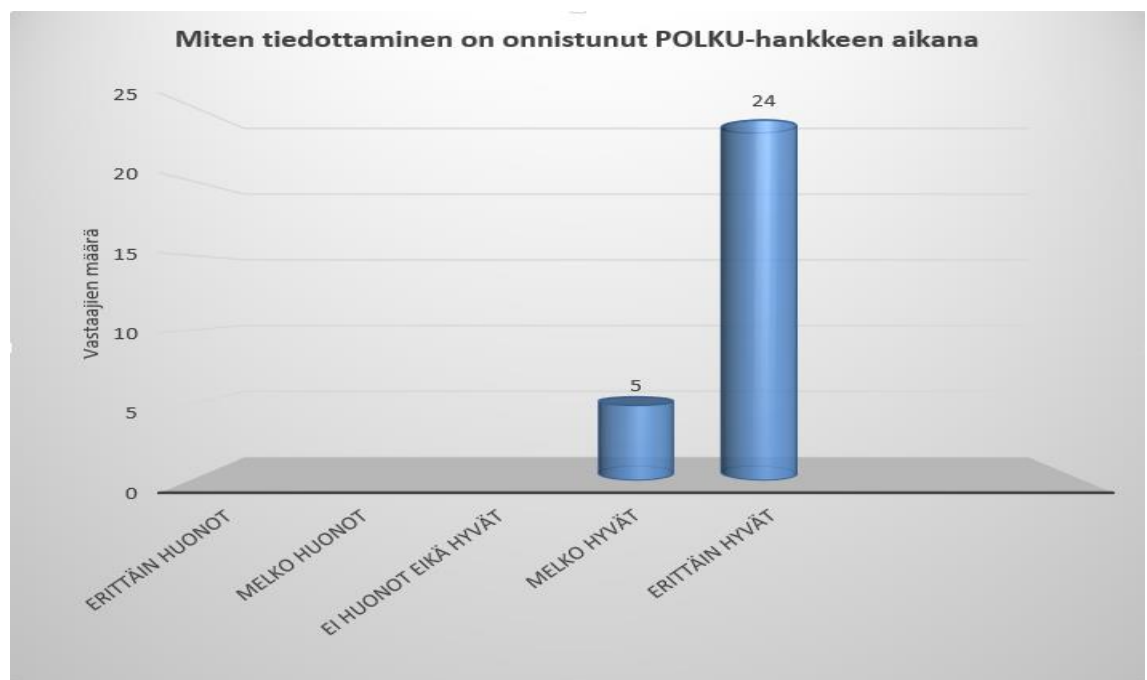
Tuloksista voi päätellä:

- projektijohtaja nauttii toimijoiden luottamusta

- johtamistavalla saanut alueelliset toimijat kehittämään toimintaansa
- POLKU-ohjausmallin kehittämiseen löytynyt toimijakentässä yhteinen näkemys

Tiedottaminen hankkeen aikaan toteutettiin Moodlen, POLKU-verkkosivujen ja sähköpostin välityksellä. POLKU-ohjausmallin käytettävyyttä ja ulkoista ilmettä testattiin hankkeen edetessä. POLKU-hankkeessa mukana olevat toimijat kokivat tiedottamisen hankkeen aikana kuvan 30 mukaisesti.

”tiedottaminen on aktiivista ja siinä käytetään monipuolisesti erilaisia kanavia” (ky17)

Kuva 30. Tiedottaminen POLKU-hankkeessa kyselytutkimuksen mukaan

Vastaajista 83% oli erittäin tyytyväisiä tiedottamiseen. Tiedottaminen ja POLKU-ohjausmallin rakentaminen verkkoon tuki hankkeen tavoitteita.

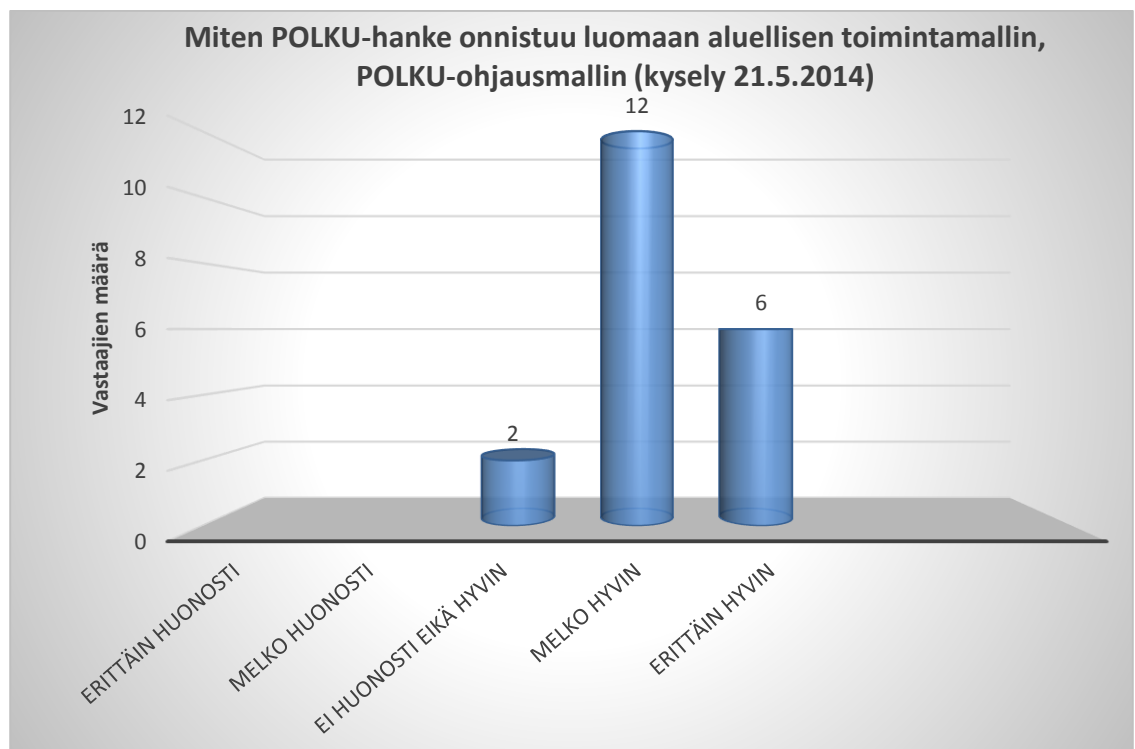
Tuloksista voi päätellä:

- tiedottamiseen ollaan erittäin tyytyväisiä
- POLKU-ohjausmalli toimii.

”muistutusviestit toimii todella hyvin” (ky17)

POLKU-ohjausmallin työversio oli testattavana POLKU-hankkeen verkkosivuilla keväällä 2014. Ohjausmalliin kuului jo keskeiset ohjausmallin sisällöt. Tämä mahdollisti järjestää uuden kyselytutkimuksen, jossa selvitettiin hanketoimijoiden näkemystä POLKU-ohjausmallin onnistumisesta ja jalkauttamisesta Kainuuseen. Kyselyn tulos kuvan 31 mukaisesti.

”Ollaan kaikki toimijat toivottavasti parempia ja laadukkaampia ohjaustyössä ja tämä näkyy tyytyväisempinä asiakkaina.” (ky21)

Kuva 31. POLKU-ohjausmallin onnistuminen kyselytutkimuksen mukaan

”Nopentetaan maahanmuuttajan sijoittumista koulutukseen ja työelämään” (ky21)

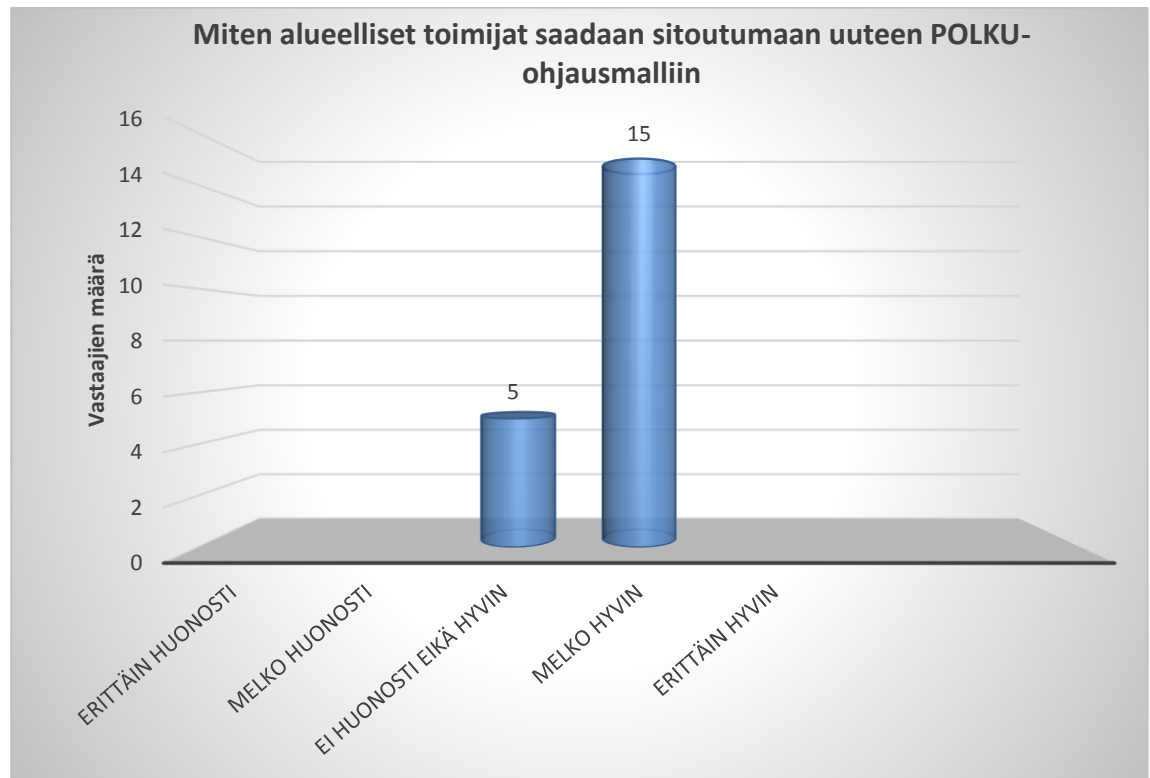
”Helpompi saada tietoa, mitä kukin toimija tekee. Toivottavasti päällekkäiset työt vähenevät” (ky21)

Tuloksista voi päätellä:

- POLKU-ohjausmalli oltiin valmiita hyväksymään yhdeksi toiminnanohjausmenetelmäksi maahanmuuttajien ohjaamisessa Kainuussa

Miten alueelliset toimijat saadaan sitoutumaan uuden POLKU-ohjausmallin käyttöön hankkeen jälkeen selviää kuvassa 32.

”Hankeen aikana organisaatiomme toiminta maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden parissa on saanut näkyvyyttä ja ohjausprossiin löytynyt jäämäkkyyttä” (ky24)

Kuva 32. POLKU-ohjausmallin sitoutuminen hankkeen jälkeen kyselytutkimuksen mukaan

”Polku on tavoittanut hyvin monitoimijaverkoston, joka on myös sitoutunut hankkeen toimenpiteisiin ja kehittämistyöhön. Polku on vahvistanut maahanmuuttajatyötä alueella ja turvannut jatkuvuutta aiemmalle kehittämistyölle paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti. Kehittämissyhteistyössä on tartuttu eri tasoilla ja toimintaympäristöissä esiin tulleisiin ongelma-kohtiin ja haasteisiin. Polku on ollut tarpeellinen kokoonkutsuja, osaamisen lisääjä ja yhteinen työalusta.” (ky24)

Tuloksista voi päätellä:

- POLKU-ohjausmalli oltiin valmiita sitoutumaan Kainuussa melko hyvin

"Minulle on avautunut, miten laaja toimijaverkosto on maahanmuuttajien kanssa tekemisissä. Samalla on selkiytynyt jokaisen rooli. Tämä resurssi yhdistettynä mahdollistaa hyvän toiminnan maahanmuuttajien palveluiksi. Mukana olo muistutti myös edustamani tehtäväalueen toimijana olemisen tärkeydestä. Tämä aiheuttaa myös toimintoihimme tarkennuksia ja toimintojen terästämistä. (ky24)

"Erittäin positiivinen kokemus, ensimmäinen hanke, missä asiat toimii ja sitä osataan johtaa oikeaan suuntaan! On mahdollistanut eri sektoreiden välistä avointa vuorovaikutusta ja ideointia erittäin hyvässä hengessä! Arja ja Tanja ovat osanneet kannustaa ja ohjata työskentelyä rauhallisella ja sallivalla asenteella! Olen viestittänyt hankkeen kuulumisia omaan työyksikköön säännöllisesti. Hieno kokemus! (ky24)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa kootaan hankkeen pääkohdat ja esitetään saavutetut tulokset ja tuloksiin vaikuttaneet asiat. Esittelen vastauksia tutkimusongelmien ratkaisuihin ja kerron myös, miten ratkaisut vaikuttavat Kainuun maahanmuuttajatoimijoiden työskentelyyn jatkossa. Lopuksi tuon esille näkemyksiä maahanmuuttajien ohjaukseen kotouttamisen kautta työelämään ja pohdin, miten maahanmuuttajien ohjauksen kehittäminen olisi hyödynnettävissä näin laajamittaisen hankkeen jälkeen Kainuussa.

Yleistä

”Mestarikisällä toiminta olisi hyvä, että suomalainen olisi siinä rinnalla tekemässä.” (k11)

Maahanmuuttajien ohjaukseen tarvitaan paljon ymmärrystä ja ammatillista osaamista erityisesti kotoutumisen alkutaipaleella, jolloin maahanmuuttajilla ei ole riittävän hyvää itsenäisen elämän vaatimaa suomen kielen taitoa. Haastatteluissa tuli esille alueellisia eroja tulkkipalvelun saatavuudessa eri virastoissa. Kotouttamisen alkuvaiheessa maahanmuuttajalla on paljon uutta asiaa opittavana, mikä aiheuttaa perheissä stressiä. Haastateltavilla stressi aiheutti unettomuutta, ja kouluikäisillä se heikensi motivaatiota lähteä kouluun. *”On vaikea saada kavereita, jos ei osaa suomen kieltä”.*

”Tarvitseeko kaikessa riittävää Suomen kielen taitoa vai onko se yksi perusta olla ottamatta maahanmuuttajaa työhön.” (e09)

Kainuun alueen maahanmuuttajien osaamis- ja työllistymisedellytysten parantamisen ja sitä kautta työvoiman saatavuuden vahvistamisen näkökulmasta lähti laajamittaisen POLKU-hankkeen käynnistämiseen. Tavoitteena oli laatia hankesuunnitelma, jolla pyrittiin saamaan Kainuun alueen maahanmuuttajataustaisten kotouttamis- ja kouluttamistyön toimijat työskentelemään koordinoitummin ja yhteisin tavoittein eteenpäin.

”Maahanmuuttajat muuttavat Etelä-Suomeen, koska heillä on oman maan ihmiset siellä ja paremmat mahdollisuudet työllistyä.” (f09)

Haastattelin useita yritysten johtohenkilöitä ja työntekijöitä aiheena maahanmuuttajien mahdollisuuksista työllistyä auto-alalle Kainuuseen. Keskusteluissa tuli selvästi esille työnsaanti perusteet, jotka olivat maahan muuttaneelle samat kuin paikallisille asukkaille. Tärkeimpänä oivat ammatti- ja kielitaito, jotka tulivat kaikissa keskusteluissa esille. Vaikeutena yritykset kokivat työllistää henkilöä, jolla kielitaito oli heikko. Työntekijät kokivat työnohjauksen silloin vaikeaksi.

”Muistaa kertoa mitä työntekijältä odotetaan. Kielellistä ohjeet esim. minä odotan sitä, että sinä tulet ajoissa töihin. Minä odotan sinulta, että tulet meidän kanssa kahville tauolla.” (k11)

Keskusteluissa esille nousi tärkeitä asioita, miten yritysjohtoon tulisi ensin perehdyttää omat työntekijät maahanmuuttajan tullessa harjoittelemaan tai työntekijäksi yritykseen. Kokemukset oli hyviä, miten ilmapiiri muuttuu työntekijällä suhtautumisen paranemisena maahanmuuttajaan työkaverina.

”Kelloon suhtautuminen ja ylipäänsä aikaan on totuttu, että voi mennä kellosta välittämättä. Työnantaja voi sanoa ohjeet selvästi, että työt alkaa 8.00, tulet paikalle 7.45 että ehdit vaihtaa vaatteet ennen töiden alkua. Työn antajan ei tarvitse antaa anteeksi myöhästymisiä. Aluksi vaan tulee sanoa pelisäännöt.” (k11)

Miten POLKU-ohjausmalli on tehty

Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos toteutti 1.1.2013–31.12.2014 POLKU–maahanmuuttajan polku kotoutumisen kautta työelämään -hankkeen (ESR) laajassa yhteistyössä Kainuun alueen maahanmuuttajatyötä tekevien toimijoiden kanssa. POLKU-ohjausmalli pohjautuu Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015 -raporttiin ja Kainuun kuntien yhteiseen kotouttamisohjelmaan. Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015 on toteutettu osana Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) hallinnoimaa Kansainvälinen työvoima -projektia. Linjausten tarkoituksena on toimia pohjana kaikelle maahanmuuttotyölle Kainuussa. Ne ovat kainuulaisten maahanmuuttotoimijoiden yhteinen näkemys siitä, mihin suuntaan maahanmuuttotyötä tulisi Kainuussa kehittää.

Hankkeessa luotiin POLKU-ohjausmalli, joka muodosti maahanmuuttajille konkreettisen toimintamallin. POLKU-ohjausmalli tukee mahdollisimman nopeaa koulutukseen ja

työelämään siirtymistä ohjatusti ottaen huomioon maahanmuuttajan taustan ja työelämävalmiuden. Ohjausmalli luotiin yhteistyössä maahanmuuttajatyötä toteuttavan verkoston kanssa siten, että verkostotoimijat mallia työstäessään samanaikaisesti myös sitoutuivat tuloksiin. Näin toimintatapojen vakiintuminen alkoi jo hankkeen aikana.

Maahanmuuttajien kotouttamista on pyritty edistämään viranomaistyön lisäksi useiden eri tahojen hallinnoimilla ESR-hankkeilla ja eri koulutusorganisaatioiden järjestämillä koulutuksilla. Kainuussa yhtenä tulevaisuuden haasteena on osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen. Haasteeseen vastaaminen edellytti myös alueella jo asuvien maahanmuuttajien osaamis- ja työllistymisedellytysten parantamista. Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden sijoittuminen työelämään edellyttää ammatillista pätevyyttä. Pätevyys saadaan ensisijaisesti koulutuksen kautta. Koulutukseen osallistuminen edellyttää suomen kielen taitoa. Suomen kielen osaaminen on siten avainkysymys kotouttamisessa.

POLKU-ohjausmallin käytettävyydestä ja toimivuudesta koottiin tietoa, jota käytetään ohjausmallin kehittämiseen ja mahdollisten puutteiden korjaamiseen ennen hankkeen loppumista. POLKU-hanke prosessoi systemaattisesti toimijaverkostossa ja polkumallia työstettiin työryhmäpohjaisesti siten, että yksityiskohtaiset suunnitelmat sovittiin aina toimijaverkostossa. Tällöin verkostotoimijat samanaikaisesti myös sitoutuvat tuloksiin. Näin toimintatapojen vakiintuminen alkoi jo hankkeen aikana.

Eri tahojen toiminta on kuvattu POLKU-malliin ja mallin luomisprosessissa sovitut käytänteet on jokainen toimija sitoutunut ottamaan omassa toiminnassaan käyttöön. Hankkeen päättyessä Kainuun alueella toimivat maahanmuuttajien kotoutus- ja työelämätehtävissä toimivat tahot ovat kartoittaneet ja selkeyttäneet oman toimintansa suhteessa muihin toimijoihin ja maahanmuuttajataustaiseen asiakkaaseensa.

Välittömiä hyödyn saajia ovat maahanmuuttajataustaiset henkilöt, jotka jo hankkeen aikana pääsivät tuetun henkilökohtaisen ohjauksen piiriin ja sitä kautta kiinni koulutukseen ja mahdollisesti jo työelämään. Toimijaverkon sitoutuminen maahanmuuttajien ohjauksen kehittämiseen oli hämmästyttävää POLKU-hankkeen edetessä.

Ennen moduuleja pitäisi olla paikka, jossa maahanmuuttajat voisivat oppia arjen taitoja ja kielen alkeita. Tarvitaan paikka, jossa saa hoitaa asumiseen ja perheeseen liittyviä asioita ennen kotoutumiskoulutusten alkua. Se vähentäisi poissaoloja kotoutumiskoulutusten aikana.

”Ei sopeudu työyhteisöön, puutteellinen kielitaito, tai työ-yhteisö ei ole valmis vielä ottamaan vastaan maahanmuuttajaa.” (k11)

Viestintä oli oleellinen osa POLKU-mallin toimivuutta. Toimijat suhtautuivat toisiinsa kannustavasti, mikä lisäsi vuorovaikutteisuutta ja heidän yhteistyönsä laatua ja määrää. Viestintä, osallisuus, uudet työ- ja toimintakulttuurit, suvaitsevaisuus, seuranta ja arviointi sisältyvät hankkeen kaikkiin toimenpiteisiin.

Pitkän tähtäimen vaikuttavuutta syntyy, kun maahanmuuttajataustainen henkilö ohjautuu Polulle ja sitä kautta työelämään. Aluekehitystyötä hanke tukee, koska työelämästä putoamisen riski vähenee, työkäiset ja -kykyiset henkilöt saadaan työelämän piiriin mahdollisimman nopeasti.

Arviointi

Hankkeen tapahtumapolkua voidaan arvioida joko yhtenä kokonaisuutena tai sen yksittäisinä vaiheina. Arviointia voidaan tehdä seuraten prosessin kulkua. Tätä vaiheittaista arviointia nimitetään formatiiviseksi arvioinniksi. Summatiivinen arviointi tarkoittaa kokoavaa päättöarviointia, jossa tarkastellaan hankkeen lopussa toteutuneita ja saavutettuja tuloksia. Arviointi on siirtymässä ulkoisesta mittaamisesta ja muusta arvioinnista toimijoiden tehtäväksi sisäiseksi arvioinniksi. Näin arviointi voi kohdistua vain joko prosessiin, tulokseen tai kumpaankin samanaikaisesti. (Anttila 2007, 47)

Sisäisen arvioinnin voi suorittaa joko ns. itsearviointina, mutta vielä enemmän arviointi painottuu yhteistoiminnalliseen monitahoarviointiin. Tässä otetaan huomioon laajemmin erilaisia näkemyksiä, lausuntoja sekä eri kannanottoja. Arvioinnissa pääpaino on toimijoiden välisessä vuorovaikutuksessa ja keskinäisessä neuvottelukyvyyssä. (Anttila 2007, 48)

”Opetuksien ohjaus tulisi järkevästi suunnitella, jotta opinpolku tuottaa tulosta.” (e09)

”Ohjaako opinto ohjaajat maahanmuuttajat helpommin ammatilliseen koulutukseen.”(l01)

Toimiminen tiimissä

”Jos on hyvä jalkapallossa silloin pääsee hyvin ryhmään.” (e09)

Tiimityöskentelyllä on yleensä jokin asiatavoite. Tiimeille annetaan nimet, tiimien vastualueet määritellään ja toiminnalle asetetaan tavoitteet ja pelisäännöt. Yleensä tiimit määrätään ulkoapäin ja niiden odotetaan toimivan itseohjautuvasti. Johto olettaa, että kun asia on dokumentoitu ja ymmärretty niin loppu hoituu tiimien sisällä itsestään. Kuitenkin tiimin muodostuksen alkuvaiheessa varsinaisesta muutostyöstä on tehty vasta alle 10 %. Jäljellä on tiimin toimivuuden kannalta hyvin olennaisia asioita, jotka liittyvät ihmissuhteisiin, arvoihin, käyttäytymiseen, motivaatioon, asenteisiin ja henkilöiden tarpeisiin. Organisaatioissa muutos on toteutettu sen jälkeen, kun tiimi toimii käytännössä asetettujen tavoitteiden mukaisesti. (Spiik 2004, 46, 49)

Joustavuudeltaan tiimit ovat parempia verrattuna esim. kunnalliseen organisaatioon, koska tiimien muodostaminen tai harjoittaminen on helpompaa. Mikäli tiimi lopetetaan, ovat vaikutukset itse organisaatioon tai johonkin prosessiin pienemmät. Muodostetut tiimit taas lujittavat organisaatioiden toimivuutta, koska tiimit pystyvät reagoimaan mahdolliseen toiminnan muutokseen nopeammin. Tällä on suuri merkitys organisaation toiminnan kannalta, koska toimintaa voidaan sopeuttaa nopeammin ja tehokkaammin kuin suurien organisaatioiden hallintobyrokratialla. (Katzenbach & Smith 1998, 27)

Kaupunkien ja kuntien hallinnoimalla maahanmuuttajaverkostolla on mahdollisuus muuttaa toimintamallia, jonka esittelen johtopäätöksissä. Uusi toimintamalli tukisi myös toista tutkimusongelmaa: miten toimijat sitoutetaan uuteen POLKU-ohjausmalliin.

Muutos

Muutos organisaatiossa ei välttämättä mene niin kuin suunniteltiin, koska kaikkea ei voida tietää eikä suunnitella ennakoon. Moni asia selviää muutosprosessia testatessa. Silloin vasta saadaan tarvittavaa tietoa, jonka avulla pystytään tekemään valintoja ja hakemaan muutoskeinoja. Päättäjiltä ja toteuttajilta vaaditaan näkemystä muutoksen tuomista vaikutuksista. Pieni organisaatiomuutos tarkoittaa n. 10–20 ihmistä, joista kaikki haluavat tietää, mitä tehdään ja miksi. Iso organisaatiomuutos koostuu isosta koko yrityksen

muutoksesta ja jokaisesta osakokonaisuudesta, joihin organisaation muutos vaikuttaa. Esimiehen työnä on myös organisaatioiden yhdistäminen muutoksessa. (Valpola 2004, 15)

Vie hetken, ennen kuin ensivaikutelmamme ja reaktiomme ovat muutokseen valmiit. Taustalla on silkkää intuitiota järjestäytyneempi tapahtumasarja, jossa tietoisella ja tiedostamattomalla analyysillä on paikkansa. Jotta toimintaamme muutoksessa ymmärtää sekä yksilön että ryhmän kannalta, on pohdittava niitä tekijöitä, joiden avulla rakennamme suhteemme uuteen. (Mattila 2008, 37)

”Muistaa kertoa mitä työntekijältä odotetaan. Kielellistä objeet esim. minä odotan sitä, että sinä tulet ajoissa töihin. Minä odotan sinulta, että tulet meidän kanssa kahville tauolla.” (k11)

Asenteemme muutokseen juontaa aiemmista kokemuksistamme, perusasenteesta ja tulevaisuuden odotuksista. Ymmärrämmekö muutoksen ”joutumisena muutokseen” vai ”pääsemisenä muutokseen”. Muutoksen kynnyksellä sisäistämme kaikki tietoisesti tai tietämättämme myös muutosroolin, joka syventää työpaikan arkipäivän totuttua minäkuvaamme. Muutokseen kuuluu eri vaiheita niin kehityshankkeen kuin johtamisenkin kannalta. Muutokseen tarvitaan aikaa, koska kykymme suhtautua ja sopeutua muutokseen tunnetasolla etenee pienin askelin. (Mattila 2008, 37)

Aikaisempi toiminta ohjaa kohti tulevaa. Suuri osa työpaikan toiminnasta saa perustelunsa aikaisemmista kokemuksista ja tapahtumista. On tavallista, että muutosta estävät tai edistävät teot heijastavat nykyhetken olosuhteita tai kääntävät katsetta kohti tulevaisuutta. Suhde muutokseen syntyy mitä todennäköisimmin menneiden kokemusten perusteella. Aiempiin kokemuksiin liittynyt kielteinen paine saa helposti epäröimään tulevien muutosten houkuttelevuutta. Ahdistavat muutoskokemukset syntyvät tavallisesti riittämättömyyden tunteesta, eivätkä suinkaan aina liity työn sisällön tai työpaikan uudistumiseen muutoksessa. (Mattila 2008, 38)

8 YHTEENVETO

Työstettyjen ohjausmallien jalkauttaminen arjen työkaluiksi oli hankkeen alussa keskeisessä osassa POLKU-ohjausmallin suunnitelmaa. POLKU-ohjausmallin rakentaminen pohjautui yhteistyön luomiseen eri toimijoiden kesken, jotta jokaiselle maahanmuuttajalle voidaan luoda oma polku kotouttamisen kautta työelämään. Näin tärkeänä POLKU-hankkeen toimijoiden kehittämisprosessin juuri arvioinnin näkökulmasta. Tämän vuoksi oli mahdollista jo POLKU-hankkeen aikana arvioida oman työn kehittämistä alueellisen POLKU-ohjausmallin tukemiseksi.

Opinnäytetyö valmistui ennen POLKU-hankkeen loppumista ja tämä mahdollisti opinnäytetyön hyödyntämistä hankkeen väliarviointina ja mahdollisuutena kehittää toimintaa vielä hankkeen aikana. Myös kyselytutkimusten vastausten julkaiseminen POLKU-hankkeen hyödynnettäviksi mahdollistaa jo hankkeen aikana tehdä tarvittavia päätöksiä hankkeen ohjauksen näkökulmasta.

POLKU-hanketta johdettu määrätietoisesti projektisuunnitelman mukaisesti. Hankkeen edetessä työryhmien jäsenet sitoutettua tavoitteelliseen kehittämistyöhön, josta syntynyt POLKU-ohjausmalli. Ohjausmalli valmiina testattavaksi syksyllä 2014 maahanmuuttajaverkoston käyttöön. Testauksen aikana nähdään tulokset, miten toimijat, jotka ei olleet hankkeessa mukana omaksuvat uuden POLKU-ohjausmallin arjen työkaluiksi. Tutkimuksen perusteella maahanmuuttajaverkostolla on hyvät edellytykset koota alueelliset toimijat yhteistyöhön ja POLKU-ohjausmallin jalkauttamiseen Kainuussa.

Jatkotutkimus aiheena voisi olla, miten POLKU-ohjausmalli edistää ja nopeuttaa maahanmuuttajan työllistymistä. Tämä olisi mielenkiintoinen tutkimuksen aihe jatkossa. Hankkeessa mukana olleet jäsenet olivat todellisia asiantuntijoita ja yhteistyöhaluisia muiden toimijoiden kanssa. Tämä oli varsinainen taidonnäyttö henkilöiltä, jotka olivat hyvin erilaisista tehtävissä mukana hankkeessa. Kaikessa heidän tekemisessä näkyi yhteinen päämäärä kehittää maahanmuuttajien asemaa Kainuussa.

LÄHTEET

Ahvenainen, O. & Holopainen, E. 2005. Lukemisen- ja kirjoittamisenvaikeudet. Teoreettista taustaa ja opetuksen perusteita. Jyväskylä: Kirjapaino Oma Oy.

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Gummerus Kirjapaino Oy.

Anttila, P. 1996. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta. Gummerus Kirjapaino Oy.

Anttila, P. 2007. Realistinen evoluutio ja tuloksellinen kehittämistyö. Tampere: Painotyö Juvanes Print.

Enegröm, Y. 1995. Kehittävä työntutkimus – perusteita, tuloksia ja haasteita. Helsinki: Painatuskeskus Oy.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2010 Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: WS Bookwell Oy.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/linjaukset_ohjelmat_ja_hankkeet/?lang=fi

Kainuun kuntien yhteinen kotouttamisohjelma 2014–2017

Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015

http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/84404/Raportteja_82_2012.pdf

Katzenbach, Jon R. & Smith, Douglas K. 1998. Tiimit ja tuloksekas yritys. Porvoo: WSOY.

Kiviniemi, K. 2010 Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Juva: WS Bookwell Oy

Lerkkanen, M-K. 2006. Lukemaan oppiminen ja opettaminen esi- ja alkuopetuksessa. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Mattila, P. 2008. Otollinen tilaisuus – miten tarttua muutokseen. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Neitola, Ellinoora ja Salonen, Anita (2012) Kainuun maahanmuuttotyön linjaukset 2012–2015.

Siiskonen, T. & Poikkeus, A-M. & Aro, M. & Ketonen, R. 2003. Lukemis- ja kirjoittamisvalmiudet. Teoksessa Siiskonen, T. & Aro, T. & Ahonen, T. & Ketonen, R. (toim.) 2003. Joko se puhuu? Kielenkehityksen vaikeudet varhaislapsuudessa. Juva: PS- kustannus, 275 - 291.

Spiik, Karl-Magnus, 2004. Tulokseen tiimityöllä. Vantaa: WSOY

Takala, M. 2006a. Lukemaan opettaminen. Teoksessa Takala, M. & Kontu, E. (toim.) 2006. Luki-vaikeudesta luki-taitoon. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, 13 - 36.

Takala, M. 2006b. Mitä on dysleksia? Teoksessa Takala, M. & Kontu, E. (toim.) 2006. Luki-vaikeudesta luki-taitoon. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Valpola, A. 2004. Organisaatiot yhteen – muutosjohtamisen käytännön keinot. Juva: WS Bookwell Oy.

TUTKIMUSKYSYMYKSET

POLKU-HANKE

1. Sukupuoli *

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

2. Ikä *

- ☐ 20-30
- ☐ 31-40
- ☐ 41-50
- ☐ 51-60
- ☐ 61-70

3. Äidinkieli *

- ☐ Suomi
- ☐ Muu

4. Työkokemus maahanmuuttajien parissa (vuotta) *

- ☐ 0-1
- ☐ 2-5
- ☐ 6-10
- ☐ 11-15
- ☐ 16-20
- ☐ yli 21

5. Työskentelen esimiehenä *

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä

6. Työskentelen Polku-hankkeessa seuraavissa työryhmissä? (voi olla useampi) *

- ☐ Ohjaus oppilaitoksissa
- ☐ Kotoutuminen
- ☐ Osaaminen ja nivelet
- ☐ Koto-kouluttajat
- ☐ Sisäinen ohjaustiimi
- ☐ Muu (mikä?)

7. Mieti aikaa ennen Polku-hanketta. Minkälaisiin asioihin halusit saada muutosta maahanmuuttajien ohjaamisessa omassa työssäsi tai organisaatiossa?

8. Minkälainen oli motivaatiosi lähteä kehittämään ohjausmalleja ennen Polku-hanketta? *

- ☐ Erittäin huonot
- ☐ Melko huonot
- ☐ Ei huonot eikä hyvät
- ☐ Melko hyvät
- ☐ Erittäin hyvät

9. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita? *

	Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllinen	Melko hyödyllinen	Erittäin hyödyllinen
Monikulttuurinen opettaminen ja ohjaaminen					
Tiedonsiirtolomakkeiden laatiminen					
Sähköisten työympäristöjen käyttö					
Toimijoiden välinen yhteistyö					
Opetussuunnitelmien tavoitteiden kehittäminen					

10. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita? *

		Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllinen	Melko hyödyllinen	Erittäin hyödyllinen
Vuoropuhelu monikulttuurisuudesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Alkukartoitus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Selkokielistäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Kokonaisvaltaisen kotoutumisen tavoite	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Opetussuunnitelmien kehittäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					

11. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita? *|

		Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllinen	Melko hyödyllinen	Erittäin hyödyllinen
Osaamisen kartoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Alueellinen ohjausmalli	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Monikulttuurisuuskoulutus	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Osaamispassi	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					
Nykytilanteen ja kehittämistarpeiden kartoittaminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
	☐					
	☐					
	☐					
	☐					

12. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita? *

[illegible]

13. Minkälaisiin muihin asioihin haluaisit vaikuttaa ohjausmallin kehittämisessä Polku-hankkeen aikana?

14. Mikä olisi mielestäsi edellä mainittujen asioiden vaikuttavuus Polku-hankkeessa kehitettävään ohjausmalliin?

15. Miten projektipäällikkö on onnistunut ohjauksessaan Polku-hankkeen aikana? *

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Melko huonosti
- ☐ Ei huonosti eikä hyvin
- ☐ Melko hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

16. Projektipäällikön toiminta Polku-hankkeessa (ruusuja tai kehitettävää)

17. Miten tiedottaminen on onnistunut Polku-hankkeen aikana? *

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Melko huonosti
- ☐ Ei huonosti eikä hyvin
- ☐ Melko hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

18. Tiedottaminen (ruusuja tai kehitettävää)

19. Kun Polku-hanke päättyy, miten ohjausmallin päivittämistä ja kehitystyötä tulisi mielestäsi jatkaa?

20. Miten edellä mainitsemaasi asiaa tulisi kehittää jo Polku-hankkeen aikana?

21. Miten Polku-hankkeen jälkeen näet maahanmuuttajan asiakkaana hyötyvän uuden/uusien ohjausmallien käytänteistä? Kirjoita vähintään (3) ehdotusta.

PALAUTEKYSELY

POLKU-hanke, miten onnistuttu

1. Työskentelen esimiehenä *

- ☐ Ei
- ☐ Kyllä

2. Miten POLKU-hanke onnistuu luomaan alueellisen toimintamallin, POLKU-ohjausmallin? *

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Melko huonosti
- ☐ Ei huonosti eikä hyvin
- ☐ Melko hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

3. Miten alueelliset toimijat saadaan sitoutumaan uuteen POLKU-ohjausmalliin? *

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Melko huonosti
- ☐ Ei huonosti eikä hyvin
- ☐ Melko hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

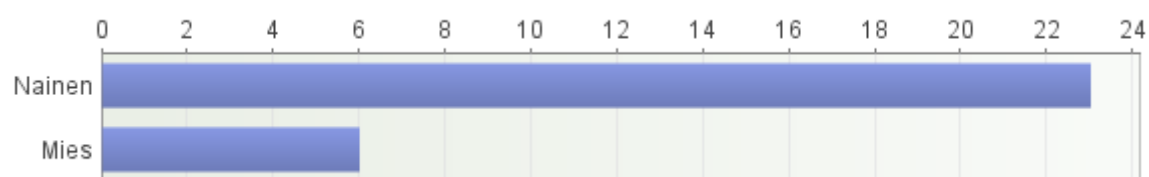
**4. Miten hyödyllisenä pidät oman työn kannalta, että olet saanut olla POLKU-hankkeessa mukana ?
Vapaa sana myös toivottavaa?**

TUTKIMUSKYSYMYSTEN VASTAUKSET

POLKU-HANKE

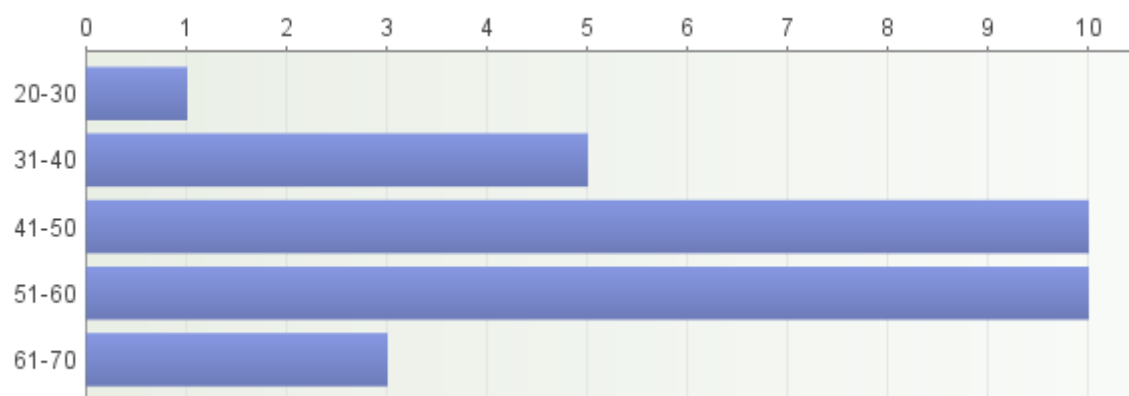
1. Sukupuoli

Vastaajien määrä: 29

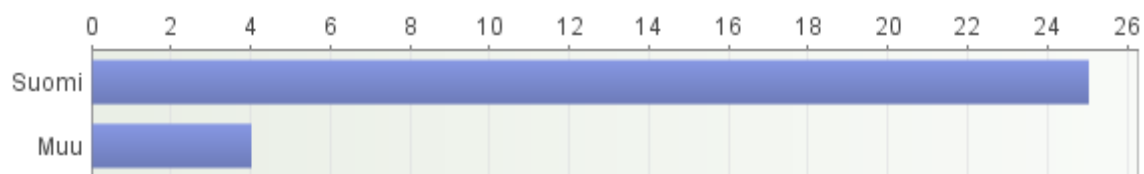
2. Ikä

Vastaajien määrä: 29

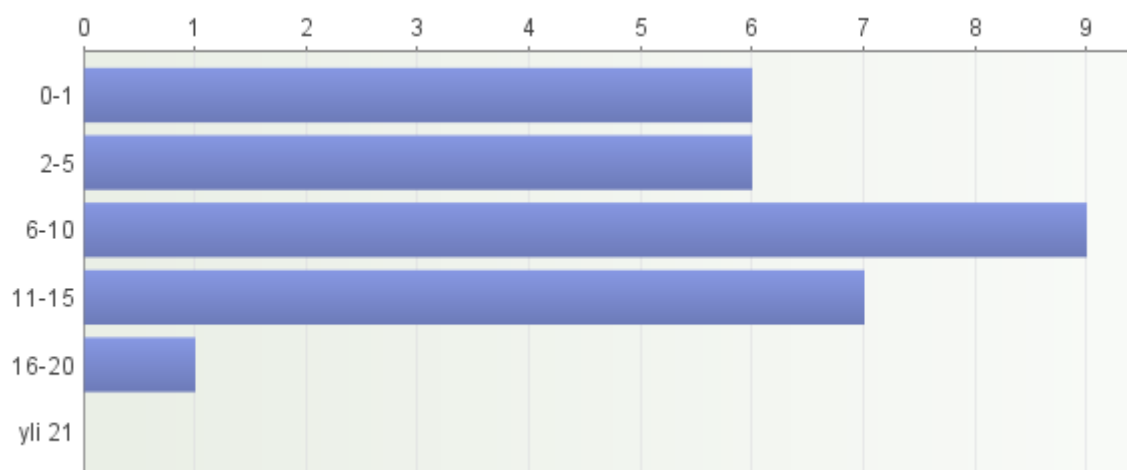
3. Äidinkieli

Vastaajien määrä: 29

4. Työkokemus maahanmuuttajien parissa (vuotta)

Vastaajien määrä: 29

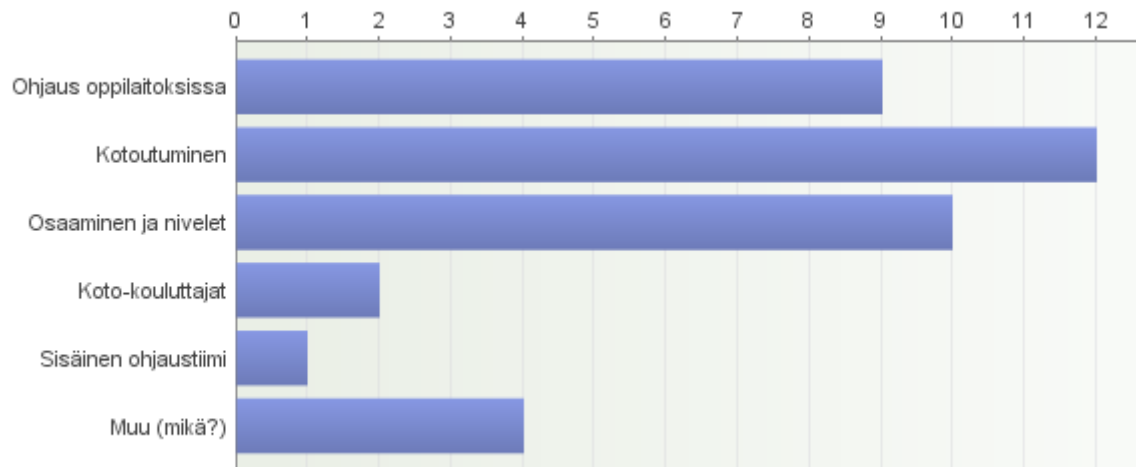
5. Työskentelen esimiehenä

Vastaajien määrä: 29

6. Työskentelen Polku-hankkeessa seuraavissa työryhmissä? (voi olla useampi)

Vastaajien määrä: 29

Avoimet vastaukset: Muu (mikä?)

- ohry
- en tiedä
- ammatin opettaminen ja ammatinvalinnallinen ohjaus/ uraohjaus
- Ohjausryhmä

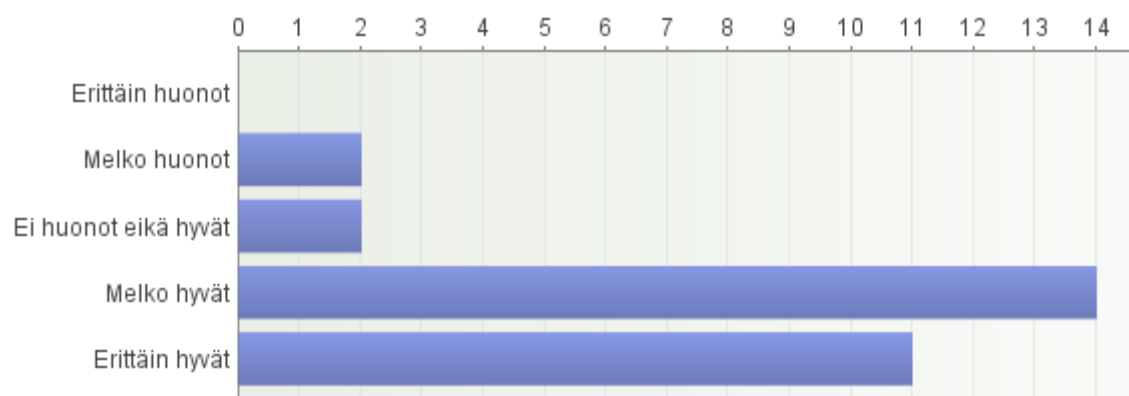
7. Mieti aikaa ennen Polku-hanketta. Minkälaisiin asioihin halusit saada muutosta maahanmuuttajien ohjaamisessa omassa työssäsi tai organisaatiossasi?

Vastaajien määrä: 25

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

8. Minkälainen oli motivaatiosi lähteä kehittämään ohjausmalleja ennen Polku-hanketta?

Vastaajien määrä: 29

9. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita?

Vastaajien määrä: 29

	Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllin en	Melko hyödyllin en	Erittäin hyödyllin en	Yhteensä	Keskiarvo
Monikulttuurinen opettaminen ja ohjaaminen	0	1	1	9	18	29	4,52
Tiedonsiirtolomakkeiden laatiminen	0	2	3	11	13	29	4,21
Sähköisten työympäristöjen käyttö	0	4	2	14	9	29	3,97
Toimijoiden välinen yhteistyö	0	0	0	3	26	29	4,9
Opetussuunnitelmien tavoitteiden kehittäminen	0	1	3	14	11	29	4,21
Yhteensä	0	8	9	51	77	145	4,36

10. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita?

Vastaajien määrä: 29

	Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllin en	Melko hyödyllin en	Erittäin hyödyllin en	Yhteensä	Keskiarvo
Vuoropuhelu monikulttuurisuudesta	1	1	1	8	18	29	4,41
Alkukartoitus	0	0	2	16	11	29	4,31
Selkokielistäminen	0	1	0	10	18	29	4,55
Kokonaisvaltaisen kotoutumisen tavoite	0	0	1	7	21	29	4,69
Opetussuunnitelmien kehittäminen	0	1	3	14	11	29	4,21
Yhteensä	1	3	7	55	79	145	4,43

11. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita?

Vastaajien määrä: 29

	Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllin en	Melko hyödyllin en	Erittäin hyödyllin en	Yhteensä	Keskiarvo
Osaamisen kartoittaminen	0	0	1	13	15	29	4,48
Alueellinen ohjausmalli	0	0	1	9	19	29	4,62
Monikulttuurisuuskoulutus	0	0	1	15	13	29	4,41
Osaamispassi	1	1	5	16	6	29	3,86
Nykytilanteen ja kehittämistarpeiden kartoittaminen	0	0	0	7	22	29	4,76
Yhteensä	1	1	8	60	75	145	4,43

12. Miten hyödyllisenä pidät Polku-hankkeessa seuraavia asioita?

Vastaajien määrä: 29

	Erittäin hyödytön	Melko hyödytön	Ei hyödytön eikä hyödyllin en	Melko hyödyllin en	Erittäin hyödyllin en	Yhteensä	Keskiarvo
Kotoutumiskoulutusten kehittämistä	0	0	0	12	17	29	4,59
Viranomaisyhteistyö	0	0	0	6	23	29	4,79
Oman tiedon ja osaamisen päivittäminen	0	0	0	9	20	29	4,69
Nivelvaiheiden selkeyttäminen	0	1	1	8	19	29	4,55
Kokonaisvaltainen koordinointi	0	0	1	9	19	29	4,62
Yhteensä	0	1	2	44	98	145	4,65

13. Minkälaisiin muihin asioihin haluaisit vaikuttaa ohjausmallin kehittämisessä Polku-hankkeen aikana?

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

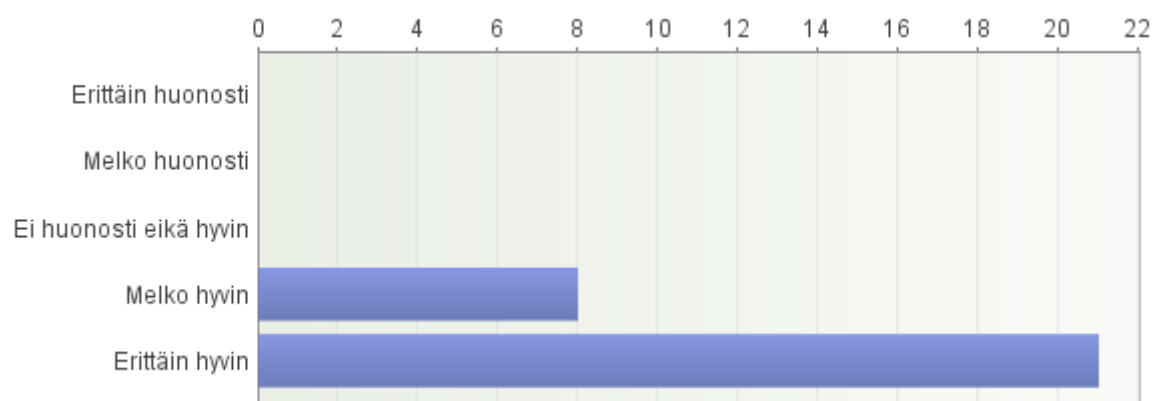
14. Mikä olisi mielestäsi edellä mainittujen asioiden vaikuttavuus Polku-hankkeessa kehitettävään ohjausmalliin?

Vastaajien määrä: 21

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

15. Miten projektipäällikkö on onnistunut ohjauksessaan Polku-hankkeen aikana?

Vastaajien määrä: 29

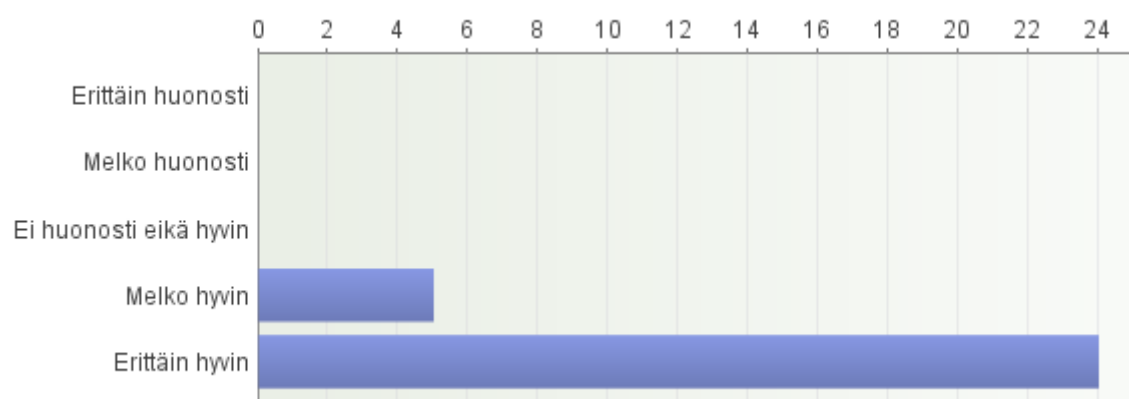
16. Projektipäällikön toiminta Polku-hankkeessa (ruusuja tai kehitettävää)

Vastaajien määrä: 23

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

17. Miten tiedottaminen on onnistunut Polku-hankkeen aikana?

Vastaajien määrä: 29

18. Tiedottaminen (ruusuja tai kehitettävää)

Vastaajien määrä: 23

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

19. Kun Polku-hanke päättyy, miten ohjausmallin päivittämistä ja kehitystyötä tulisi mielestäsi jatkaa?

Vastaajien määrä: 26

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

20. Miten edellä mainitsemaasi asiaa tulisi kehittää jo Polku-hankkeen aikana?

Vastaajien määrä: 22

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

21. Miten Polku-hankkeen jälkeen näet maahanmuuttajan asiakkaana hyötyvän uuden/uusien ohjausmallien käytänteistä? Kirjoita vähintään (3) ehdotusta.

Vastaajien määrä: 24

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

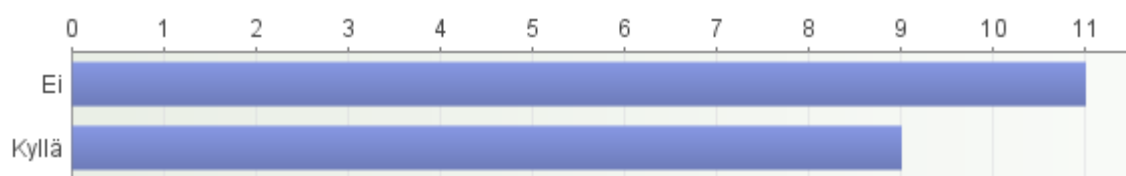
Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

PALAUTEKYSELYN VASTAUKSET

POLKU-hanke, miten onnistuttu

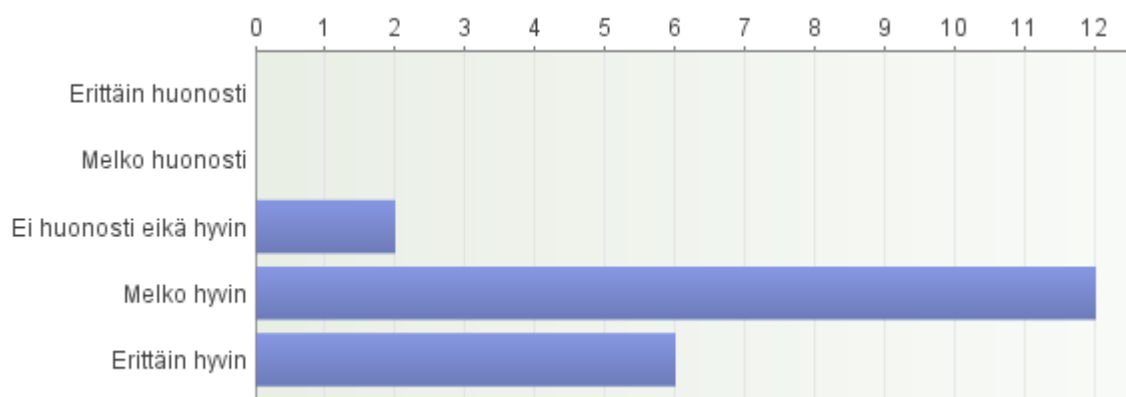
1. Työskentelen esimiehenä

Vastaajien määrä: 20

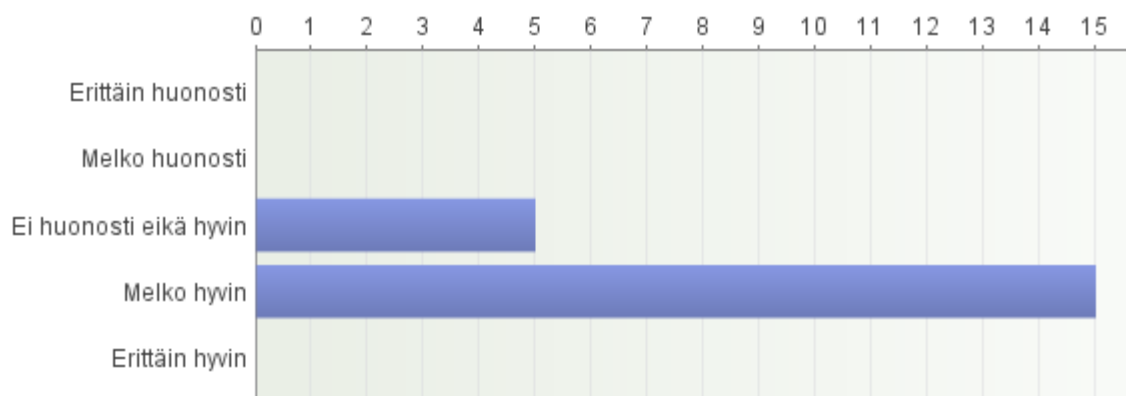
2. Miten POLKU-hanke onnistuu luomaan alueellisen toimintamallin, POLKU-ohjausmallin?

Vastaajien määrä: 20

3. Miten alueelliset toimijat saadaan sitoutumaan uuteen POLKU-ohjausmalliin?

Vastaajien määrä: 20

4. Miten hyödyllisenä pidät oman työn kannalta, että olet saanut olla POLKU-hankkeessa mukana ? Vapaa sana myös toivottavaa?

Vastaajien määrä: 15

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi

Avoimet vastaukset poistettu vastaajien tunnistus mahdollisuuksien vuoksi